UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quæcumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Cyrilli Alexandrini Episcopi Apologeticus Pro Duodecim Capitibus Adversus Orientales Episcopos, quorum nomine Andreas Samosatenus objectiones scripserat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

Visual Library

CYRILLI
ALEXANDRINI EPISCOPI
APOLOGETICUS
PRO DUODECIM CAPITIBUS
ADVERSUS ORIENTALES EPISCOPOS,
quorum nomine Andreas Samosatenus objectiones scripserat.
Interprete Mario Mercatore.

Quæ duodecim capita.

CYRILLUS epistolæ suæ tertiæ ad Nestorium subjunxerat capita errorum duodecim, quæ quia singula subjectum habent anathema, vulgo anathematismi vocantur, quamquam veteres malebant capitula dicere. Hæc cum accepisset Nestorius, confestim Antiochiam misit ad Joannem Episcopum, rogans vt a præstantissimis duobus suæ diœcesis hominibus, Andrea, Samosateno, & Theodoreto Cyrensi, refellenda, & Apollinarii Ariique errorum damnanda curaret.

A quibus, & cujus impulsu oppugnata.

Quo nomine.

Fecerunt ambo quod rogabantur, scriptumque singuli acerbum pariter atque amarulentum ediderunt, Andreas Orientalium nomine, Theodoretus suo: scripsit enim ille Antiochiæ, iste Cyri. Andreæ objectiones probavit Joannis synodus, misitque, opinor, Alexandriam per Possidonium ipsum diaconum, qui literas Celestini ac Cyrilli ad Joannem attulerat. Theodoretus reprehensiones suas per Phœniciam vicinasque regiones sparsit, imo & in vrbem regiam misit, gratificaturus amico Nestorio: has cum accepisset Evoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus, ad Cyrillum misit.

Quo tempore.

Vterque scripsit ante concilium Ephesinum, quod de se testatur Theodoretus in præfatione Pentalogii: vtrique Cyrillus ante concilium respondit, quod vel ex eo constat, quod damnati a synodo Nestorii nusquam meminit, cum tamen magni in rem suam momenti, futurum esset tantum Ecclesiæ judicium.

Quis Andreas Samosatenus vnus oppugnatorum.

Fuit vero Andreas ea tempestate inter Orientales doctrinæ fama pietatisque celebris. Tres extant ad eum Theodoreti epistolæ, prima inter editas a Sirmondo vigesimoquarto numero censetur; altera in quinta synodo reperitur; tertia apud Marium Mercatorem, quo interprete nunc primum editur. Ex prima intelligitur quantam ille sui opinionem apud omnes fecerat: ex secunda, non venisse ad concilium Ephesinum propter adversam valetudinem: ex tertia, pertinaciter adhæsisse Nestorio, neque vnquam in ejus damnationem consensisse, etiam cogente per Aristolaum tribunum Theodosio.

Examinata de ipso Baronii dicta *ad ann.* 431. *num.* 183.

Mirum sane, quod scribit Baronius, impulsum fuisse Andream a Joanne Antiocheno, post solutum concilium, ad scribendum contra Cyrilli capitula, tulisseque eam pro impietate mercedem, vt ex monacho Constantinopolitano Samosatenus Episcopus fieret: nam primo Constantinopolitanus ille monachus, post pacem Ecclesiarum, cum ad eum scriberet Theodoretus, adhuc erat monachus. Deinde Liberatus tradit, statim acceptis Cyrilli literis, Nestorium a Joanne petiisse, vt a suis argui capitula curaret, idipsumque refert ex Liberato Baronius ad ann. 430. Denique Theodoretus ante concilium se scripsisse testatus est; & ostendimus vtrique a Cyrillo responsum ante ipsum quoque concilium. Cyrillus certe Theodoreto respondit, velut homini ignoto: qui vero fuisset post concilium, cum Theodoretus rem schismaticorum, vel vnus, vel inter primos promoverit? Postremo Andream Theodoretus jam Episcopum, & quidem non ita pridem factum, Epheso literis convenit.

Epist. nunc primum editur Mar. Mercat. interprete. In Brev. c. 4.

Quousque vitam protraxerit.

Incertum, quousque vitam protraxerit, nam quod habet Theodorus lector: *Rabbulas Edessenus Episcopus cæcus erat; Andreas vero Samosatenus accusavit eum, quasi contra duodecim capita Theodoreti scripsisset.* Nihil potest ad chronologiam conducere, cum nihil sit collectaneis hujus viri perturbatius. Non supervixit sane ad annum vsque 451. quo concilium Calchedonense habitum est. In eo enim legitur nomen Rufini Samosatensis, qui cum centesimovigesimo primo loco sententiam dixerit, inter plures sexcentis Episcopos, non ita pridem debuit Samosatensem Ecclesiam regere, quandoquidem credibile est, pro ratione ordinationis recensitos esse Patres. Quare vix Andream reor ad vsque ann. 440. vitam produxisse.

Lib. 2. collectaneorum t. 2. bibliothec. Patrum.

Qua methodo vsus in arguendo Cyrillo.

Methodus porro, quam in hocce opere servat, ista fere est. Cyrillum arguit non tam erroris, quam quod pugnantia sit locutus: quod vocibus inconsultis & ambiguis vtatur: & quod maligne forte aliquid latentis erroris dissimulet.

Cur duo laudet opera Cyrillo & anathematismis opponat.

Ex duobus autem duntaxat operibus Cyrilli depromit loca, quæ anathematismis opponat, ex epistola nempe ad Ægypti monachos, & homilia paschali XVII. illamque primi tomi nomine, istam secundi appellat. Nam ista duo fuerunt aperti cum Nestorio dissidii prima velut indicia, & quasi belli classica, fuerunt & vbique gentium notissima, cum propter homiliæ com-

munitatem, tum maxime ob epistolæ factam de industria per vrbes, & Constantinopoli maxime, cui Andreas scribebat, disseminationem.

Et discutiendis anathematismis.

Observandum sub finem, admodum pauca ab Andrea asseri, quæ bonum sensum ferre non possint: quare non ita discrepare ipsum a Cyrillo, quin facile, si contentionis studium absit, conciliari queat: asseri dico, quia sententiam Orientalium velut Nestorii nomine anathematismis appetitam subinde exponit, vt hæc elucubratio non tam impugnatio hominis alicujus videri possit, quam vel defensio judiciumque orientalis synodi, vel sententia de anathematismis, tanquam sibi contradicentibus.

Atque hæc causa fuit cur Cyrillus, etsi interdum irascatur, propter importunitatem obtrectatorum, mitius tamen cum Andrea quam cum Theodoreto agat: in illo enim provinciam vnam totam, in isto singularem personam, & eam quidem sibi ignotam spectavit.

Cur aliter cum ipso Cyrillus quam cum Theodoreto se gesserit.

Οἱ τῷ πνευματικῷ Θεῷ τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν ἀποδιδόντες, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι στηρίζειν ἠρημένοι, ἀποδιοπτεύονται μὲν τὰς βεβήλους κενοφωνίας τῶν αἱρετικῶν, ἐρείπωντες καὶ τὴν ἔσω, καὶ κατακεκρυμμένον ὀφθαλμὸν τῆς καρδίας τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, οὕτω τε αὐτὸν πλουσίως δυναμεταστάντες σύνοιαν ἀγαθῶν, τοῖς τὰ ὀρθὰ διαστρέφουσιν ἀντιμίσγονται, καὶ μάλα νεανικῶς, μονονουχὶ λέγοντες· Ζηλοῦντες ἐζηλώκαμεν τῷ κυρίῳ.

Νεστορίου τοίνυν πολλάς τε, καὶ διαφόρους καταχέοντος βλασφημίας εἰς πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ οἷς οὐκ βάθεσιν δυναμοχλεύοντος τὸ σκῆπτρον καὶ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως μυστήριον, οὐκ ἀκίνδυνον εἰδότες τὸ ἔλεγχε τοῦτοις ἐφεξῆς σιγᾶν, συμβαλόντες τε πολλάκις αὐτῷ τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι δυσφημιῶν. ὑπόσχοντες δὲ πανταχῶς τοῦδε, κεχωρήκαμεν ἀναγκαίως ἔλεγε τὸ χρῆναι σωαθλῆν τοῖς τῆς εὐσεβείας δόγμασιν. Ἀπολεξάμενοι δὲ κεφάλαιά τινα τῶν ἐκείνου δυσφημιῶν, ταῦτα χρησίμως ἀνεθεματίσαμεν, ἤτοι τοῖς φεύγειν ἐθέλουσι αὐτά, πειθόμενοι λέγοντι τῷ μακαρίῳ Παύλῳ· Εἴπερ ὑμᾶς εὐαγγελίζοιτο παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. Ἀλλὰ κἂν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσῃ ὑμᾶς παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

Qui suam mentem Deo ter sancto devovere festinant, & veritatis cupiunt inhærere dogmatibus, aspernantur quidem sceleratorum hæreticorum profanos vanosque sermones; intendentes autem intestinum arcanumque mentis oculum divinæ scripturæ, atque inde eam sententiis bonis armantes, in illos, qui recta depravant, constanter exurgunt, prope exclamantes: *Zelo zelati sumus pro Domino.*

Viri boni est zelo adversus hæreticos incendi.

3. Reg. 19. v. 10.

Nestorio igitur multas diversasque blasphemias profundente in Christum omnium salvatorem, & quasi funditus evertente magnum & venerabile Incarnationis mysterium; existimavimus, ingens esse periculum, de his tantis talibusque reticere: itaque eum sæpe numero monuimus, ab hujusmodi blasphemiis abstinere. Sed postquam nihil omnino profecimus, necessario studuimus defendere dogmata pietatis. Notavimus igitur quædam capitula ex ipsius blasphemiis, & ea vciliter anathematizavimus, id est, eos qui eadem cum illo sentiunt; obtemperantes beato Paulo dicenti: *Si quis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit. Sed licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.*

Causa conficiendi anathematismos.

Duabus prioribus epistolis.

Gal. 1. v. 9.

Αλλ' οὐκ οἶδ', ὅπως δεδυσφορήκασί τινες ἔλεγε τοῦτο λίαν, ἢ ὁμόφρονες ὄντες, καὶ ἰσόγνωμονες, ἢ ὑποστοιούμενοι μὲν ἀποδιοπτεῖαν τῷ ὁμοδόξῳ, πειρώμενοι δὲ διαφθεῖρον πάντως ὀρθοτομοῦντα αὐτῷ, καὶ ποιφάλῳ κατεγνωκότες τοῖς τῷ σωτῆρι συναγωνιζομένοις ἐθέλουσιν. Ἀλλ' ἐῶ ἀκόλουθον σύνοιν, ὅτι τοῖς ἑτεροδιδασκάλοις ὀπτιμεῖν, ὑποζέκνυν δὲ αὐτοῖς τὸ εἰς Χριστὸν ἀγάπης τὸ γνήσιον. νῦν δὲ πεπράχασι μὲν, οὐχ ὅσον ἐῶ ἀμεινον· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· πεποίηκε δὲ πολεμιωτάτους, ὧν εἰ γένοιτο ζηλωταὶ, ἀνεδήσαντο ἂν σὺν αὐτοῖς τὸ ἀφθαρσίας τὸν στέφανον.

Sed nescio, quomodo quidam moleste id tulerint, vel ejusdem amentiæ socii, & consimiles; vel dissimulantes quidem eadem cum ipso sentire, adjuvantes vero communibus modis; & eos, qui pro Christo loqui velint, odio dignos conantes efficere: sed hoc illos consequens fuerat cogitare, quod si magis doctores pravos objurgassent, id ipsum illis Christi dilectionem benevolentiamque comparasset. Nunc vero id egerunt, quod eos gerere minime oportebat: eos enim infestos sibi esse dixerunt, quorum si fuissent imitatores, cum his ipsis capita sua corona sempiternæ gloriæ redimissent.

Hinc offensi Orientales, quorum antistes Joannes Antiochenus.

Quare anathematismos reprehenderunt, subjecta singulis sua objectione.

Reprehenderunt igitur anathematismos quasi non recte factos; deinde singulis opposuerunt suæ mentis inventa, & nescio quas ineptias, sperantes se posse subrepere imperitis, & iis, qui incuriose eorum verba accipiunt.

Ἐπιλαμβάνονται τοίνυν τῶν ἀναθεματισμῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς γεγενημένων· καὶ δὴ καὶ ἑκάστῳ προσθέντες ἐγγράφως τὰ τῆς ἑαυτῶν διανοίας ῥήματα, καὶ ἀσυνέτους τινὰς εἰκαιομυθίας, συναρπάσειν οἴονται τοὺς ἀντευξομένους, ἀβασανίστως τοῖς περὶ αὐτῶν ἀντιλεγόμενοις λόγοις.

Cui objectioni respondet Cyrillus.

Fuit igitur necesse, etiam nosmetipsos illis opponere veritatem, & criminationem inanissimam propulsare, & probare illos maledicos & reprehensores magis quam scrutatores esse totius veritatis. Præpositis igitur singulis anathematismis, subjectis etiam, quæ sunt ab illis objecta, nostra subjunximus, peritos sanctæ scripturæ judices facientes, & eorum rectum suffragium expetentes, qui habent scientiam veritatis.

Ἦν οὖν ἀναγκαῖον, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀντιπαρεξάγειν τὸ ἀληθές, καὶ ἀποκρούεσθαι τὴν καταρρήσιν, ἀποφῆναί τε φιλοσκώμμονας, ἤγουν ἀληθείας ἐρευνητὰς τοὺς δι' ἀνανδρίας. προσταξάντες τοίνυν ἕκαστον τῶν ἀναθεματισμῶν, εἶτα τούτοις τὰ παρ' ἐκείνων συντεθειμένα συνταξάντες, παρεξαύξαμεν τὰ παρ' ἑαυτῶν, τοῖς τε θείων γραφῶν ὑπεύθυνοι, δικαστὰς οἱονεὶ χρώμενοι, καὶ ψῆφον αἰτοῦντες ὀρθήν τε, καὶ ἀνεπίπλεκτον παρὰ τῶν εἰδότων τὴν ἀλήθειαν.

Anathematismus primus.

Siquis non confiteatur Deum vere esse Emmanuel, & propterea sanctam Virginem esse Θεοτόκον: peperit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum; anathema sit.

Ἀναθεματισμὸς α'.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ διὰ τοῦτο Θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον· γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγενημένην τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον· ἀνάθεμα ἔστω.

Reprehensio hæreticorum.

Prima pars objectionis, quod imprudenter posita sit vox ista, CARNALITER.

Ecquis carnem factum Dei Verbum, CARNALITER natum esse confiteatur? Nam si CARNALITER mater peperit, quomodo jam virgo est? Deinde vbi ponemus dictum illud: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi innumbrabit tibi;* siquidem *carnaliter* juxta ipsum, & non divino modo Virgo sancta peperit? Et quomodo eum stella miris modis apparens indicabat? Quomodo Magi ex Perside, stella duce, adventabant, quærentes eum, qui fuerat natus, & invento offerebant dona, intelligibili atque visibili convenientia? Quomodo angeli de cælo descendentes, generationem ipsius pastoribus mixti cantabant, dicentes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis?* Carnalisne, an divinæ magis hæc sunt generationis indicia?

Luc. 1. v. 35.

Matth. 2. v. 11. & 12.

Luc. 2. v. 14.

Καὶ τίς σαρκικῶς σάρκα γεγενημένην τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἀποτεκεῖν συνομολογήσειν; εἰ γὰρ σαρκικῶς ἐτέκετο, οὐκέτι κόρη παρθένος· καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν ὁ Πνεῦμα ὁ ἅγιον ἐπελεύσεται ὅλῃ σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· σαρκικῶς κατ' αὐτὸν τὴν παρθένον, καὶ οὐ θεοπρεπῶς γεννήσασα; καὶ πῶς ταύτῃ ἀστὴρ παραδόξως φαινόμενος κατεμήνυε; Μάγοι γὰρ ἐκ Περσίδος δι' αὐτοῦ ὁδηγούμενοι παρῆσαν, τὸν τεχθέντα ζητοῦντες; καὶ εὑρόντες ἔφερον δῶρα καὶ τὰ νοούμενα, καὶ τὰ φαινόμενα πρόσφορα· ἄγγελοί τε οὐρανόθεν κατελθόντες, τὴν γέννησιν μετὰ τῶν ποιμένων ἀναμιγνύντες ἐχόρευον, λέγοντες· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Ταῦτα ἆρα μηνύματα σαρκικῆς, ἢ θεοπρεπεῖς γεννήσεως;

Secunda pars objectionis, quod vox ista imprudenter posita possit deducere in opinionem conversi in

Alioquin, si incuriose & inconsiderate ipsas voces acceperimus, conversionem Verbi, & mutationem in carnem factam esse confingemus, ac sic, & peccatum, & maledictionem, ipsum factum esse existimabimus, nisi & ea quæ sequuntur,

Ἄλλως τε, εἰ ἀβασανίστως ταῖς φωναῖς ἐμβάλοιμεν, καὶ ἔστω τὸν λόγον, καὶ μεταβολὴν τὴν εἰς σάρκα φαντασθείμεθα· καὶ οὕτως καὶ ἁμαρτίαν αὐτὸν, καὶ κατάραν γεγενῆσθαι ὑποληψόμεθα· εἰ τοῖς ἑπομένοις,

ἢ ἡγεμόνοις τῶν κειμένων, & αὐτῇ τῇ συνηθείᾳ τῆς γραφῆς μὴ παρεισιόντες. ἀλλὰ γὲ ὁ ἀληθὲς σάρκα τὸν λόγον, τίνα ἐν τῇ σαρκὶ σκήνωσιν καλῶς ἐκλαμβάνομεν, κατὰ τίνα τὰ διαθήκων ἀφίνοιμεν.

& ea quæ antecedant in libris, & ipsam Scripturæ consuetudinem inspiciamus, & natum esse Verbum carnaliter, inhabitationem in carne accipiamus, juxta Evangeliorum sensum.

carnem Verbi.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Responsio orthodoxi.

Τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τὸ μυστήριον ὁ πάνσοφος Ἰωάννης ἀφανῶς ἐμφαίνει γραφικῶς· Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Ταῦτα σωιέντες ὀρθῶς οἱ μακάριοι πατέρες, οἱ κατὰ καιρὸν ἐν τῇ Νικαέων συνελεγμένοι, αὐτὸν ἔφασαν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς φυῶντα λόγον, τὰ δι' οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ, τὸ φῶς τὸ ἐκ τοῦ φωτὸς, τὰ Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, σαρκωθῆναί τε, καὶ ἀνανθρωπῆσαι· τοῦτ' ἔστιν, ἑνωθῆναι σαρκὶ ψυχῇ ἐχούσῃ τὰ λογικῇ, καὶ ἀνθρώπῳ γενέσθαι μετὰ τοῦ καὶ ἀπρεπείας Θεός.

Carnalis dispensationis vnigeniti Filii Dei mysterium sapientissimus Joannes evidenter ostendit dicens: *Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Hæc recte intelligentes beatissimi Patres, qui suo tempore Nicææ congregati sunt, ipsum dixerunt ex Deo Patre natum Verbum, per quod, & cum quo omnia fecit Pater, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, incarnatum, & hominem factum, id est, conjunctum esse carni habenti animam rationabilem; & hominem factum, Deum tamen remansisse.

Respondet primæ parti Cyrillus auctoritate Evangelii & Nicæni concilii.

Ioan. 1. v. 14.

Οὅτι ὁ ἀτρέπτως τε, καὶ ἀσυγχύτως τὸ τῆς ἑνώσεως πεπονθὼς χρῆμα, μεμένηκότος, ὡς ἔφην, τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ, καὶ εἰ γέγονε σὰρξ· ἀμαλλοίωτος γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶν, οὐδενὶ τῶν ὄντων ἀμφίβολον· τὸ γὰρ σαρκοῦσθαι λεγόμενον, οὐκ εἰς σαρκὸς τρέπεσθαι φύσιν, ἀλλ' ἕτερόν τι νοεῖται παρ' αὐτὸ ὑπάρχον, καὶ ἑνωθὲν αὐτῷ.

Quod vero inconvertibiliter & inconfuse adunatio illa facta sit, nulli esse dubium potest, cum Dei Verbum, id quod ante fuerat, remanserit, licet factum sit caro. Nam id quod dicitur incarnari, non in naturam carnis convertitur: sed aliud quiddam intelligitur præter carnem, carni tamen conjunctum.

Atque pariter secundæ.

Οὕτω φρονοῦντες οἱ μακάριοι πατέρες, Θεοτόκον ὠνόμασαν τὴν ἁγίαν παρθένον. πεπιστεύκασι γὰρ, ὅτι σαρκωθέντα, καὶ ἀνανθρωπήσαντα γεγεννηκέναι τὸν υἱὸν, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ. ὁ δὲ τῶν νέων ἡμῖν δυσφημιῶν εὑρετὴς Νεστόριος τοιάδε μαινόμενος δόξῃ, καταχρῆσθηλθέ μοι, ὡς οὐκ οὖσαν ἀληθῆ τὴν Θεοτόκον φανεῖν· ἔφη γὰρ οὕτως· Ἠρώτησα, φησὶ, πολλάκις αὐτοὺς· Τί τὴν θεότητα λέγετε γεγεννῆσθαι ἐκ τῆς μακαρίας παρθένου; ἀποπηδῶσιν εὐθὺς πρὸς τὸ ῥῆμα· Καὶ πῶς, φησὶ, τοσαύτην βλασφημίαν νοεῖτε, ὡς ἐκείνην τὴν γενήσασθαι τὸν ναὸν, λέγω δὴ τοῦ πνεύματος τὸν Θεὸν ἐν ἐκείνῃ σκηνῶσαι; Εἶτα ὅταν ἐπαγάγωμεν· Τί οὖν ἄτοπον ἡμεῖς λέγομεν, συμβουλεύοντες φυγεῖν τὴν φωνὴν, καὶ ἔρχεσθαι ὅλῃ τὸ κοινὸν σημαινόμενον τῶν δύο φύσεων; Ὅτε νομίζεται ἑαυτοῖς εἰ) βλάσφημον τὸ λεγόμενον. ἢ ὁμολόγησον σαφῶς θεότητα γεγεννῆσθαι ἐκ τῆς μακαρίας Μαρίας, ἢ φεύγων βλάσφημον τὴν φωνὴν, εἰ ταῦτά μοι λέγων, ὑποκείνῃ μὴ λέγῃς;

Id sentientes beati Patres sanctam Virginem Θεοτόκον nominaverunt: crediderunt enim, quod incarnatum & hominem factum peperit Filium, per quem omnia fecit Pater. At vero Nestorius novarum blasphemiarum nobis inventor huic opinioni repugnat, & vituperat quasi non vere dici debeat Θεοτόκος; quippe dicit: *Interrogavi eos sæpe: A sancta Virgine deitatem dicitis natam? Fugiunt statim responsorem. Et quis, aiunt, adeo blasphemator est, vt in illa, quæ peperit templum, dicat ab Spiritu Deum creatum? Deinde vbi ego adjecero: Quid ergo nos absurdum facimus, persuadentes hanc vocem vitare, & venire potius ad communem significationem duarum naturarum? Tunc illis blasphemia videtur esse, quod dico: Aut ergo aperte confitere, deitatem natam esse ex sancta Virgine; aut si hanc vocem, quasi blasphemam fugis, cur eadem mecum sentiens, simulas non sentire?*

Virginem dixerunt Θεοτόκον Patres, non quidem Nicæni, sed alii bene multi.

Quibus reputgnat Nestorius.

Vide ep. Cyrilli ad Acacium Beræensem. Serm. V.

Quo sensu Nestorio Cyrillus obsistens dixerit, Virginem peperisse carnaliter Verbum carnem factum.

Illo igitur violenter vrgente, imo potius scelerate sollicitante eos, qui sanctam Virginem appellant Θεοτόκον, vt confiteantur, carnis fuisse germen divinitatem, & extantiæ initium ex muliere habuisse Deum Verbum: nos probare volentes, quod ab hujusmodi opinione prorsus abhorreamus. (neque enim adeo deliramus, vt tam nefarie sentiamus) Peperisse diximus Virginem carnem factum Dei Verbum, hoc est, hominem, juxta Scripturas; peperisse autem carnaliter, hoc est, secundum carnem: etenim Deus & Pater divino modo peperit ex sese Deum Filium. Sed quoniam *id quod ex carne nascitur, caro est*, peperit Virgo, quasi caro, carnaliter. Neque vero interimo generationis miraculum, neque abnego sancti Spiritus operationem, per quam in vulva finxit id, quod natum est; sed magis demonstro, quia quemadmodum Deus parit divine, & vt decet Deum, juxta suam naturam; sic etiam homo, humane, & caro, carnaliter.

Ioan. 3. v. 6.

Γεεισάντος τοίνυν ἐκείνου, μᾶλλον δὲ ἀναπείθοντος ἀνοσίως τινὰς Θεοτόκον λέγοντας τὴν παρθένον εἰς ὃ δεῖν ὁμολογεῖν σαρκὸς βλάστημα καρπὸν γιγνόμενόν τε, καὶ καταμόνας τῷ θεότητος φύσιν, καὶ τὴν ὑπαρξέως τῆς ἀρχὴν ἐκ γυναικὸς ἐκπεφυκέναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, πληροφορῆν ἐθέλοντες, ὅτι τῆς τοιᾶσδε δόξης ἀλλότριοι πάντελῶς καθεστήκαμεν· οὐ γὰρ οὕτω λελήρηκαμεν, ὡς οἴεσθαι φεύγειν παρ' ὃ δεῖ φεύγειν· ἀποτεκεῖν ἐφήμεν τὸν παρθένον σάρκα γεγενημένα κατὰ τὰς γραφὰς τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, τοῦτ' ἔστιν, ἀνθρωπον· ἀποτεκεῖν δ' αὐτὸν σαρκικῶς, τοῦτ' ἔστι, κατὰ σάρκα. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς καὶ πατὴρ θειικῶς γεγεννηκεν ἐξ αὐτοῦ Θεὸν ὄντα τὸν υἱόν. ὅπερ δ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ἐστι, γεγεννηκεν ἡ παρθένος, ὡς σὰρξ ὑπαρχουσα, σαρκικῶς. τὸ δ' σαρκικῶς εἰπεῖν, οὐκ ἀναιρεῖν τὸ ἐστὶ τῆς γεννήσεως ὁ παραδόξον, οὐδὲ μὴν ἀναῤῥέποντος τὴν ἀγὰν πνεύματος τὴν ἐνέργειαν, δι' ἧς ἐν μήτρᾳ διέπλασε τὸ τεχθέν· διδάσκοντος δὲ μᾶλλον, ὅτι ὥσπερ Θεὸς τίκτει θειικῶς, ἤτοι θεοπρεπῶς, κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, οὕτω καὶ ἄνθρωπος ἀνθρωπίνως, ἤτοι σαρκικῶς.

Quomodo Verbum sit caro factum θεοπρεπῶς.

Cum sit igitur Deus natura Verbum, licet factum sit caro, prodivit divine, & vt verum decuerat Deum: solus enim habuit matrem innuptam, & eam Virginem reservavit, quæ eum carne pepererat. Atque illud admiror, quod cum pigeat ipsos, sanctam Virginem dicere Θεοτόκον, divino modo ipsam perhibent peperisse: neque enim divine nascitur homo communis.

Inconsequentia Orientalium.

Θεὸς δ' ὢν κατὰ φύσιν ὁ λόγος, * ἤτοι σὰρξ γεγενῶς, προῆλθε θεοπρεπῶς· τοῦτ' ἔστιν, ὡς ἂν πρέποι τοῦ γε ὄντος κατὰ τὴν ἀλήθειαν Θεοῦ. μόνος γὰρ ἔσχε μητέρα τὴν ἀπειρόγαμον· καὶ τετόκηκε παρθένον τὸν τεκοῦσαν αὐτὸν κατὰ σάρκα. θαυμάζω δὲ, ὅτι Θεοτόκον ὀκνοῦντες εἰπεῖν τὴν ἁγίαν παρθένον, θεοπρεπῶς * αὐτὸν γεγεννῆσθαι φασὶν· οὐ γὰρ ἀνθρωπος κοινὸς τίκτεται θεοπρεπῶς.

* κάτοι γεγενῶς.

* αὐτὸν γὰρ ἔφασαν, φασὶν.

Imo & suspicio erroris, quod duæ sint in Christo personæ.

Deinde dona a magis aiunt oblata, & intelligibili & visibili convenientia; dividunt ergo rursus in duos, post conjunctionem, vnum Dominum Jesum Christum: intelligibilis enim factus est visibilis, non conversione naturæ, sed conjunctione corporis, quod visibile est. Et certe spectatores ipsos & ministros Verbi fuisse sanctos Apostolos, sacræ literæ docuerunt; cum sit omnibus planum, incorporale & intractabile esse Dei Patris Verbum. Sed audio dicere sanctos discipulos: *Quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus, quod inspeximus oculis nostris, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ.*

1. Ioan. 1. v. 1.

Quomodo vni Christo convenientia dona magi obtulerint.

Convenientia igitur dona fuerunt vni, id est, Christo: est enim in vno Deus simul & homo; ideoque, nato

Δῶρα δ' προσκεκομίσθαι φασὶ παρὰ τῶν μάγων τοῖς προσφορὰ καὶ ὡς νοητῷ, καὶ ὡς φαινομένῳ, διαιροῦντες εἰς δύο δὴ πάλιν μετὰ τὴν ἕνωσιν * τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· ὁ μὲν νοήτωνος γέγονεν ὁρατὸς, κατὰ μεταβολὴν φύσεως, ἀλλ' ἑνώσει τῆς τοῦ ὁρωμένου σώματος. καὶ γὰρ οὖν ἀνθρωπάσι, καὶ ὑπηρέταις βλέπεσθαι τὸν λόγου τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, ὁ γράμμα φησὶ θεῖον· καίτοι πῶς καὶ * πάντῃ ὁ ἀσώματος γραφὲς, ὡς ἐστὶν ἀσώματός τε, καὶ ἀναφὴς, καὶ ἀόρατος ὁ τοῦ Θεοῦ πατρὸς λόγος; ἀλλ' ἀκούσατε λέγοντας τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις· Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν, ὃ ἐθεασάμεθα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. προσφορὰ τοίνυν καὶ δῶρα ὡς ἑνί· τοῦτ' ἔστι, τῷ Χριστῷ· καὶ γὰρ ἔστιν ἐν τούτῳ Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· τούτῳ τοι τεκόντος

τὸ ἔνα κύριον.

1. ἰω. πανὶ τῷ σαφὲς

ληθέντος αὐτοῦ, προσκυνεῖσθαι μὲν ἡσθεν τοῦ ἀγίου ἀγγέλων, σωτῆρα δὲ πανταχοῦ, σωτῆρα, καὶ λυτρωτὴν κεκλήκασιν αὐτόν.

Επειδὴ δὲ τοῦ διαλογισμοῦ λέγοντος· Ο λόγος σὰρξ ἐγένετο· δεδιέναι φασὶ, μὴ ὄρα πως τὸ ἐγένετο τὴν ἰδίαν σημαίνοιν, τοῦ πῶς μὴ νοοῖτο περὶ τὴν θείαν τοῦ λόγου γενέσθαι φύσιν. ἐπαινῶ μὲν ὃ δεῖμα· θαυμάζω δὲ, ὅτι τοὺς πανταχοῦ μὲν τὴν λέξιν, τὴν διάνοιαν τε, καὶ αἰσχύνας δυνάμενοι, οὕτω γενέσθαι φασὶ σάρκα τὸν λόγον, ὡς δὴ εἰ λέγοιτο γενέσθαι καλάμην, καὶ ἁμαρτίαν. Εἶτα πῶς οὐκ εἶδον * νοῦν ἔχοντας ὁρᾶν, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς τελείως ὁ μακάριος διαλογιζόμενος, ἀπάσης τοιαύτης ὑποψίας αἱρεῖ, προσπεπτεκὼς δίκης καὶ ὁ· Εσκήνωσεν ἐν ἡμῖν;

* νοεῖν καὶ πάντας ὅσους ἐχεῖν

Ατοπον δὲ καὶ ἑτέρως ὁ λέγων ἀποτολμᾶν, οὕτω γενέσθαι σάρκα τὸν λόγον, ὡς γενέσθαι λέγεται καλάμη, καὶ ἁμαρτία· οὐ γὰρ αὐτοκρατῶς γέγονε καλάμη, οὔτε μὴν ἁμαρτία· ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνόμοις φανεὶς δίκαιος ὤν, ἵνα καταργήσῃ τὴν ἁμαρτίαν· καὶ κεκρεμάσθαι ὑπὲρ καλάμης ὁ βλασφήμων τὴν κλῆσιν, ἵνα λύσῃ τὴν καθ' ἡμᾶς δρᾶν, καὶ ἀπαλλάξῃ δίκης τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Σκοπῶ οὐ γέγονε καλὰ δηλήσαν καλάμη, καὶ ἁμαρτία· κεκρεμάσθαι δὲ τοῦτο, ἵνα λύσῃ καλάμην, καὶ ἁμαρτίαν.

Οὐκοῦν εἰ οὕτω γέγονε σάρξ, κατέρρηκεν ὄρα τὴν σάρκα, καθὰ καὶ τὴν ὄρᾶν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν· καὶ οὔτε γέγονεν ἄνθρωπος, οὔτε μὴν ἐσταυρώθη κατὰ δηλήσαν· ἀλλ' ἐν δοκήσει μόνῃ τὸ μυστήριον, καὶ ἐν ψιλοῖς ὀνόμασιν ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως διείσκεται τρόπος.

Ανῄρηται δὲ εἰς ἅπαν καὶ ἡ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς· Εἰς τὴν ἥνος οὖν ὄρα θάνατον βεβαπτίσμεθα; ποῦ τὸ ῥῆμα τὴν πίστεως, ὃ κηρύττομεν; ὁμολογήσαντες γὰρ, ὅτι κύριος Ιησοῦς, καὶ πιστεύσαντες, ὅτι Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωζόμεθα. ἆρ' οὖν εἰς ἕνα * τὸν καθ' ἡμᾶς, καὶ κοινὸν ἄνθρωπον ἡ πίστις; σκέψαι δὲ τὸν ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ πιφαίνοντα δι' ἡμᾶς, προσκυνοῦμεν λόγον; οὐκ ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ὁ ἐλεύθερος ὡς Θεός· οὐ τεταπείνωκεν ἑαυτὸν ὁ τοῖς τῆς θεότητος ὑψώμασι διαφέρων, ὁ ἐν μορφῇ, καὶ ἰσότητι τοῦ πατρὸς· οὐ κενώσας ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, καίτοι διαφέρειν ὀφείλων ἰδίου πληρώματος τῇ κτίσει τὰ ἀγαθά.

* τοῦ

Απαγε τῆς δυσβουλίας· ἕτερος ἡμᾶς μεμυσταγωγήκασιν οἱ μακάριοι πατέρες· σαρκω-

to ipso, chori angelorum, & agmina spirituum, salvatorem eum, liberatoremque clamabant.

Sed quoniam, Evangelista dicente: *Verbum caro factum est;* vereri se aiunt, ne si suam significationem servet τὸ ΕΓΕΝΕΤΟ, conversio quædam intelligatur facta in divina Verbi natura. Laudo quidem timorem, illud autem admiror, quod excipientes dictionem, & veram necessariamque significationem, ita aiunt Verbum factum esse carnem, vt dicitur factum *maledictio* & *peccatum*. Deinde quare cum videantur sibi esse sagacissimi, non vident, quod beatus Evangelista dicens, ἐγένετο, omnem opinionem conversionis interimat, adjiciens statim: *Et habitavit in nobis?*

Quomodo verbum ἐγένετο sit accipiendum. *Ioan. 1. v. 14*

Gal. 3. v. 13. 2. Cor. 5. v. 21

Præterea absurdum est audere dicere, sic factum esse carnem Verbum, vt dicitur factum *maledictio* & *peccatum:* neque enim vere & proprie maledictio factum est & peccatum; sed *justus inter iniquos reputatus est*, vt peccatum destrueret, & vocatus est maledictum, qui benedicit creaturam, vt maledictionem solveret nostram, & liberaret pœna credentes in ipsum. Non fuit ergo vere maledictio & peccatum; sed vtrumque vocatus est, vt maledictionem destrueret & peccatum.

Quomodo Christus factus sit maledictum & peccatum.

Marc 15. v. 28. Isai. 53. v. 12.

Igitur si simili modo factus est caro, destruxit & carnem, sicut maledictionem videlicet & peccatum: & neque factus est homo, neque incarnatus est vere, sed in δοκήσει tantum mysterium, & in nudis vocabulis Incarnationis ratio invenietur & modus.

Non perinde Verbum caro factum est: alioquin tolleretur veritas Incarnationis.

Tollitur autem penitus etiam resurrectionis spes: *In cujus igitur morte baptizati sumus?* Ubi est *verbum fidei, quod prædicamus? Confitentes enim quod Dominus est* JESUS, *& credentes, quod Deus eum a mortuis suscitaverit, salvamur.* An in vnum similem nostri & communem hominem fides est nostra? An non magis in humana forma propter nos factum Verbum adoramus? Non ergo accepit servi formam, qui liber, id est, Deus. Non humiliavit sese, qui dignitatis fastigiis conspicuus est, & qui est in æqualitate Patris & forma. Non se immisit in exinanitatem, qui ex sua plenitudine creaturæ omnia bona dispescit.

Nostraque spes resurgendi. *Rom. 6. v. 3. Rom. 10. v. 8.*

Et fides & religio in Christum.

Philipp. 2. v. 7. Verbique exinanitio.

Apage istam dementiam, aliter nos erudivere beatissimi Patres: incarnatum

Testimonia Patrum explicantium qui

sit Verbum esse carnem factum, id est, natum ex Virgine.

enim & hominem factum vere dixere Dei Patris Verbum incorruptibiliter & inconfuse; arcanus autem est, ineffabilisque dispensationis modus; testes vero dictorum meorum vocabo sermones ipsorum.

ἡνῶσθαι γὰρ, καὶ ἀνανδρωπήσαι κατὰ δύναμιν αὐτὸν ἔφασαν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἀτρέπτως, καὶ ἀσυγχύτως. ἀπόρρητος δὲ πανταχῶς τῆς οἰκονομίας ὁ τρόπος· μάρτυρας δὲ τῶν εἰρημένων τοὺς αὐτῶν ποιήσομαι λόγους.

Petri martyris & Episcopi Alexandrini.

Πέτρου μάρτυρος ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Ioan. I. v. 14. EVANGELISTA *veritatem dicens:* Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. *Ex illo tempore scilicet, quo Angelus salutavit Virginem dicens:* Ave gratia plena, Dominus tecum. *Dominus enim tecum, dixit Gabriel, pro eo quod est, Deus Verbum tecum; significat enim id nasci in vulva, & carnem futurum, juxta id, quod scriptum est:* Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideo quod nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.

Luc. I. v. 28.

Ibid. v. 35.

Οθεν καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀληθεύων, λέγων· Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. τότε δηλονότι, ἀφ' οὗ ὁ ἄγγελος ἠσπάσατο τὴν παρθένον, εἰπών· Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σου. Ὁ γὰρ κύριος μετὰ σου, νῦν ὅτιν ἀκούσας τοῦ Γαβριὴλ, ὅν, ὁ Θεὸς λόγος μετὰ σου· σημαίνει γὰρ αὐτὸν γενάμενον ἐν μήτρᾳ, καὶ σάρκα γενόμενον. καθὼς γέγραπται· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ὅτι σε, δυνάμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γενάμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ.

Athanasii Episcopi Alexandriæ.

Αθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

UNDE *etiam cum caro ipsius nasceretur ex Maria* Θεοτόκῳ, *ipse dicitur natus, qui præstat, vt alii nascantur, vt nostram in semetipsum generationem transferret.*

Οθεν καὶ γενομένης τῆς σαρκὸς ἐκ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, αὐτὸς λέγεται γεγεννῆσθαι, ὁ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εἰς τὸ εἶναι παρέχων, ἵνα τὴν ἡμῶν εἰς ἑαυτὸν μεταθῇ γένεσιν.

Ejusdem de epistola ad Epictetum.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Επίκτητον ἐπιστολῆς.

QUOMODO *autem vel dubitare ausi sunt, qui dicuntur esse christiani, vtrum Dominus, qui processit ex Maria, Filius quidem sit Dei, substantia & natura; secundum carnem vero, ex semine David, & ex carne sanctæ Mariæ? Qui porro adeo audaces fuerunt, vt dicerent, Christum, qui carne sit passus, & crucifixus, non esse Dominum, & Salvatorem, & Deum, & Filium Patris? Vel quomodo se volunt nominari christianos, qui dicunt in hominem sanctum, quemadmodum in vnum aliquem Prophetarum supervenisse Verbum, ac non magis ipsum hominem factum, corpore sumpto ex Maria; vel alium esse Christum, aliud Verbum, quod ante Mariam, & ante sæcula erat Filius Patris? Aut quomodo possunt esse christiani, qui dicunt, alium esse Filium, & aliud Dei Verbum?*

Πῶς δὲ καὶ ἀμφιβάλλειν ἐτόλμησαν οἱ λεγόμενοι χριστιανοὶ, εἰ ὁ ἐκ Μαρίας προελθὼν κύριος, υἱὸς μὲν τῇ οὐσίᾳ, καὶ τῇ φύσει τοῦ Θεοῦ ἐστι· ὁ δὲ κατὰ σάρκα, ἐκ σπέρματος ἐστι Δαβίδ, σαρκὸς δὲ τῆς ἁγίας Μαρίας; οἵτινες δὲ ἄρα οὕτω τολμηροὶ γεγένασιν, ὥστε εἰπεῖν τὸν Χριστὸν τὸν σαρκὶ παθόντα, καὶ ἐσταυρωμένον, μὴ εἶναι κύριον, καὶ σωτῆρα, καὶ Θεόν, καὶ υἱὸν τοῦ πατρός; ἢ πῶς χριστιανοὶ θέλουσιν ὀνομάζεσθαι, οἱ λέγοντες εἰς ἄνθρωπον ἅγιον, ὡς ὅτι ἕνα τῶν προφητῶν ἐπιλυθέναι τὸν λόγον, καὶ μὴ αὐτὸν ἄνθρωπον γεγενέναι, λαβόντα ἐκ Μαρίας τὸ σῶμα, ἀλλ' ἕτερον εἶναι τὸν Χριστὸν, καὶ ἕτερον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, τὸν πρὸ Μαρίας, καὶ πρὸ αἰώνων υἱὸν ὄντα τοῦ πατρός; ἢ πῶς εἶναι χριστιανοὶ δύνανται, οἱ λέγοντες, ἄλλον εἶναι τὸν υἱὸν, καὶ ἄλλον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον;

Et vsurpantium hoc in loco vocem CARNALITER.

Hanc nos sanctorum Patrum opinionem sequimur & fidem; sin vero est, qui diversa doceat, & novas voces inducat, extra rectam conculcatamque semitam videtur errare. Quod vero non sit inusitatum, nec insolitum sanctis Patribus dicere CARNALITER eum natum; sed magis hæc dictio sit frequens

Ταύτας ἡμεῖς τὰς τῶν ἁγίων πατέρων ἐφόμεθα δόξας· εἰ δὲ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ ἑτεόφρων ἐστὶν, ἔξω τῆς εἰς εὐθὺ, καὶ βασιλικῆς φέρεται τείβου. ὅτι δὲ καὶ τὸ σαρκικῶς λέγεσθαι γεγεννῆσθαι Χριστὸν, οὐκ ἀσυνήθες τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ ἑτέρεις σύνηθες

ἡ λέξις· οὐδὲν ἧττον ἡμῖν δηλοῦσι ὑπαρχὸν ἀποφαίνει ὃ ὑποτεθεῖσιν ῥητόν· ἔχει δὲ οὕτως.

& sæpius vsurpata. Nihilominus infra scripta dicta monstrabunt, quæ se ita habent.

Αμφιλοχίου ἐπισκόπου Ικονίου.

Εἰ μὴ γὰρ οὗτος ἐγεννήθη σαρκικῶς, οὐκ αὖ σὺ ἐγεννήθης πνευματικῶς· εἰ μὴ οὗτος ὑπέστη τὴν τοῦ δούλου μορφῆς, οὐκ ἂν σὺ τὴν δόξαν τῆς υἱοθεσίας ἐκέρδανας. Δηλοῖ δὲ καὶ νῦν ὁ σαρκικῶς, ὁ κατὰ σάρκα, καθάπερ ἀμφὶ ὁ θεϊκῶς, ὁ κατὰ θεότητα.

Amphilochii Iconii Episcopi.

Nam nisi ille fuisset CARNALITER *procreatus, tu nunquam fuisses spiritaliter recreatus; & nisi ille sustinuisset formam servilem, tu nunquam fuisses adoptionis gloriam consecutus.* Hic quoque CARNALITER positum est, pro eo, quod est secundum carnem; quemadmodum etiam divine, id est, secundum divinitatem.

OBJECTIO Orientalium ad secundum anathematismum, Cyrillique responsio nusquam reperitur in codicibus, vel editis, vel manuscriptis, quos quidem ego viderim; fuisse tamen aliquam vel inde patet, quod in objectione ad tertium anathematismum Andreas dicat, aliquid se rursum Cyrillo ex suis ipsiusmet verbis opponere, cum tamen inde omnino nihil in objectione ad primum anathematismum opposuerit. Quid quod in secundo anathematismo totius rei cardo vertebatur, quandoquidem sermo fuit de ἕνωσιν καθ' ὑπόστασιν, id est, de principio, quo concesso, tota Nestorii hæresis evertebatur, & fides catholica constabat. Non est autem admodum credibile, nihil de summa totius rei dictum fuisse ab homine, qui Nestorii patrocinium susceperat.

Αναθεματισμὸς γ'.

Εἴτις ὁπὸ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἢ ἀρχὴν αὐθεντίαν, ἢ δυναστείαν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικῷ· ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus tertius.

Siquis in vno Christo dividat substantias, post vnitatem, & conjunctione sola conjungat secundum vel dignitatem, vel auctoritatem, vel dominationem: ac non magis conventione quadam, quæ sit facta per ἕνωσιν naturalem; anathema sit.

Αντίρρησις τῶν δυαδικῶν.

Πάλιν αὐτὸν τῶν αὐτῶν ὑπομνήσωμεν λόγων· δηλοῦντες αὐτὸν δύο ὑποστάσεις λέγοντα· ἐν οἷς φησὶν, ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ· ἐκοῦν ὅσον εἰς ἰδίαν φύσιν, οὐχ ἡγιάσθαι μόνος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος· εἰ δὴ τις οἴοιτο τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγενημένον κεχρῖσθαι τε, καὶ ἡγιάσθαι μόνον, ταύτῃ τοι καὶ ὠνομάσθαι * Θεόν· πῶς οὖν ἂν ὑπιλαβόμενος τὸν ἑαυτῷ, εἰς μίαν ὑπόστασιν συνάπτειν συγχέων τὰς φύσεις, φυσικῶς τὴν θείαν ἕνωσιν ἀποκαλεῖ;

* Χριστὸν

Καὶ τίς ποτε τολμήσειεν φυσικῶς τὴν θείαν ἕνωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς οἰκονομίας; εἰ γὰρ φυσικὴ ἡ ἕνωσις, ποῦ ἡ χάρις; ποῦ δὲ θεῖον μυστήριον; αἱ γὰρ φύσεις, ὡς διδιδάγμεθα, ἁπαξ τοῦ τὰ πάντα τοῦ Θεοῦ * παγεῖσαι, ἀνάγκῃ ἀκολουθίᾳ δουλεύουσιν. ἢ δὲ ἔσται πάλιν καὶ ἀνακύκλησιν, καὶ φύσεως ἀκολουθίαν τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον, καὶ τὴν λῆρον, καὶ μυθώδη τῆς χιλιονταετηρίδος τὸν δυσωνύμου Απολιναρίου δόγματα;

* παγεῖσα, ἀνάγκῃ ἀκολουθίας; ἢ ἴσως ἀνάγκῃς ἀκολουθίας

Anathematismus tertius.

Rursus illum suorum admonebimus verborum, convincentes ipsum duas substantias dixisse in his, quæ scripsit in primo tomo, hoc modo: *Ergo quantum pertinuit ad propriam naturam, non per se sanctificatum est Verbum Dei Patris; sin vero est, qui credat, eum, qui est natus ex sancta Virgine, vnctum esse & sanctificatum solum ipsum per se, & propterea Christum fuisse nominatum*, &c. Quomodo igitur oblitus suorum, in vnam substantiam contrahit, confundens naturas, divinam ἕνωσιν naturalem vocans?

Objicitur quod ipse quoque Cyrillus substantias dividat post vnitionem.

In ep. ad monach. num. 15. & 16.

Et quis vnquam accipiat naturalem divinam ἕνωσιν in dispensationis mysterio? Nam si est ἕνωσις illa naturalis, vbi est gratia? vbi divinum mysterium? Naturæ enim, sicut edocti sumus, semel a Deo constitutæ, necessariis legibus serviunt. An erit iterum, per ἀνακύκλησιν & legem naturæ, dispensationis ratio, juxta fabulosa illa χιλιονταετηρίδος, id est, mille annorum, Apollinarii inventa.

Carpitur vox ἑνώσεως φυσικῆς.

Epist. 203. Epist. 2. ad Cledonium. De script. eccl. c. 28. In praem. ad c. 65. Isa.

APOLLINARII ἀσυγκλώστου & χριστοτόκου mentionem nullam fecerunt hæreseologi, Epiphanius, Philastrius, Augustinus, Theodoretus, & auctor Prædestinati; fecerunt tamen tres gravissimi scriptores, Basilius, Gregorius Nazianzenus, & Hieronymus, cujus sunt hæc verba de Papia: *Hic dicitur mille annorum Judaicam edidisse ἐυτύχειαν, quem secuti sunt Irenæus & Apollinarius, qui post resurrectionem aiunt in carne cum sanctis Dominum regnaturum.* Imo cum adversus Irenæum, implicatum ad hunc errorem, Dionysius Alexandrinus scripsisset, testatur Hieronymus, duobus voluminibus respondisse Apollinarium.

Responsio orthodoxi.

Cyrillus explicans, juxta traditionem, testimonium Apostoli, respondet. Hebr. 2. v. 16.

DIVINUS Paulus, quemadmodum factum sit homo vnigenitum Dei Verbum, planum omnibus faciens, vtpote dispensator mysteriorum Dei, & ipsum habens in se loquentem Christum: *Non enim Angelos apprehendit*, inquit, *sed semen Abraham apprehendit. Unde debuit in omnibus adsimilari fratribus, vt misericors fieret, fidelis pontifex ad Dominum.* At nos id dictum rectis suffragiis coronantes, sanctam scripturam vbique sequentes, & divinorum magistrorum voces admirantes, imo vero leges esse eas sanctissimas arbitrantes, non sanctorum angelorum, neque suam naturam, apprehendere dicimus Dei Verbum & Patris; sed, vt placitum est divinis literis, credimus inumbrasse sanctæ Virgini, quippe cum sit virtus Patris altissimi, & finxisse sibi corpus ex ea, operatione tamen Spiritus sancti, & factum esse hominem, & nuncupatum Filium Abrahæ & David; cum non desiisset esse vere Filius Dei & Patris, sed mansisset in sua natura, & majestate, & gloria deitatis, licet factum sit caro: inconvertibilis enim Deus est, & omni conversione valentior.

Unum eundemque esse Filium Dei & Virginis.

Est igitur vnus atque idem, Filius & Dominus, & ante incarnationem & post incarnationem. Et dividere vnum in duos, & veram ἕνωσιν labefactare, & separare in partes, & seorsum dicere hominem, seorsum Deum, impietatis est crimen ingentis.

Απολογία Κυρίλλου.

Ο θεσπέσιος Παῦλος ὁ, τίνα δὴ τρόπον γέγονεν αὐθεντης ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, σαφηνίζων ἅπασι καθίστας, ὡς οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ, καὶ αὐτὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Χριστόν· Οὐ γὰρ δή που ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, φησὶν, ἀλλὰ σπέρματος Αβραὰμ ἐπιλαμβάνεται· ὅθεν ὤφελε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα γένηται ἐλεήμων καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν. ἡμεῖς δὲ ταῖς εἰς ὀρθότητα ψήφοις στεφανοῦντες τὸ εἰρημένον, ἑπόμενοί τε πανταχῇ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς, καὶ τὰς τῶν διδασκάλων φωνὰς τοῦ πάντος ἀξιοῦντες θαύματος, μᾶλλον δὲ καὶ θείους ἡγούμενοι νόμους, οὐ τῶν τῶν ἁγίων ἀγγέλων, οὔτε μὴν τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἐπιλαβέσθαι φαμὲν τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον· πεπιστεύκαμεν δὲ, ὅτι καθὰ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι δοκεῖ, ἐπισκιάσας τῇ ἁγίᾳ παρθένῳ· ἅτε δὴ καὶ δυνάμις ὢν τοῦ ὑψίστου πατρὸς, ἔπλασεν ἑαυτῷ τὸ σῶμα τὸ ἐξ αὐτῆς· πλὴν δι' ἐνεργείας τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ γέγονεν αὐθεντης, κεχρημάτικέ τε καὶ υἱὸς Αβραὰμ, καὶ Δαβίδ· οὐκ ἀπεμπολήσας δηλαδὴ τὸ αὐθεντικὸν τοῦ εἶναι καθὰ δηλήθεν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς· μεταβληκὼς δὲ μᾶλλον, καὶ εἰ γέγονε σὰρξ, ἐν φύσει τε, καὶ ὑποστάσει, καὶ δόξῃ θεότητος. ἀναλλοίωτος γὰρ ἐστι, καὶ τρεπῆς ἀμείνων, ὡς Θεός.

Εστι τοίνυν εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς υἱὸς, καὶ κύριος, καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως, καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν· καὶ ὁ διαιρῶν εἰς υἱοὺς δύο τὴν ἕνα, καὶ τὸ τῆς ἀληθοῦς ἑνώσεως ἀποβαλὼν κέρδος, διϊστὰς ἀνὰ μέρος, καὶ ἰδίας ἰδικὰς αὐθεντῶν, καὶ ἰδικὰς Θεὸν, δυσσεβείας ἔχει τὴν ἀκατάπαυστον γραφήν.

VERAM ἕνωσιν vocat, quam alias συγκλῶ dicit: nulla enim vera est, nisi quæ res ipsas, seu φύσεις conjungit, non item solas rerum qualitates. Nam omnis ἕνωσις e multis vnum quiddam facit; illud vero si fuerit substantiale aliquid, vera est simpliciterque dicta ἕνωσις; si qualitas aliqua, vel aliud quiddam præter substantiam, non est vera, sed tantum κατά τι & σχετικὴ ἕνωσις, siquidem, vt ait Philosophus, substantia vt est ens ἁπλῶς, ita & ἓν ἁπλῶς. Quare omnis ἕνωσις, quæ non est, vt aiunt in Scholis, in vnitatem substantiæ, sive substantia pro natura sumatur, sive pro hypostasi, non est, secundum Cyrillum, κατὰ ἀλήθειαν, sed tantum κατὰ σχέσιν. Unde hoc in negotio synonimæ sunt istæ voces, ἕνωσις ἁπλῶς, ἕνωσις φυσική, ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν, ἕνωσις κατ' ἀλήθειαν, quemadmodum ex opposito ἕνωσις κατά τι, ἕνωσις σχετικὴ, ἕνωσις κατ' διδασκίαν, ἕνωσις κατὰ τὴν ἀξίαν, συνάφεια ἢ ἑξωδεία, &c. Unde quod mirabilius est, apud Cyrillum, vbi de ἑνώσει sermo est, φύσις pro ὑποστάσει accipitur; sed id postea exponetur.

* ἀλλὰ

* Ολίγα ὁ τοῦτο περφρονικὼς ὁ Νεστόριος, τετόλμηκεν εἰπεῖν αὐτῆς λέξεσιν οὕτως· Τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. οὐκ εἶπε· Τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν τῷ Θεῷ λόγῳ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, δούλου μορφὴν ἔλαβεν. ἀλλὰ λαβὼν τὸν, Χριστὸς, ὡς τῶν δύο φύσεων προσηγορίαν σημαντικὸν, ἀκαθαίρετον αὐτὸν καὶ δούλου μορφὴν λαβόν, καὶ Θεὸν ὀνομάζει * τὸν ὁ λεγομένων εἰς τὸ τῶν φύσεων ἀδιάσπαστον μεριζομένων διπλοῦν. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν ἐξηγήσει φησίν· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Διὰ τὸν φορεσθέντα τὸν φορούμενον σέβω· διὰ τὸν κεκρυμμένον προσκυνῶ τὸν φαινόμενον· ἀχώριστος τοῦ φαινομένου Θεός· διὰ τοῦτο τοῦ μὴ χωριζομένου τὴν τιμὴν οὐ χωρίζω. χωρίζω τὰς φύσεις, ἀλλ' ἑνὶ τὴν προσκύνησιν. καὶ ἐν ἐξηγήσει πάλιν ἑτέρᾳ· Εἰπὼν τὴν ἀναλαβόντα, ὅτι Θεός· προσθεὶς τὴν ἀόλυφθέντα, ὅτι δούλου μορφή· ἐπάγαγε μὴ τοῦτο τὸν τῆς σεμναφείας ἀξίωμα, ὅτι τῶν δύο ἡ αὐθεντία κοινή· ὅτι τὴν δύο τοιοῦτον τὸ ἀξίωμα, τῶν φύσεων μενουσῶν, ὁμολογεῖ τὴν τῆς ἀξίας ἑνότητα.

* τὸν λεγομένων, ἢ ἴσως τῶν δὲ λεγομένων

Verum his omnibus contemptis, Nestorius ausus est ista verba proferre: *Hoc autem sentite in vobis, quod & in* Christo Jesu, *qui cum in forma Dei esset, se exinanivit, formam servi accipiens. Non dixit: Hoc sentite in vobis, quod & in Deo Verbo, quod cum in forma Dei esset, formam servi accepit. Sed vbi dixit,* Christum, *quasi duarum naturarum appellationem, sine periculo eum, & formam servi quam accepit, nominavit, & Deum; cum ea absque peccato dicantur de naturarum duplici & separabili ratione.* Et rursus in alio tractatu: *Ut in nomine,* inquit, Jesu *omne genu flectatur, cælestium, & terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus est* Jesus Christus. *Propter illum, qui portavit, eum, qui portatus est, colo; propter invisibilem, veneror apparentem; nunquam ab eo, qui apparet, Deus separatur: ideo nec ego honorem separo. Separo naturas, sed vnam facio venerationem.* Et rursus in alio tractatu: *Dic eum, qui assumpsit, quia Deus est; dic eum, qui assumptus est, quia servus. Adde conjunctionis deinde dignitatem, quia duorum auctoritas communis est; quia duorum eadem dignitas, manentibus naturis, confitere dignitatis vnitatem.*

Contra quam sensit Nestorius.

Serm. VII. num. 12.

Serm. I. num. 9.

Serm. II. in fine.

Ορᾷς πάλιν διαιροῦντα μὲν ἀλλήλων τὰς φύσεις, ἑνοῦντα δὲ, ὡς φησὶ, τὴν προσκύνησιν, καὶ κοινὴν αὐθεντείαν ὀνομάζοντα, καὶ τὴν * τὸ δὲ κοινὸν ἐκ ἑνοῦν κοινὸν εἶν αὐ * ἴσως, οὐχ ἑνὶ κοινὸν εἶν * πεποίωται, τῆς ἀξίας ἑνότητα μόνης· * τὸ δὲ κοινὸν οὐχ ἕν· Εἰ κοινὸν εἴη, δύο· ἀλλὰ δύο που πολύτας, ἢ πλείοσιν ἰδικαῖς τε, καὶ αἱρεταῖς μέρεσι θεωρουμένοις. αἰθ' ὅπου δὴ οὖν τοσαύτην * ποιοῦνται τὴν καταγνῶσιν τῶν τοιάδε καλῶς ἀναθεματίσαντες λόγου; τί δ' ἄτοπον, εἰ τοῖς βεβηλοῖς, καὶ ἀπηχεστάτοις Νεστορίου λόγοις τὰ τῆς εὐσεβείας εὐτεχνέστατα δόγματα, τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀστοργίας φερωνύμους τὸν δέσμον πεποιήμεθα;

Vides eum naturas vbique separare; vnam vero facere, vt ipse ait, venerationem, & communem auctoritatem dicere, & solam dignitatis ἑνότητα. Quidquid autem commune est, non vni potest esse commune, sed vel duobus certe, vel pluribus separatim & seorsim intelligendis. Pro qua igitur causa criminati sunt sermonem, quo hæc anathematizamus? Quod tantum crimen admisimus, si profanis & novis Nestorii fabulis pietatis dogmata opponentes, tuitionis fratrum competentem habuimus rationem?

Quibus in locis dividit post vnitionem hypostases.

Επειδὴ δὲ φασιν ἐμὲ τοῖς αὐτῶν μάχεσθαι λόγοις, τῷ δεχομένοις ὁ τῆς ἀποδείξεως μέρος τῆς ἐπιστολῆς, ἣν γέγραφα πρὸς τοὺς ἁγίους μοναχοὺς· δεῖν οἰήθην τὰ εἰκότα καὶ πρὸς γε τοῦτο εἰπεῖν. φασὶ γὰρ ὅτι δύο καὶ αὐτὸς ὠνόμασα ὑποστάσεις· * ἀποχρῆσιν αὐτοῖς εἰς ἔλεγχον τῶν καὶ ἡμᾶς ἡγεῖται τοῦτο εἰπεῖν τοῖς αὐτὸ δὴ τοῦτο νομίζουσι. τῷ δεθεὶς οὖν ἀναγκαίως ὁ τῆς ἐπιστολῆς μέρος, προσθήσω μὴ τοῦτο τὰ δι' ὧν αὐτὸ δηλοῦσι ψευδομυθεῖν πρεμάμενοις ἀποφήναι πειραθῶ.

Sed quoniam aiunt me meis adversari sermonibus, & ad probationem hujusce rei recitant partem epistolæ meæ, quæ est ad sanctos monachos scripta; decere existimavi, ad hoc quoque verbis me competentibus respondere: aiunt enim duas & me dixisse substantias *, & hoc sibi ad probationem sufficere arbitrantur. Posita igitur parte epistolæ, inferam mox ea, quibus mendaces vbique & vaniloqui convincantur.

Respondet Cyrillus ad id quod fuerat objectum ex epistola ad monachos.

* ὑποστάσεις

Epistola: *Ergo quantum pertinuit ad propriam naturam, non sanctificatum est solum ipsum per se Dei Verbum; sin vero est, qui existimet eum, qui est natus ex sancta Virgine, vnctum fuisse, & sanctificatum solum ipsum per se, propterea que Christum esse nominatum, procedat in medium, & probet, quod vnctio sola sufficiat, cum, qui vngitur, declarare gloriæ Patris consimilem, ejusdemque sedis esse cum Deo, qui est omnibus eminentior.*

Cujus verba exponit.

Nam quia Dei Verbum seorsim nominatum Christum, Nestorius novarum blasphemiarum nobis inventor affirmat; seorsim autem & separatim Christum alium, qui est natus ex Virgine: nos hujusmodi ipsius opinionem, tanquam minus aptam, & incongruam, & extra terminos positam veritatis, vituperamus; & neque Dei Patris Verbum solum ipsum per se & seorsim vnctum esse oleo lætitiæ affirmamus, neque porro seorsim & solum ipsum per se hominem, & alium esse Filium Verbum Dei Patris, præter illum, qui est natus ex virgine; sed vnum magis Christum oportere affirmamus, ab omnibus nominari incarnatum, & hominem factum vnigenitum Dei Verbum: *Unus* enim *Dominus, una fides, vnum baptisma.* Nulli igitur volenti recta sentire obscurum est, illos depravare eorum, quæ a me sunt scripta, sententiam, & hic quoque calumniam facere veritati.

Affertque causam cur posita sint.

Eph. 4. v. 5.

Probatque ex suis verbis non sequi quod dividantur hypostases.

Id autem etiam ob aliam causam rectum est, & ab omni procul vituperatione summotum: novimus enim videlicet, quia aliud quiddam est caro proprietate naturæ suæ præter Verbum, quod est natum ex Patre; aliud porro ratione naturæ suæ vnigenitum Dei Verbum: verum scire id ita esse, non est dividere naturas post vnitatem.

Εχῇ δ' οὕτως· σκοπῶ ὅσον ἦκεν εἰς ἰδίαν φύσιν, οὐχ ἡνιάσας καταμένας ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος· εἰ δ' δή τις οἴοιτο τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγεννημένον κεχρῖσθαί τε, καὶ ἡνιάσθαι μόνον, τοῦτῳ τοι τε ὀνομάζω Χριστὸν, λεγέτω παρελθὼν, εἰ ἀπέχει τὸ χρῖσμα πρὸς τὸ ἀποφῆναι τὸν χρισθέντα ἰσόκλεα, καὶ ὁμόθρονον τοῦ πάντων ἐπέκεινα Θεοῦ.

Cum enim Dei Verbum seorsim nominatum Christum, idiosque ὀνομάσαι Χριστὸν, ὁ τῶν νέων ἡμῖν βλασφημιῶν εὑρετὴς Νεστόριος ἀμφιβεβαιούμενος συχνὰς· ἰδιώς δ' καὶ αἰὰ μέρος Χριστὸν ἕτερον τὶν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεγεννημένον· καταχιδηλοῦντες τοῦ δίξαι, ὡς ἀκαλλῆ, & ἀσύμφυλον, καὶ τῆς ἀληθείας ἐξωκισμένου. οὔτε δ' τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον καὶ μόνας κεκρῖσθαι τοῦ ἐλαίου τῆς ἀγαλλιάσεως ἀμφιβεβαιούμεθα, οὔτε μὴν ἰδίᾳ τε, & καθ' μόνας, ὡς ἀνθρωπον, καὶ ἕτερον ὕπα ὑὸν πρὸς τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· ἕνα δ' μᾶλλον χρῖσαι πρὸς ἁπάντων διαμειζόμεθα ὁμολογεῖσθαι Χριστὸν, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον· Εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. ἔστι τοίνυν· οὐδενὶ τὸν ὀρθὰ φρονεῖν ἐθελόντων ἀσύμφορος, ὅτι παρδιαστρέφουσι τὴν παρ' ἐμοῦ γεγραμμένων τὸν διήγησιν, & συκοφαντοῦσι κἀν τούτῳ τοῦ δίκαιον.

Καὶ καθ' ἕτερον δ' τοῦτον ἀπλημμελὲς εἶναι δὴ, & μάλα εἰκότως, ἀμοιρήσαι δὴ δὴ καὶ μόνου πάντος τὸ εἶδέναι τυχὸν, ὡς ἑτέραν μὲν ἐστι καθ' φύσιν ἰδίαν ἡ σὰρξ πρὸς τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς φῶτα λόγον, ἕτερος δ' αὖ, κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον ὁ μονογενής· ἀλλ' οὐ τὸ εἶδέναι τοῦτο μεείζον ἐστὶ τοῦ φύσις μετὰ τὴν ἕνωσιν.

NATURAS seu φύσεις posuit pro hypostasibus, quod curiose observandum; sed nomine φύσεως aliud nihil intelligit, quam quod in Scholis res naturæ dicitur, opponiturque, vt aiunt, enti morali, aut etiam accidenti. Quare vox ista φύσις, prout ex adjunctis determinatur, ita varias significationes sortitur, atque ita apud Cyrillum φύσις τοῦ λόγου idipsum est quod hypostasis Verbi; contra vero φύσις τοῦ Θεοῦ est communis personarum divinitas, pariter in humanis. φύσις τοῦ Κυρίλλου propria vtique est ipsius, vt loquuntur, singularitas; φύσις τοῦ ἀνθρώπου est natura communis, &c.

Rem iterum conficit verbis Apostoli.

Verum siquis velit vim mysterii perspicaci mentis oculo intueri, & eo ipso facile intelligat, quod a principio diximus, quia non suam naturam apprehendit Deus Verbum, semen Abrahæ; quo sumpto ex beata Virgine, processit homo, vt fratribus assimilaretur, & appellaretur primogenitus, qui est vnigenitus. Sed tametsi alterius naturæ sit

Εἰ δ' δή τις βούλοιτο τοῦ τὸν μυστηρίου δυνάμιν ἀκριβοῦ διανοίας ὄμμασι καταστέρτεσθαι, καὶ διαθρήσειν δὴ, ὅτι, καθάπερ ἔφην ἐν ἀρχαῖς, οὐ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπελάβετο Θεὸς ὢν ὁ λόγος, ἀλλὰ σπέρματος Αβραάμ· οὐχ ὁμοίσιον δὲ τοῦ ἐκ Θεοῦ φῶτι λόγῳ, τὸ ἐκ σπέρματος Αβραὰμ ἁγίου

σῶμα, ὅταν ἐκ τῆς παρθένου λαβών, προῆλθεν ἀνθρωπος, ἵνα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῇ, καὶ γεννήσῃ πρωτότοκος ὁ μονογενής· ἀλλ' εἰ καὶ ἔστιν ἑτερόφυες τὸ σῶμα τοῦδέ γε τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὅμως εἷς Χριστὸς, καὶ υἱὸς, καὶ Θεὸς, καὶ κύριος, καὶ εἰ γέγονε σάρξ· καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἑνώσεως τόπον τοῦδε λύει, ἐκ ἀζήμιον, διιστάντας εἰς υἱοὺς δύο τὰς ὑποστάσεις, ἀποφοιτώσας μὲν ἀλλήλων, εἰς τὸ ἰδίᾳ τε εἶναι, καὶ δυὰ μέρεσι, ἐχούσας δὲ μόνην συναφειαν τὴν ἔξωθέν τε, καὶ ὡς ἐν τάξει τιμῆς.

corpus, præter Verbum Dei Patris, attamen est vnus, & Christus, & Filius, & Deus, & Dominus, licet factus sit caro; & veræ vnitatis rationem labefactare periculosum est, & secernere in duos filios substantias*, & eas diversas quidem esse dicere inter se, & separatas proprietate sua, solam autem habere conjunctionem extrinsecus, & honorariam.

* ὑποστάσεις

Εἰ δὲ λέγοιμεν φυσικὴν τὴν ἕνωσιν, καὶ ἀληθῆ φαμὲν, ἔτος ἐχούσης καὶ θεοπνεύστου γραφῆς, οὕτω κεχρῆσθαι τῇ λέξει. γράφει γὰρ πρὸς Ῥωμαίους ὁ θεσπέσιος Παῦλος· Καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί. καὶ οὐ δή που φαίη τις αὐ ὑφεστάναι κατὰ φύσιν τὴν θείαν ὀργὴν, ὥστε καὶ αὐτῆς ἠνυήμεθα νοσεῖσθαι τοῖς ἀμφιπολοῦσι· ἢ πρώτη τε, καὶ πρώτως ἐσόμεθα * συμφερεῖς τοῖς τῶν Μανιχαίων νοσοῦσι μανίαν· ἀλλὰ τὸ, φύσει, δηλοῖ τὸ κατ' ἀλήθειαν.

Si vero dicamus naturalem ἕνωσιν, veram dicemus; maxime cum divina scriptura hac dictione tam frequenter vtatur. Scribit alicubi beatus Paulus: *Et eramus natura filii iræ, sicut cæteri.* Nemo est autem, qui dicat, iram divinam *natura* habere substantiam, ita vt etiam ipsius filii dicantur esse peccantes: nam si ita dixerimus, erimus nempe Manichæorum furori consimiles; sed NATURA, posuit, pro eo quod est, VERITATE.

Exponit quid sit ἕνωσις φυσική, quod diligenter observandum. *Eph. 2. v. 3.*

* ἰσόμεθα

Οὐκοῦν οὐ συγχέοντες τὰς φύσεις, οὔτε μὴν ἀλλήλαις αὐτὰς ἀναφύροντες, καθὰ φασιν οἱ δι' ἀσεβείας, φυσικὴν φαμὲν γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν· ἀλλ' ἐκ δύο πραγμάτων ἀνομοίων, θεότητός τε, καὶ ἀνθρωπότητος, τὸν ἕνα γεγενῆσθαι Χριστὸν, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον, ἀφαβεβαιούμεθα πανταχοῦ. τῶν δὲ Απολιναρίου δογμάτων οὐδεὶς πανταχῶς ἡμῖν ὁ λόγος· τοῖς γὰρ ἅπαξ καθαιρεθεῖσι, ὡς παντελῶς ἀφανίσαντας τὴν ἀλήθειαν, ἀποστρέφεσθαι χρή.

Ergo non confundentes naturas, nec, quemadmodum adversarii commemorant, inter se eas commiscentes, naturalem dicimus ἕνωσιν factam; sed ex duabus rebus dissimilibus, id est, ex deitate & humanitate, vnum factum esse Christum, Filium, & Dominum, vbique affirmamus. Apollinaris vero dogmata nulli omnino curæ sunt nobis; eos etenim, qui semel tanquam veritatis corruptores damnati sunt, convenit aversari.

Repellitque a se invidiam consensionis cum Apollinari.

Ex duabus, vt loquuntur, specie dissimilibus naturis facta est vna hypostasis, vnusque Christus, vnus Filius, vnus Dominus, vnus, inquam, substantialiter, & καθ' ὑπόστασιν, non vnus tantum moraliter, & κατὰ χάριν.

Αναθεματισμὸς δ'.

Anathematismus quartus.

Εἴτις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι τάς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς, καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διῃρημένας φωνάς· ἢ ὅσαι Χριστῷ τοῦδε τῶν ἁγίων λεγομένας, ἢ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτοῦ· καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ τοῦδε τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ προσάπτῃ, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγῳ· ἀνάθεμα ἔστω.

SIQUIS personis duabus, sive substantiis*, voces, quæ sunt in evangelicis vel apostolicis scriptis, dispertiat; vel quæ de Christo a sanctis dicuntur, vel quæ ab ipso de se ipso, & has quidem, vt homini, qui præter Dei Verbum seorsim intelligatur, deputet, has vero, vt divinas, soli Deo Verbo; anathema sit.

* ὑποστάσεσι

Ανῴρησις τῶν αἱρετικῶν.

Reprehensio hæreticorum.

Ακόλουθον καὶ τοῦτο τῶν αὐτοῦ δογμάτων αὐτὸν ὑπομνῆσαι, ἐν οἷς φησι· Κἂν ἀκούσῃς, ὅτι προέκοπτε σοφίᾳ, καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι,

HIC quoque ipsum suorum dogmatum convenit admonere, in quibus ait: *Et si audieris*, quod proficiebat ætate & sapientia & gratia,

Cyrillum Andreas arguit primo, quod secum pugnet. *Homil. XVII. Paschal.*

Luc. 2. v. 52.

ne profectu sapiens fuisse Dei Verbum putaveris; sed ne illud quidem ausis dicere, quod profectum ætatis, sapientiæ & gratiæ homini assignemus. Sed etsi neget Scripturæ testimonium, docens, quod juxta visibilem carnem Domini profectus fiebat, non est tamen tempus modo ipsum convincere, nobis ad capitulum propositum festinantibus: vt enim probemus, ipsum duas substantias * dicere, & sibimetipsi repugnare, posuimus ea, quæ ante dixit.

* ὑποστάσεις

μὴ ϐφὲν ἐξ ὑπιδόσεως ϊμέσθαι νομίσῃς τ̃ τ̃ Θεοῦ λόγον· μήδ' αὖ ἐκεῖνο φλιωάφως πολμήσῃς εἰπεῖν, ὅτι ὁ πρεσκόπῆν ἐν ἡλικία, καὶ ϐφία, καὶ χάριτι τοῖς ἀνθρώπῳ προσάφομεν. Ἀλλ' εἰ δ ἀρνῆται ἐνταῦθα τ̃ τ̃ γραφῆς μάρτυρίαν, διδάσκωμεν, ὅτι κατὰ τ̃ τ̃ φαινομένης ϐρκὸς φύσιν τ̃ κυρίου τὰ τ̃ προσκοπῆς * ἐγίνετο, ἀλλ' οὐ καιρὸς νῦν τ̃τ̃ο διϐέϐηκεν, ἐπειγομένοις ἐπὶ ὃ προκείμενον κεφ̃· τ̃ γὰρ δεῖξαι δύο ὑποστάσεις αὐτὸν λέγοντα, καὶ ἑαυτῷ ἐναντιούμενον, προθήκαμεν τὰ πάλαι αὐτῷ εἰρημένα.

* ὑπόστασιν

Deinde, quod divisis vocibus non continuo dividantur hypostases.

Personis autem duabus, vel substantiis * duabus, vel duobus filiis, sejungentes ἕνωσιν, sive vnum Filium, voces aptare non convenit: individua enim & inseparabilis summa illa ἕνωσις, & vnus est Filius, omni ratione, & omnibus modis. Servata igitur vnitate, vnoque & Filio & Christo & Domino demonstrato, vni eidemque Filio, ea quæ dicuntur, oportet aptare. Non dividere autem voces evangelicas, vel quæ ab ipso Domino de seipso dicuntur, vel quæ in literis apostolicis positæ sunt, furoris ingentis est.

* ὑποστάσεσι

* Ὡς ὁ πρεσώποις δυσὶν, ἢ ὑποστάσεσιν, ἢ υἱοῖς δυσὶ διαιρεσιῶντας τ̃ ἕνωσιν, ἥγουν τ̃ ἕνα υἱόν, τὰς φωνὰς ἐφαρμόζειν οὐ δεῖ· ἀδιαίρετος γὰρ, καὶ ἀχώριστος ἡ ἄκρα ἕνωσις. Ὁ δ ἑῖς υἱὸς κ̃ τρόπον καὶ λόγον, ἐν τ̃ τρόπον, καὶ ἔννοιαν ὅλῃ. τ̃ ὁ ἄκρας ἑνώσεως φυλαττομένης, ἐν * τῷ ἑνὸς υἱοῦ, ἐν Χριστοῦ, καὶ κυρίου ὁμολογουμένου, πρὸς τ̃ ἕνα, καὶ τ̃ αὐτὸν υἱὸν ἁρμόζεσθαι χρὴ τὰ λεγόμενα· κατὰ μὴν τοι τὴν τ̃ ἑνωθεσῶν φύσεων δυνάμιν, ἐφαρμόζεσθαι πρέπει τοῖς ἑνὶ υἱῷ τὰ λεγόμενα· ὃ δὲ μὴ * ἐρῶν τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις φωνὰς, ἢ τὰς περὶ αὐτοῦ τ̃ κυρίου περὶ ἑαυτ̃ εἰρημένας, ἢ τὰς ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς συγγράμμασι κειμένας, πόσην ὑπερβολὴν βλασφημίας οὐχ ὑπαίρει;

* ἐν τῷ υἱῷ

* διαιρῶν

Tertio, quod qui voces non dividit, faveat Eunomianis & Arianis.

Nam si voces non dividamus, quibus oculis inspiciamus Eunomianos, vel Arianos, qui omnia, quæ dicuntur, in vnam solent conferre naturam, & humiles humanitatis voces ad divinitatis referre fastigium? Vel quomodo intelligamus Domini voces, qui propter carnis naturam visibilem dixit: *Non veni meam voluntatem facere.* Et illud: *Mandatum accepi, quid dicam, & quid loquar.* Et: *Ego ex me nihil facio.* Et: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, & Deum meum, & Deum vestrum*, & cætera hujusmodi?

Ioan. 6. v. 38.
Ioan. 12. v. 49.
Ioan. 8. v. 28.
Ioan. 20. v. 17.

Εἰ γὰρ μὴ διαιρεσόμεν τὰς φωνὰς, πῶς ἂν ἀνιϐλέψαιμεν τοῖς Εὐνομίου, καὶ Ἀρείου, πάντα εἰς μίαν φύσιν εἰρημένα συμφέρεσι, ἐν ταπεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν ὑψηλοτάτην τ̃ ἀκηράτου θεότητος φύσιν βλασφήμως ἀνάγουσιν; ἢ πῶς νοήσομεν τὰς τ̃ κυρίου φωνὰς, διὰ τὴν τ̃ φαινομένης ϐρκὸς φύσιν εἰπόντος· Οὐκ ἦλθον ὁ ἐμὸν θέλημα ποιῆσαι. ἐν τ· Ἐντολὴν ἔλαϐον τί εἴπω, καὶ τί λαλήσω. καὶ τ· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτ̃ οὐδὲν ποιῶ. ἐν τ· Πορεύομαι πρὸς τ̃ πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν· καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα τοιαῦτα;

Nam si individuæ sint voces, sicut & naturæ, erit ipsius per se vnigeniti Dei Deus Pater; minister vero, & internuntius mandatorum Patris Filius, juxta deitatem. Et si humiles voces in naturam deitatis referamus, cui adscribamus: *Ego & Pater vnum sumus*; &: *Quod eadem faciat ipse, quæ & Pater.* &: *Quemadmodum enim Pater suscitat mortuos, ita & Filius, quos vult, vivificat?* Sed est certe

Ioan. 10. v. 30.
Ioan. 5. v. 19. & 21.

Ἀδιαιρέτων τ̃ φωνῶν, ὥσπερ καὶ τ̃ φύσεων, μενουσῶν, ἔσται κατ' αὐτὸν τ̃ μονογενοῦς Θεοῦ Θεὸς ὁ πατὴρ· λειτουργὸς δ, καὶ διάκονος τ̃ πατρικῆς πρεσϐαγωγ̃ ὁ υἱὸς κ̃ τ̃ θεότητα· ἐν εἰ τὰ ταπεινὰ εἰς τ̃ τ̃ θεότητος φύσιν ἀνάγοιμεν, ἵνα καὶ τὸ· Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν· ἁρμόσωμεν; καὶ τὸ· Ὁμοίως αὐτὸν πέμψῃ ὁ πατήρ. καὶ τὸ· Ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει, καὶ οὐχ οὓς πρεσϐάτῃ ζωοποιεῖ. Ἀλλ' ἔστιν

ὀρθῶς

ὀρθῶς καὶ τῷ αὐτῷ τοῦ κυρίου φωνῷ πατὴρ, καὶ Θεὸς, ὁ πατὴρ· Θεὸς μὲν τοῦ ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐκ σπέρματος Δαβὶδ μὲν Σαρκὸς· πατὴρ δὲ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀπαθῶς τε, καὶ ἀϊδίως γεννηθέντος Θεοῦ λόγου, τῆς υἱότητος ἐν τῇ μοναδικῷ τύπῳ φυλαττομένης τε, καὶ ὁμολογουμένης. πῶς οὖν ἂν νοήσομεν τὸν Ἀμὼς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι· καὶ ὁ, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· ἀναιρέτων τὴν φωνὴν μενουσῶν, ἃς κατειλήφαμεν τῷ φωνῷ τῇ φύσει, τῇ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἐν ὑστέροις καιροῖς γενομένῃ τοῦ περὶ τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ Δαβὶδ εἶναι, καὶ πάντα δι' αὐτῆς γενέσθαι;

* ἀσυγχύτως

Η φύσεμεν εἰσεβοῦς, τὴν φύσιν * ἀσυγχύτων μενουσῶν, καὶ τὴν ἑνώσεως ἀναιρέτου ὁμολογουμένης, καὶ φωνὰς ἐφαρμόζοντας καθὰ τῷ τῆς ἑνωθεισῶν φύσεων δυνάμει, ὡς προείρηται, εἰς ἕνα μὲν τὸν υἱὸν, καὶ κύριον, καὶ Χριστὸν· ἀλλ' οὐκ εἰς μίαν φύσιν καὶ πάντα συναμφοτέρους· ὡς καὶ ἐξ ἑνὸς τῆς φύσεως ὀνόματος ἑκατέρας νοοῦντας ἀπὸ τοῦ τῆς ἑνώσεως ἄκρου, καὶ ἡμῖν ἀκατάληπτον· ὡς που καὶ τοῦ· Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ τοῦ· Ἐὰν οὖν ἴδητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα, ὅπου ἦν τὸ πρότερον. οὐχὶ ἐκ τῆς προσπορείας τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸν αὐτῷ ἀσυγχύτως τε ἅμα, καὶ ἀχωρίστως συνημμένον νοοῦμεν; Εἰ γὰρ καὶ υἱὸν ἀνθρώπου ὠνόμαζε ἀπὸ τῆς προσληφθείσης, καὶ φανερᾶς Σαρκὸς φύσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν τελουμένων Θεὸν ἑαυτὸν προεδείκνυ. καὶ πάλιν· Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. καὶ πάλιν· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς, καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Εἰ χθὲς, καὶ σήμερον, πῶς δι' αὐτοῦ καὶ πάντα; Εἰ δὲ δι' αὐτοῦ καὶ πάντα, πῶς χθὲς, καὶ σήμερον; ἀλλὰ καὶ τὸ, πάντα δι' αὐτοῦ, ἀληθὲς· καὶ τὸ χθὲς, καὶ σήμερον, πιστὸν· καὶ τὸ, ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀληθινὸν ἐὰν καθὰ τὸ τῆς ἑνωθεισῶν ἀσυγχύτως τε, καὶ ἀχωρίστως φύσεων ἀπαφορῶν καὶ φωνὰς ἐφαρμόζωμεν· νοοῦντες κατὰ μὲν τὸ φανερὸν, χθὲς, καὶ σήμερον· κατὰ δὲ τὸ νοούμενον, εἰς τοὺς αἰῶνας· κατὰ δὲ τὸ τῆς υἱότητος μοναδικὸν, ἕνα, καὶ τὸν αὐτόν.

certe, juxta Domini vocem, Pater, & Pater & Deus ipsius: Deus quidem illius, qui novissimis temporibus ex semine David factus, secundum carnem est; Pater vero Verbi, quod ex ipso æternum impassibiliterque & semper est natum, filietate vno modo servata & manifesta. Quomodo enim accipiemus: *Amen, amen dico vobis, antequam Abraham esset, ego sum*; & : *Omnia per ipsum facta sunt*; si voces sint individuæ? Ascribemusne vocem naturæ illi, quæ novissimis temporibus ex semine David facta est, dicentes nempe, antequam Abraham esset, & David esset, ipsam fuisse, & omnia per ipsam facta? Ioan. 8. v. 58. Ioan. 1. v. 3.

An magis pietatis intuitu, naturis inconfuse manentibus, & vnitate indivisa, voces secundum vim conjunctarum naturarum, sicut supra dictum est, imputemus, in vnum filium, & Dominum, & Christum, non in vnam naturam, omnia conferentes? Sic vt ex vno nomine naturam vtramque intelligamus, propter ἕνωσιν summam, & nobis inintelligibilem: *Ut nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui est in cælo*; & porro: *Si videritis hominis filium ascendentem, vbi erat antea*; nonne ex appellatione filii hominis, & illum, qui inconfuse & inseparabiliter est ei conjunctus, accipimus? nam & si filium hominis se dixerit, propter assumptæ & visibilis carnis naturam, Deum se tamen factis ostendebat, & porro JESUS CHRISTUS *per quem omnia*, & porro, JESUS CHRISTUS *heri & hodie, idem ipse & in sæcula*. Si heri & hodie, quomodo per ipsum omnia? Et si per ipsum omnia, quomodo heri & hodie? Sed & quod *omnia per ipsum*, verum est; & quod *heri & hodie*, credendum est; & quod *idem & in sæcula*, certissimum est, si secundum diversitatem naturarum inconfuse & inseparabiliter conjunctarum, voces aptaverimus, intelligentes, secundum quod visibile est, *heri & hodie*; secundum intelligibile, *in sæcula*; secundum vero filietatis conjunctionem, *vnum eumdemque*. Ioan. 3. v. 13. Ioan. 6. v. 63. Heb. 2. v. 10. Heb. 13. v. 8.

Απολογία Κυρίλλου.

* Σκωπὸς οὖν

* Σκωπὸς οὖν, ὡς ἔοικε, τῆς ἐθέλοντιν ἀπερισκέπτως, ὑπιλμᾶν τοῖς περὶ ἡμῶν χρῆσθέσαι τε, καὶ ἀναγκαίως γεγονόσιν ἀναθεματισμοῖς, φέρειν μὲν, ἢ λέγειν τὴν ἀληθινὴν οὐδέν·

Responsio orthodoxi.

Videlicet hæc intentio eis est, qui inconsiderate & temere objurgari contendunt anathematismos, quos tam vtiliter, & necessario fecimus, nihil vt possint rectum, Respondet Cyrillus, primo Andream se fateri quod verbo negat, anathematismum rite esse positum.

nec sentire, nec dicere; sed se tantum maledicos & obtrectatores ostendere: nam si suæ mentis oculum scriptis diligenter voluissent intendere, certe cognoscerent, se magis anathematismum suffragiis comprobare, & ex his, quæ ipsi accusant, evidenter ostendere, non imperite esse a nobis factum, & quomodo id præstent, dicam.

φιλοφρόνας ὁ μόνης ἀπόδοξιν σκαρῆ ποιῆσαι ὁ γρῆμα· εἰ γὰρ * ἀνέῳγοντα, καὶ * ἀκριβῆ τοῖς γεγραμμένοις τὸ οἰκεῖον σκαρείσαντες νοῦν, σὰν ἡγήσασθαι, ὅτι κρατύνουσι τὰς * πρὸς ἑαυτῶν ψήφοις, καὶ δι' ὧν πεποίηται λόγων, τὸν ἀναθεματισμόν. καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἀνεπιστημόνως αὐτὸν γεγένοσθα κατηγορήσουσι· καὶ ἵνα εἴπω, ἐρῶ.

* ἀνοίγοντα, ἢ, ἀνοίγοντα, * ἀκριβῶς παρ' ἀυτῶν

Quod probat testimonio Nestorii. *Serm. 5 qui 2. in Proclum.*

Vir bonus Nestorius, cum in Ecclesia prædicaret, hoc dixit: *Ut id evidentius clariusque omnibus fiat, & Arianis & Eunomianis, & Apollinaristis, & omnibus, qui sunt ejusdem gregis, studium est dicere, Θεοτόκον, quasi, commixtione quadam facta, & naturis minime divisis, voces humiles non de humanitate acciperentur, & locum invenirent adversus deitatem, tanquam omnia, quæ dicuntur, de uno eodemque dicantur.* His ita dictis, commodissime anathematismus a nobis est factus, non concedens, in duas personas dividi, vel in duas substantias* vnum Dominum JESUM CHRISTUM.

Ο γενναῖος ἡμῖν Νεστόριος ἔφη τὴν τοιαύτην ἐπ' * ἐκκλησίας ἐξηγούμενος· ἵνα ὁ αὐτὸ σαφέστερον, καὶ πᾶσιν ἐμφανεστέρον εἴπω, τοῖς Ἀρείοις, καὶ Εὐνομίοις, καὶ Ἀπολιναρίοις, καὶ πᾶσιν τοῖς γένεσιν τῆς τοιαύτης φατρίας, σπουδὴ * ἐστὶν εἰπεῖν, Θεοτόκος εἰσάγων, ὡς κράσεως γενομένης, καὶ τῶν φύσεων μὴ διαιρουμένων, μηδὲν τῶν ἀτελῶν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα λαμβανόντας, καὶ χώραν αὐτοῖς λειπὸν κατὰ τῆς θεότητος ἴχνη· ὡς πάντων τὰ λεγομένων περὶ ἑνὸς λεγομένων. τούτων ὡδὶ λεγομένων. γεφωδέστατα περὶ ἡμῶν γέγονεν ὁ ἀναθεματισμός, σὰν ἐφιεὶς εἰς δύο μερίζεσθαι πρόσωπά τε, καὶ ὑποστάσεις τὸ ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

* ἐκκλησίᾳ

* ἐστὶν φέρειν

Deinde sibi consentire.

Quod vero ipsi quoque dictis nostris assentiant, conspicuum est ex his, quæ & sentire ipsi, & scribere studuerunt, quæ se ita habent: *Personis autem duabus, vel duabus substantiis, vel filiis duobus, (vnitatem dividentes sive vnum filium) voces aptare non convenit: individua enim & inseparabilis summa illa ἕνωσις, & vnus est filius, omni ratione, & omnibus modis; servata igitur summa vnitate, vnoque, & Filio, & Christo, & Domino, demonstrato, vni eidemque filio ea, quæ dicuntur, oportet aptare. Cæterum, juxta vim naturarum conjunctarum, vni filio quæ dicuntur, aptare oportet.* Ergo si summa illa ἕνωσις servanda est, quæ jam divisionis ratio possit irrumpere? & si quis dividere audeat, procul a recta semita videtur errare, & a pietatis dogmatibus abhorrere.

Οτι δὴ καὶ αὐτοὶ τοῖς περὶ ἡμῶν συμφέρονται λόγοις, δῆλον ἀν εἴη δηπουθεν ἐξ ὧν γεγράφασι, καὶ φρονεῖν ἐγνώκασιν. ἔχει δὴ οὕτως· Ὡς δὴ * προσώποις, ἢ ὑποστάσεσι δυσὶν, ἢ υἱοῖς δυσὶ, διαιροῦντας τὴν ἕνωσιν· ἤγουν τὸ ἕνα υἱὸν, τὰς φωνὰς ἐφαρμόζειν οὐ δεῖ. ἀδιαίρετος γὰρ, καὶ ἀχώριστος ἡ ἄκρα ἕνωσις· καὶ ὁ εἷς υἱὸς κατὰ πάντα καὶ λόγον, καὶ τρόπον, καὶ ἔννοιαν ὅλη· τῆς δὲ ἄκρας ἑνώσεως φυλαττομένης, καὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ, καὶ Χριστοῦ, καὶ κυρίου ὁμολογουμένου, πρὸς τὸ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν * συναρμόζεσθαι χρὴ τὰ λεγόμενα· κατὰ μόνοι τὴν τῶν ἑνωθεισῶν φύσεων δύναμιν, ἐφαρμόζεσθαι πρέπει τῷ ἑνὶ υἱῷ τὰ λεγόμενα. σκόπει τὴν εἰς ἄκρον ἕνωσιν σῳζομένην, ποία προσίδυσις, ἤγουν φαντασία τομῆς προσφέροιτο ἂν ἔτι, καὶ ὁ μερίζειν ἀποτολμῶν, πῶς σὰν ἔξω φέρεται τῆς ἀληθείας ὁδοῦ, καὶ τῆς εὐσεβείας δόγματος εἰς ἄπαν ἀποφοιτῶν;

* ἐστὶν φέρειν

* συνάπτειν δυσὶν, ἢ

* ἐκλαμβάνειν

Quod probat allatis verbis anathematismi.

Quid igitur dicit anathematismus? *Si quis dividat voces hoc modo, vt has quidem tanquam homini, qui præter Dei Verbum seorsim intelligatur, deputet; has vero tanquam divinas, soli Deo Verbo; anathema sit.* Ergo si hi, qui dividunt & separant in hominem seorsim, & in Dei Verbum seorsim, non dividunt vnum Christum, nec duos filios dicunt, merito mihi succenseant objurgatores; sin vero ita sentire,

Τί οὖν φησὶν ὁ ἀναθεματισμός; Εἴ τις μερίζει τὰς φωνὰς κατὰ γε τοῦτον τὸν τρόπον, * καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ λόγῳ, ἀνάθεμα ἔστω. εἰ μὲν οὖν * οἱ διιστάντες, καὶ διαιροῦντες εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς νοουμένῳ, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς τε, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς τε, καὶ ἀνὰ μέρος οὐ μερίζουσι τὸν ἕνα Χριστὸν *, καὶ δύο λέγουσιν υἱοὺς, ἀγανακτήσουσι καθ' ἡμῶν οἱ φιλεγκλήμονες· εἰ δὲ τοῦ,

* καὶ τὰς

* οὐ διιστάντες

* οὐ λέγουσιν

καὶ διαίρεσις τὸ οὕτω φρονεῖν ἐστι, κατὰ ἕνα τρόπον τοῖς περὶ ἡμῶν λόγοις ἐπιλαμβάνεν ἐγνώκασι· κἄιτοι καὶ αὐτοὶ, καθά φασιν, ἀδιαίρετόν τε, καὶ ἕνα κατ' ἀκραν ἕνωσιν ὁμολογοῦντες ὑπάρχειν τὸν Εμμανουήλ;

Τὸ μὲν οὖν ἐμφερόμενον ἑκάστην φωνὴν, * εἰ καὶ περὶ αὐτὸν τυχὸν εἰρημένον, ἀκλαμβανέσθαι δεῖν, ἐπαινέσαιμι· αὐ καὶ αὐτὸς ἐγὼ, καὶ ἀπασιάζω, οἶμαι, τὴν ὀρθὰ φρονεῖν ἐξωμολόγησιν· αἱ μὲν γὰρ εἰσι θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ μᾶλλον ἁρμοδιώτεραι. ὅπερ δὲ ἐστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, τοῦτο τοι καὶ λίαν ὀρθῶς, ποτὲ μὲν θεικῶς, ποτὲ δ' ἀνθρωπίνως ποιεῖται τοὺς λόγους· πλὴν τὸν ἑνὸς Ιησοῦ Χριστοῦ τούτας τε, κἀκείνας εἶναι φωνὰς διαχωρίζομεν· οὔτε μιλοῦντες θεότητος τὸν ἐκ τῆς παρθένου ναὸν, οὔτε μὴν ἄσαρκον εἰδότες τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον μετὰ τὴν ἄῤῥητον ἕνωσιν.

Θαυμάζω δ' ὅτι, κἄιτοι πολυπραγμονοῦντες ἄγαν, καὶ, ὡς γε νομίζοιτο, λεπτὰς βασανίζοντες τὰς ἐμαὶ ἐπιστολὰς, τὰ μὲν ὅσα ἐστὶν ἐν αὐταῖς χρήσιμά τε, καὶ ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν δογμάτων ὀρθότητός τε καὶ ἀκριβείας, ἐθέλοντες παραπέρχοιτο· ἐπιπηδῶσι δ' καὶ μάλα ῥαδίως τοῖς κατ' ἐμοῦ ἐρεθίζοντες ἔγκοιτον ὑποψίαν, καθ' ὅ γε δ' αὐτοῖς δοκοῦν, εἴς τὸ δυνάσθαι δι' αὐτῶν τὰς καθ' ἡμῶν ποιεῖσθαι συκοφαντίας. μεμνήσομαι δ' τῶν ἐμαυτοῦ * ῥητῶν, γέγραφα γὰρ ὅτως ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῇ· τὰς δέ γε ἐν τοῖς διαλογίοις τοῦ σωτῆρος ἡμῶν φωνὰς ὅτε ὑποτάσσοι δυσὶν, ὅτε μὲν προσώποις δυσὶ καταμερίζομεν. ὁ γὰρ ὢν διπλοῖς ὁ εἷς, καὶ μόνος Χριστὸς, κἂν ἐκ δύο νοῆται, καὶ διαφόρων πραγμάτων εἰς ἑνότητα τὴν ἀμίαιστον συνεληλυθέναι· καθάπερ ἀμφοῖν καὶ ἀνθρωπος ἐκ ψυχῆς νοῆται, καὶ σώματος, καὶ οὐ διπλοῖς μᾶλλον, ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν. ἀλλὰ τάς τε ἀνθρωπίνας, καὶ θεὸς γε ἡμῖν τὰς θεικὰς περὶ ἑνὸς εἰρήσθαι διαγκαζόμεθα φρονοῦντες ὀρθῶς. ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ· Ο ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ· Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν τὴν θείαν αὐτοῦ, καὶ ἀπόῤῥητον ἐνοῦσθαι φύσιν, * καθ' ὃ ἐστι πρὸς τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ, διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας· εἰκών τε, καὶ χαρακτὴρ, καὶ ἀπαύγασμα τοῦ δόξης αὐτοῦ. ὅταν δ' ὁ τὴν ἀνθρωπότητος μέτρον ἐκ ἀπαιτῶν, τοῖς Ιουδαίοις προσαλλῇ· Νῦν δὲ με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα· πάλιν σοφὲν ἥπτον αὐτὸν, τὴν ἐν ἰσότητί τε, καὶ ὁμοιότητι τοῦ πατρὸς Θεὸν λόγον, καὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ μέτρων ὑπεριδόσκομεν. Εἰ γὰρ ἐστιν ἀναγκαῖον ὁ

plane divisio est, quamobrem meos objurgaverint sermones; cum præsertim ipsi quoque ex his, quæ dicunt, individuum & vnum per vnitatem summam confiteantur esse Emmanuel?

Et approbatione regulæ ab Andrea præscriptæ.

Voces quidem singulas, quæ sunt dictæ, vel de Christo, vel ab ipso, prudenter sapienterque accipiendas, & ipse laudans assentio, & omnes qui solent recta sentire: aliæ enim divinæ sunt, aliæ carnis dispensationi magis convenientes. Sed quoniam vnus idemque est Deus simul & homo, propterea nunc divine loquitur, nunc humane: vnius tamen Jesu Christi, & hos & illos affirmamus esse sermones, neque divinitate nudantes templum, quod est natum ex virgine; nec sine carne dicentes esse Verbum Dei & Patris, post arcanam & ineffabilem vnitatem.

Suoque ipsius testimonio.

Illud autem admiror, quod cum videantur mea curiose rimari, & quemadmodum ipsi existimant, subtiliter meas scrutentur epistolas; illa quidem, quæ sunt in ipsis vtilia & necessaria, & ad probationem rectorum dogmatum pertinentia, consulto prætereunt. Invadunt vero satis agiliter & impigre, siquid illis visum fuerit, vel tenuissimam habere suspicionem, per quam possent calumniam nobis inferre. Meminero autem meorum dictorum; scripsi enim in epistola ad Nestorium hoc modo: *Voces autem salvatoris nostri, quæ sunt in Evangeliis, neque duabus substantiis* *, *nec duabus personis dividimus. Neque enim duplex, sed vnus est & solus Christus, licet ex duabus rebus diversis intelligatur in vnam inseparabilemque vnitatem fuisse collatus: sicut etiam homo, licet ex anima intelligatur & corpore, non ideo duplex est, sed vnus ex vtroque. Sed humanas voces, necnon etiam divinas, ab ipso prolatas esse, rectissime confitemur. Vbi enim, vt Deus, de se docet:* Qui me videt, videt & Patrem meum; & : Ego & Pater vnum sumus; *divinam ipsius intelligimus, arcanamque naturam, per quam est vnum ad Patrem suum, propter substantiæ* * *Tautotem: est enim imago & figura, & lumen gloriæ ipsius. Vbi vero humanitatis mensuram non inhonorans Iudæos alloquitur:* Nunc me quæritis interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum; *nihilominus ipsum, qui est in æqualitate & similitudine Patris, Deum Verbum ex ceteris ipsius humanitatis conditionibus agnoscimus. Nam si necesse est*

Epist. 3. num. 19.

* ὑποστάσεσι

Ioan. 14. v. 9.
Ioan. 10. v. 30.

* τῆς οὐσίας

Ioan. 7. v. 1.

credere, quia cum sit Deus natura, factus sit caro, sive homo, animata carne anima rationabili; quare quemquam pudeat vocum ipsius, si humano more sint dictæ? Si enim refugiat sermones, qui videntur homini convenire, quis eum coegit fieri hominem similem nostri? Qui vero se propter nos misit in voluntariam exinanitatem, quam ob causam refugiat competentes exinanitati sermones? De vna igitur persona voces omnes evangelicæ dicendæ sunt, &
1. Cor. 8. v. 6. *de vna substantia Verbi incarnati:* Unus enim Dominus JESUS CHRISTUS, *juxta Scripturas.* Igitur non ostendimur, ignorare dispensationem, quæ vnicuique vox conveniat; sed magis non permittere ψυχικοῖς, & spiritum non habentibus, duos filios nominare, vel dicere, dividentibus a sese substantias *,
* ὑποστάσεις post inseparabilem vnitatem.

πιστεύων, ὅτι Θεὸς ὢν φύσει, γέγονε σὰρξ, ἤγουν ἀνθρωπος, ἐμψυχωμένης ψυχῇ λογικῇ τὸ σῶμα, ποῖον ἀν ἔχοι λόγον ὁ ἐπαισχύνεσθαί τινα τῶν παρ' αὐτοῦ φωνῶν, εἰ γεγόνασιν ἀνθρωποπρεπῶς; εἰ γὰρ παρῃτεῖτο τοὺς ἀνθρώπῳ πρέποντας λόγους, τίς ὁ ἀναγκάσας γενέσθαι κατ' ἡμᾶς ἄνθρωπον; ὁ δὲ καθεὶς ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς εἰς ἐκούσιον κένωσιν, διὰ ποῖαν αἰτίαν παρῃτεῖτο ἀνὰ τοὺς τῇ κενώσει πρέποντας λόγους; ἐν τοιγαροῦν προσώπῳ τοῦ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνάς, ὑποστάσει μιᾷ τῆς τοῦ λόγου * σεσαρκωμένου. Κύριος γὰρ εἷς Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὰς γραφάς. οὐκοῦν ὡς ἀπό γε τῶν ἤδη προγεγραμμένων, οὐκ ἠγνοηκότες μόνον δηλοῦμεθα τὴν οἰκονομίαν, καὶ τὴν ἐκείνου φύσει πρέπουσαν φωνήν· οὐκ ἐφιέντες δὲ μᾶλλον τοῖς ψυχικοῖς, καὶ πνεῦμα μὴ ἔχουσι, δύο νοῦν ἡμῖν, ἢ λέγειν, διαιρούντας ἀλλήλων τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἀδιάσπαστον ἕνωσιν.

Respondet ad verba sua sibi objecta.

Sed quoniam brevissimam partem nostræ epistolæ in principio suorum posuere dictorum, interminantes se quodam nos tempore convicturos, quasi non mediocriter delinquentes in Verbum Dei & Patris, & naturæ ipsius inconsultissime ascribentes id, quod carni convenit, incrementum; age etiam super hoc quoque, quæ sunt respondenda; dicamus, illam omnem partem epistolæ apponentes: timentes enim illi scilicet veritatem, & subrepere auditoribus festinantes, partem illam tantummodo posuerunt, quæ ipsis vtilis videbatur, per quam possent ratione coloratam calumniam nobis inferre. Ita autem se habet scriptum: *Et si audieris, quod proficiebat* JESUS *ætate, & gratia, & sapientia, ne sapiens ex profectu fuisse Dei Verbum existimaveris; memineris autem potius ita scribentis beatissimi*
1. Cor. 1. v. 18. *Pauli:* Christus Dei virtus, & Dei sapientia. *Sed nec illud temere ausus fueris dicere, quod profectum ætatis, & sapientiæ, & gratiæ, homini assignemus: id enim nihil aliud est, nisi dividere in duas partes vnum Christum. Sed, vt dixi dudum, cum ante culas sit filius, novissimis temporibus filius fuisse dicitur Dei, carnis suæ generationem dispensatorie propriam faciens: ita etiam, cum sit sapientia genitoris, proficere sapientia dicitur, qui est perfectissimus, vtpote Deus, humanitatis propria, propter summam ἕνωσιν, in se familiariter accipiens.*
Deut. 1. v. 16. Pro qua igitur causa, Deo dicente: *Iudicium justum judicate;* veritatem ipsi corrumpunt: neque enim divisionem substantiarum * post ἕνωσιν asserimus; ne-
* ὑποστάσεων

Επειδὴ δὲ βραχύ τι μέρος λαβόντες ἐξ ἡμετέρας ἐπιστολῆς, πεφήκασιν ἐν ἀρχῇ τῶν ἰδίων λόγων, ἀπειλοῦντες ἡμᾶς ὅτι καιρόν διελέγχειν, ὡς οὐ μετρίως ἡμαρτηκότας εἰς τὸν Θεοῦ πατρὸς λόγον, καὶ τῇ αὐτοῦ φύσει τὴν τῇ σαρκὶ πρέπουσαν αὔξησίν τε, καὶ προκοπὴν ἀδικήματα προσενενεμηκότας. φέρε, καὶ πρός γε τοῦτο τὰ εἰκότα λέγωμεν, ὅλον παραθέντες τὴν ἐπιστολῆς τὸ μέρος. * διεδικότες γὰρ αὐτοὶ τὴν δίκην, καὶ συναρπάζοντες τοὺς ἀκροωμένους, μέρος τι πεφήκασιν, ὅσον αὐτοῖς ἐδόκει χρεωφελὲς εἶναι πρὸς τὸ δύνασθαί τε, καὶ μόνον καὶ δικὴν ἀλόγοις τοῖς κατ' ἡμῶν ποιεῖσθαι συκοφαντίας. ἔχει δὲ ὅπως τὸ εἰρημένον· Κἂν ἀκούσῃς, ὅτι προέκοπτεν ὁ Ἰησοῦς ἡλικίᾳ, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι, μὴ σοφὸν ἐξ ἐπιδόσεως νομίσῃς λογικὸν τὸ τοῦ Θεοῦ λόγον. διαμεμνήσομαι δὲ μᾶλλον γραφέντος ὧδε τοῦ θειοτάτου Παύλου· Χριστὸς Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία. μὴ δὴ οὖν ἀκούσῃς φιλοτιμίας τολμήσῃς εἰπεῖν, ὅτι τὸ προκόπτειν ἐν ἡλικίᾳ τε, καὶ σοφίᾳ, καὶ χάριτι, ὃ ἀνθρώπῳ προσαφορίζω· τοῦτο γὰρ ἐστιν, * οἶμαι, ἕτερον σεσεῦν, ἢ διαιρεῖν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστόν. ἀλλ' ὥσπερ ἔφην ἀρτίως, προσφυέστερον ὢν ὁ υἱός, ἐν ἐσχάτοις τῶν αἰώνων χρεσὶς εἰς υἱὸν ἀληθῆ λέγεται Θεοῦ, τὴν ἰδίας σαρκὸς τὴν γένεσιν οἰκονομικῶς οἰκονομικῶς· ὅτι καὶ ἐπαρχὼν σοφίᾳ τοῦ γεγεννηκότος, προσκόπτειν ἐν σοφίᾳ λέγεται, καίτοι πανυπέλφος ὢν, ὡς Θεός, τὰ τῆς ἀνθρωπότητος ἴδια, διὰ τὴν εἰς ἄκραν ἕνωσιν, εἰς ἑαυτὸν εἰκότως ἀναδεχόμενος. αὐθ' ὅτι δὴ τοῦ, Θεοῦ λεγόντος· Κρῖμα δίκαιον κρίνατε· παραλογίζονται τὴν ἀλήθειαν. ὅτε γὰρ μερισμὸν τὴν ὑποστάσεων μετὰ τὴν ἕνωσιν δογματίζο-

* λαβόντες
* σεσαρκωμένου
* ὅμως, καὶ ἐπεν

μθν, οὔτε τὴν τῆς θεότητος φύσιν αὔξης τε & προκοπῆς δεδεῆσθαι φαμὲν. ἀκόλουθον ὂν μᾶλλον, ὅτι κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν ἑαυτῷ πεποίηται τὰ ἴδια τῆς σαρκὸς, ὡς σὰρξ γενομένος, κατὰ τὰς γραφάς.

que deitatis naturam incremento & profectu dicimus eguisse: illud autem magis, quod per dispensationem sua fecerit ea quæ sunt carnis propria, vt pote *caro factus*, juxta Scripturam.

HOMILIAM paschalem nomine epistolæ appellat, non quod sermo non sit, & ille quidem prolixus ac elaboratus; sed quod revera mitteretur in orbem fere totum, & præsertim in orientale imperium, ad omnes majores, atque ἀυτοκεφαλὰ sedes, vnde ad minores manaret, indicaretque diem celebrandi Paschatis.

Ὅτι δὴ τῇ τοιάδε πίστει τε καὶ δόξῃ καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων σύμπας χορὸς, ὑποδεῖξαι πειρασόμεθα, τοῦδε θεὶς εἰς πληροφόρησιν ἐξηγήσεως μέρος, ἡνομένης κατὰ κεφαλὴν, τοῦδε τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Ἀττικοῦ. ἔχει δὴ οὕτως.

Quod vero tali fidei & opinioni sanctorum etiam Patrum chorus assentiat, probabo, apposita parte tractatus habiti a beatæ memoriæ Attico, qui ita se habet.

Communicationem idiomatam a se assertum probat authoritate Attici.

Ἀττικοῦ ὑπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Attici Constantinopolitani Episcopi.

Σήμερον Χριστὸς ὁ δεσπότης τὴν τῆς φιλανθρωπίας γνώμην ἀνεδέξατο· τὴν γὰρ τῆς θείας ἀξίας προϋπῆρχεν. Εἶπε πάντως ὑπιφέρων πάλιν· Ὁ τῆς φιλανθρωπίας λόγος κενοῦται, ἀκένωτος τὴν φύσιν ὑπαρχων· ἑαυτὸν γὰρ ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών· ὁ ἄσαρκος σάρξ σε σαρκοῦται, ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο· ὁ ἀφὴ μὴ ὑποπίπτων σάρξ ὅ τῆς φύσεως ἀσώματον, ψηλαφᾶται· ὁ ἀνάρχος ὑπὸ ἀρχὴν γίνεται σωματικὴν· ὁ τέλος αὔξει· ὁ ἄπειρος προκόπτει· ὁ πλούσιος ἐν καταλύματι γίνεται· ὁ περιβάλλων τὴν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, σπαργανοῦται· ὁ βασιλεὺς ἐν φάτνῃ τίθεται.

Hodie Christus Dominus clementiæ generationem suscepit; nam eam, quæ divinæ dignitatis, jam ante habuerat. Et adjecit porro: *Clementiæ Verbum exinanitur, quod natura inexinanibile est:* se *enim* exinanivit formam servi accipiens; *carnis expers, in carne fit, nam* Verbum caro factum est; *qui tractari non potest propter incorporalem naturam, contrectatur; qui initium non habet, sublit initium corporale; perfectus, crescit; invertibilis, proficit; dives, in vmbraculo fit, qui comprehendit nubibus cælum, pannis involvitur; rex reponitur in præsepi.*

Habetur in Conc. Ephe. part. 2. act. 1.

Philip. 2. v. 7.

Ioan. 1. v. 14.

Οὐ δὲ διαιροῦν τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, οὐκ ἀπλημμελές· μᾶλλον δὲ ἀναθεμάτων ἐστὶ δεῖνα τῆς σεβασθείσης μυστηρίου, οὐδὲν ἧττον εἰσόμεθα, τοῖς ὑπὲρ Ἰουλίου τε, καὶ Φήλικος, τῶν ἀφηγησαμένων τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας.

Quod vero dividere substantias post vnitatem sit grande peccatum, imo magis evertat venerabile Incarnationis mysterium, sciemus nihilominus, si inspexerimus dicta subjecta Julii & Felicis, qui Romanæ Ecclesiæ præfuerunt.

Quod dividere non liceat ὑποστάσεις, testimoniis duorum summorum Pontificum.

Ἰουλίου ὑπισκόπου Ρώμης.

Iulii Episcopi Romæ.

Κηρύττει δὲ εἰς συμπλήρωσιν τῆς πίστεως, καὶ σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου Μαρίας ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς, & σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας· τοῦτο γὰρ ὑπὸ προφητῶν ἐστι, καὶ ἀποστόλων· τέλειος Θεὸς ἐν σαρκὶ, & ἀνθρωπος τέλειος ἐν πνεύματι· οὐ δύο υἱοὶ, εἷς μὲν γνήσιος υἱὸς, ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος, ἀνάληφθεὶς ὑπὸ Θεοῦ· ἀλλ' εἷς ὁ μονογενὴς ἐν οὐρανῷ, καὶ μονογενὴς ἐπὶ τῆς γῆς, Θεός.

Prædicatur autem ad consummationem fidei, & incarnatus ex Virgine Maria Dei Filius, qui habitavit in nobis, non in homine operatus est: hoc enim in Prophetis & Apostolis locum habet; perfectus Deus in carne, perfectus homo in spiritu, non duo filii, sed vnus; non vnus quidem naturalis filius, qui assumpsit hominem; alter vero mortalis assumptus a Deo, sed vnus vnigenitus in cælo, & vnigenitus in terra Deus.

Felicis sanctissimi Romæ Episcopi & martyris.

Φήλικος τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ρώμης, καὶ μάρτυρος.

Habetur in conc. Ephes. part. 2. act. 1.

De incarnatione vero Verbi & fide. Credimus in Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, *natum ex Virgine Maria: hic enim est Filius Dei æternus, & Verbum, & non homo a Deo assumptus, vt sit alius præter ipsum; sed cum esset Deus perfectus, factus simul est homo perfectus, incarnatus ex Virgine.*

Περὶ δὲ τῆς σαρκώσεως τοῦ λόγου, καὶ τῆς πίστεως. πιστεύομεν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας γεννηθέντα· ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀίδιος υἱὸς, καὶ λόγος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος ὑπὸ Θεοῦ ἀναληφθεὶς, ἵν' ἕτερος ᾖ παρ' ἐκεῖνον· οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς, ἵνα ᾖ ἕτερος παρ' αὐτόν· ἀλλὰ Θεὸς ὢν τέλειος, γέγονεν ἅμα καὶ τέλειος ἄνθρωπος, σαρκωθεὶς ἐκ παρθένου.

DE epistolis Julii & Felicis summorum Pontificum, vide eruditissimi Petavii non tam disputationem quam dubitationem, tom. IV. dogm. eccles. lib. 4. cap. 6. §. 9.

Anathematismus septimus.

Ἀναθεματισμὸς ζ'.

SIQUIS JESUM, vt hominem, operatione Dei Verbi *, adjutum dicat, & gloriam Unigeniti, vt alii præter ipsum, assignet; anathema sit.

* ἐνεργῆσθαι

Εἴτις φησὶν, ὡς ἄνθρωπον, ἐνεργῆσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς δόξαν προσνέμειν, ὡς ἑτέρῳ παρ' αὐτὸν ὑπαρχόντι· ἀνάθεμα ἔστω.

Reprehensio hæreticorum.

Ἀντίρρησις τῶν ἀναθεμάτων.

Arguit Andreas quod Cyrillus rejecerit verbum ἐνεργῆσθαι.

Operatione adjutum ab Spiritu Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, vt hominem simpliciter, aut vt prophetam, aut vt apostolum, nemo est qui confiteatur; apostolicas tamen voces de ipso dictas, propter naturam carnis visibilem, nec negare possumus, nec delere, modo dicentes: *Secundum operationem principatus virtutis ipsius, quam operatus est in Christo, suscitans ipsum a mortuis.* Et rursus: *Quem Deus suscitavit a mortuis, solvens dolores mortis.* Et rursus: *Virtute Dei exaltatus.* & quæ sunt horum similia.

Quia reperitur in Scripturis.

Eph. 1. v. 19.

Act. 2. v. 24.

Ibidem 33.

Ἐνεργῆσθαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἢ ὡς προφήτην, ἢ ὡς ἀπόστολον, οὐδεὶς ἀν ὁμολογήσειε· ταῖς μὴν γοῦν ἀποστολικαῖς φωναῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις τὸν τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν εἰρημένας, οὔτ' ἀρνησόμεθα, οὔτ' ἀν ἐξαλείψαιμεν, ποτε μὲν λεγούσας· Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου. καὶ πάλιν· Τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς· καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Nec ex eo sequi, quod Deus operatus sit in Christo, perinde ac in aliis hominibus.

Sed licet hæc ita dicantur, propter id quod apparet; nemo tamen existimaverit eum, vt hominem simpliciter, operatione adjuvari, aut vt sanctum, aut vt prophetam, aut vt apostolum: ergo divinas, neque delemus, neque negamus, aut imperite, aut per blasphemiam anathematizamus voces dictas & positas, propter visibilem carnis naturam; neque vt hominem simpliciter, aut vt sanctum, aut vt prophetam, aut vt apostolum, operatione adjutum dicimus. Neque enim dicebat: *Hæc dicit Dominus;* sed vt filius legislator: *Ego dixi vobis.*

Matt. 5. v. 32.

Αλλ' εἰ καὶ ταῦτα προσκέφαται διὰ τὸ φαινόμενον, οὐδεὶς ἀν σκηλεοι, ἢ ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς ἑαυτὸν ἐνεργούμενον, ἢ ὡς δίκαιον, ἢ ὡς προφήτην, ἢ ὡς ἀπόστολον· οὔτ' αὖ ταῖς θείας φωναῖς ἀξηρείφομεν, ἢ ἀρνούμεθα, ἢ ἀμαθῶς τε ὁμοῦ, καὶ βλασφήμως ἀναθεματίζομεν, εἰρημένας, καὶ κεκλεμένας διὰ τὴν τῆς φαινομένης σαρκὸς φύσιν· οὔτε ὡς ἄνθρωπον ἁπλῶς, ἢ ὡς δίκαιον, ἢ ὡς προφήτην, ἢ ὡς ἀπόστολον ἐνεργῆσθαι φήσομεν. οὐ γὰρ ἔλεγε· Τάδε λέγει κύριος. ἀλλ' ὡς υἱὸς νομοθετῶν· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν.

ANIMADVERTE Andream ita perplexe loqui, vt videatur sequi errorem Nestorii, quod Incarnatio sit sola Verbi habitatio in homine: quamvis enim asserat, Spiritum sanctum, de quo

ſane quæſtio non vertebatur, aut verbum potius, non perinde operatum fuiſſe atque in cæteris hominibus; non exponit tamen diverſum modum, atque ita non recedit verbo ſatis a Paulo Samoſateno aſſerente, Chriſtum eſſe quidem purum hominem, ſed in quo ſpecialiter Deus operaretur. Et vero Cyrillus Orientalibus, aduſque tempus initæ pacis objecit, quod cum Neſtorio reipſa ſentirent, etſi mentem verbis ambiguis tegerent. Extrema hæc verba: *Neque enim dicebat*: Hæc dicit Dominus; *ſed vt Filius legiſlator*: Ego dixi vobis; etſi videntur quibuſdam Orientales abſolvere, ſuſpicionem mihi movent: quid enim aliud ſignificant, quam vel φαντασίαν, vel κοινωνίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Απολογία Κυρίλλου.

Καὶ νῦν ἡμῖν οὐδὲν ἦττον ἀφ' ὧν ἴσων ἔρχεται λόγων τῆς ἀπολογίας ὁ τύπος· Εἷς μὲν γὰρ ὅστιν ὁμολογουμένως ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ αὐτὸς * εἰ πεπιστευμένος καὶ ὢν Θεοῦ πατρὸς λόγος ἀίδιός τε, καὶ προαιώνιος, καὶ ὢν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς ἄνθρωπος ὢν γυναικός, προσδόξαν ἐσχηκὼς τὴν κατὰ σάρκα γένεσιν. Ἀλλ' Εἷς ὑπάρχων υἱός, καὶ Θεός, καὶ κύριος, ἐνηργάζετο τὰς θεοσημείας, ἀφ' ἧς ὑπῆρ ἄνθρωπον ἰσχύος, πληροφορῶν· ὅτι, καὶ εἰ γέγονε σὰρξ, ἀλλ' οὐδὲν ἧττόν ἐστι καὶ οὕτω Θεὸς ἀληθινὸς, καὶ δυνάμις τοῦ πατρός· οὐ γὰρ πέπαυται τοῦ εἶναι ὁ ἰδίου, γενόμενος ἄνθρωπος.

Ἐπλήρου θαυμαστῶν τὰ προσόδοξα· τοῦτο μὲν δαιμονίοις ἐπιλάμπων, καὶ συντείνων τὴν Σατανᾶν· τοῦτο δὲ τυφλοῖς ὁ φῶς ὀφείς, νεκροὶς * ἀείρων· θαλάσσαν ἀγειρόμενον ἐν κατευνάζων ῥήμασι, οὐχ ὡς ἄνθρωπόν τινα, καὶ ἕτερον ὄντα καταμόνας Χριστὸν δοξάζεσθαι ποιῶν, καθάπερ ἀμιγῆ καὶ ἕνα τῶν ἁγίων προφητῶν, ἤγουν ἀποστόλων· ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν δόξαν προσματουμένος· ἵνα προσῇ πᾶσι πιστεύῃ Θεὸς ὢν φύσει, καὶ εἰ γέγονεν ἄνθρωπος.

Ἡν οὖν ὁρᾶν τῶν σκοπιωτῶν αἱρέσεως Νεστορίου λέγοντες· Κοιναὶ γὰρ αἱ τῆς τριάδος ἐνέργειαι, καὶ μόναις ὑποτάσσουσι τὴν ἀφορίσεν ἔχουσαν· ἤγουν τοῖς μονογενοῖς ἡ δόξα ποτὲ μὲν τοῦ πατρὸς προσῆπται, ποτὲ δὲ τοῦ πνεύματος, ποτὲ δὲ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως. Οὐκοῦν ἢ δεκνύωσαν οἱ ἐπιλαμῶν ἐθέλοντες ἕτερον ἡμῖν Χριστὸν ἰδίᾳ, καὶ ἰδίᾳ μέρος ὑπάρχοντα, καὶ νοούμενον· ᾧ τὴν ἑαυτοῦ δυνάμεως προσῆψεν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὡς ἕτερος ὢν πρὸς αὐτὸν ἰδικῶς ὁ υἱός· καὶ ἢ εἰ μὴ ἔστιν ἕτερος, καὶ ἕτερος, ἀλλ' Εἷς τε, καὶ ὁ αὐτὸς καὶ ὢν παντὸς μονογενὴς, καὶ γυναικὸς ἄνθρωπος κατὰ σάρκα· πῶς οὐ ἀκόλουθον ᾑρεῖσθαι σιγᾶν, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον αὐτοπαρασκευάζειν πάλιν τὴν ἀληθείας τὴν δύναμιν τοῖς πρὸς ἐκείνου βαπτισμοῖς, τῶν τὴν εὐσεβείας δογμάτων τὸ κάλλος προσδιαστέλλοντος;

Responsio orthodoxi.

NUNC quoque nobis nihilominus iisdem verbis, eademque ratione, respondendum eſt. Unus enim eſt certe Dominus noſter JESUS CHRISTUS, qui quidem eſſe creditur, & Verbum, quod eſt ex Deo Patre ſempiternum, & ante ſæcula, & homo, qui noviſſimis ſæculi temporibus eſt factus, quique præcipuam habuit ineſtimabilemque generationem ſecundum carnem; ſed vnus Filius, & Deus, & Dominus, operabatur ſigna, virtuteſque ſupra hominem, demonſtrans, licet factum caro, nihilominus ſic quoque ſe eſſe Deum verum, & Patris virtutem: neque enim homo factus deſiit eſſe, quod fuerat.

Respondet Cyrillus, ſe non abhorrere ab hoc verbo, niſi vſurpetur ad ſignificandum, quod Chriſtus ab alio juvetur.

Denique implebat mirabilia, modo objurgans dæmonia, modo contundens Satanam, modo cæcis lumen immittens, mortuos ſuſcitans, mare gurgitibus ſæviens vno ſopiens verbo, non vt hominem neſcio quem, & alium præter ſe Chriſtum clarificans, quemadmodum vnum aliquem Prophetarum, & Apoſtolorum; ſed ſibi gloriam pariens, vt Deus natura eſſe ab omnibus crederetur, licet factus ſit homo.

Patrabat enim miracula ſua virtute.

Nonne igitur flagitioſiſſimum eſt, pati Neſtorium dicentem: *Communes enim ſunt Trinitatis operationes, & tantummodo ſubſtantiis * dividendæ: vnigeniti vero præclara gloria, aliquando Patri aſſignata eſt, aliquando Spiritui, aliquando Chriſti virtuti.* Aut probent igitur objurgatores, alium eſſe Chriſtum ſeorſim, & ſeparatim intelligendum, cui ſuam virtutem impoſuit vnigenitum Dei Verbum, quaſi alius ſit ſeorſim filius, præter ſe ipſum; aut ſi non eſt alius, ſed vnus atque idem, & ex Patre vnigenitus, & ex muliere homo ſecundum carnem; quam ob cauſam nos melius fuerat reticere, ac non magis deliramentis illius vim opponere veritatis, & ſplendorem veritatis dogmatum declarare?

Quod negabat Neſtorius. *Serm. 10. velut in Macedonianos.*

* ὑποτάσσει

Dicitur tamen a Patre gloriam accepisse, sed οἰκονομικῶς.

Erat quidem, & est Deus filius; sed quoniam humanitatis mensuram semel suscepit, nec inhonoravit dispensationem, omniaque propter exinanitatem, voluntarius nostri causa sustinuit. Ideo cum juxta suam naturam ipse sit vita, ex Patre dicitur vivificari; & cum sit gloriæ dominus, gloriam dicitur accepisse; ait enim Hebræus ex Hebræis, legis peritus vere, & ex tribu Benjamin:

Gal. 1. v. 1.

Paulus Apostolus, non ex hominibus, neque per homines, sed per JESUM CHRISTUM, *& Deum Patrem, qui eum suscitavit a mortuis, gloriam dans ei.* Sed etsi dicatur a Patre gloriam accepisse, quia hoc ad Incarnationis mensuram pertinet; scit tamen se eo, quod Deus est, habere dignitatem, quæ modum totius

Matth. 11. v. 27.

creaturæ transscendit; ait enim: *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo, & nemo novit Filium, nisi Pater; neque Patrem quis novit, nisi filius, & cui Filius voluerit revelare.*

Solvitur incidens quæstiuncula.

Dicat aliquis cupiens discere: Si omnia tibi a Patre tradita sunt, quasi qui gloria egueris, & habere debueris in omnes dominationem, propter humanitatem; quomodo dicis, impossibile esse hominum mentibus, te posse cognoscere, sicut & Patrem? Non, inquit, visibilibus tantum cognitio de me continetur: sum enim Deus in carne & sanguine, secundum carnem cognoscendus; secundum divinitatis naturam & gloriam, par similisque Deo Patri, & omnem cogitationem supervolans ac sermonem.

Ergo vt ad propositum redeamus, neque apostolicas evacuamus voces, absit; nec secus quam oporteat sentientes, ἐναν θρωπήσεως rationi repugnamus; sed sacras magis literas vbique sequentes, & divinorum doctorum dicta firmantes, illis insurgimus, qui Ecclesiæ recta dogmata pervertunt.

Qua ratione Deus dicitur suscitasse Christum a mortuis.

Quod vero Pater a mortuis dicatur suscitasse Dominum JESUM CHRISTUM, videlicet quod ea res erga carnem ipsius impleretur, nulli esse dubium potest; ipse vero, cum sit vivifica & efficax virtus Patris, templum

Ioan. 2. v. 19.

suum vivificabat, juxta illud: *Solvite templum istud, & in triduo reædificabo illud.*

Igitur

Ἦν μὲν οὖν, καὶ ἐστὶ Θεὸς ὁ υἱός. ὅθεν δὲ ἅπαξ ὅ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπέδυ μέτρον, καὶ οὐκ ἀπόβλητον ἐποιήσατο τῆς οἰκονομίας, ὑπέμεινε τὰ πάντα δι' ἡμᾶς τῷ κένωσιν ἐθελοντὴ δι' ἡμᾶς· ζωὴ τοι, καίτοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων ζωὴ ζωοποιεῖσθαι λέγεται παρὰ τοῦ πατρός, καὶ τῆς δόξης κύριος ὤν, δόξαν λέγεται λαβεῖν· ἔφη γοῦν ὁ Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, ὁ νομομαθὴς ἀληθῶς, καὶ ἐκ φυλῆς Βενιαμίν. Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Θεοῦ πατρὸς, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντος. Ἀλλὰ καίτοι λεγόμενος δόξαν λαβεῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, δηλοῦντος τοῦ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρου, οἶδεν ἑαυτὸν ἔχοντα, καθὸ νοεῖται, καὶ ἐστὶ Θεὸς, ὑπὲρ κτίσιν ἀξίωμα. ἔφη γοῦν· Πάντα μοι παρεδόθη παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει τίς ἐστιν, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ.

Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τῶν φιλοματεστέρων· Εἰ πάντα σοι παρεδόθη παρὰ τοῦ πατρὸς, ὡς δόξης δεδεημένῳ, καὶ δοκοῦν ἔχειν ὀφείλοντι ὁ κύριος πάντων κεφαλὴ παρὰ ὁ ἀνθρώπινον, πῶς ἀνέφικτον τοῖς ἀνθρώποις διανοίαις εἶναι φῆς σε εἰδέναι σε, καθάπερ ἀμέλει καὶ τὸν πατέρα; ἀλλὰ ναὶ, φησὶν, οὐ μέχρι τῶν ὁρωμένων ἡ ἐπ' ἐμοὶ συγκλείεται γνῶσις· Εἰμὶ γὰρ Θεὸς ἐν σαρκὶ, καὶ αἵματι, κατὰ μὲν τὸν σάρκα γινωσκόμενος, κατὰ δὲ τὴν θεότητος φύσιν τε, καὶ δόξαν, ἰσομέτρως ἔχων τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ, καὶ νοῦ, καὶ λόγου πάντος ἐπέκεινα ὤν.

Οὐκοῦν, ἀνδέξομεν γὰρ τὴν τῶν προκειμένων ἐννοίας, οὔτε τὰς ἀποστολικὰς ἀναιρεθείμεν φωνὰς, μὴ γένοιτο, οὔτε μὴν ἕτερα ἢ τὰ παρὰ τοῦ Εἰκὼς ἢ φρονοῦντες, ἢ λέγοντες, τοῖς τῆς ἐναν θρωπήσεως ἀντιπαρατιθέμεθα λόγοις· ἐπαθροῖ δὲ πάλιν τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, καὶ ταῖς τῶν θεηγόρων φωναῖς τὸ χρεῶν κεκτῆν ἀπονέμοντες, ἀντιστησόμεθα μόνοις τοῖς τὰ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματα διαστρέφουσιν.

Ὅτι δὲ ὁ πατὴρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν λέγεται, ἐνεργουμένῳ δηλονότι τοῦ τῆς σάρκα αὐτοῦ τοῦ πράγματος, οὐκ ἀν ἐνδιαστάσε τις· αὐτὸς δὲ ὑπάρχων, ἡ ζωὴ, ζωοποιός τε, καὶ ἐνεργὴς δυνάμις τοῦ πατρὸς, τὸ ἴδιον ἐζωοποίει ναόν· * Καταλύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, φησὶ, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

* κατὰ τὸ λυσατε τὸν ναὸν

ἐν

τοῦ οὖν δῆλα ὅτι τὸ ζωοποιούμενον οὐκ ἀλλότριον, οὔτε μὴν ἑνὸς τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπων, ἀλλ' ἴδιον αὐτοῦ τοῦ λόγου σῶμα.

Igitur corpus illud vivificandum non erat alienum, nec vnius hominum nostri similium, sed ipsius proprium Verbi.

Αναθεματισμὸς η'.

Εἴτις τολμᾷ λέγειν τὸν ἀνθρωπότητα ἀνθρώπου συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν ὡς ἕτερον ἑτέρῳ· (τὸ γὰρ συν ἀεὶ προσιδόμενον τοῦτο νοῦν αἰσχύνει) καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μίαν προσκυνήσει τιμᾷ τὸν Εμμανουὴλ, καὶ μίαν αὐτῷ τὴν ὁμολογίαν συνάπτει, κατὰ γενόμενον σαρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematismus octavus.

Siquis dicere audeat, assumptum hominem coadorari oportere cum Deo, & conglorificari, & connuncupari Deum, tanquam alterum cum altero; ac non magis vna veneratione colit Emmanuel, & vnam ipsi glorificationem deputat, eo quod *Verbum caro sit factum*; anathema sit. Ioan. 1. v. 14.

Αντίρρησις τῶν ἀναθεμάτων.

Τὸ συμπροσκυνεῖσθαι, καὶ συνδοξάζεσθαι, ὡς κατὰ προσώπων, ἢ ὑποστάσεων, ἢ υἱῶν δύο οὐ λέγομεν, ὡς τῇ σαρκὶ ἑτέρως προσκυνήσεως γενομένης, καὶ τῷ Θεῷ λόγῳ ἑτέρως· ἀλλὰ μᾶλλον μίαν προσκύνησιν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς ἑνὶ υἱῷ προσφέρομεν, καὶ τὸ συμπροσκυνεῖσθαι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ νόμῳ λέγει· Καίτοι γὰρ ἀεὶ συνεδρεύων ὡς λόγος τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ ὄντα αὐτὸν τε, καὶ ἐν αὐτῷ κατὰ φύσιν ὑπάρχων, πάλιν ἤκουε λέγοντος καὶ μετὰ σαρκός· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· οὕτω καὶ προσκυνεῖσθαί φαμεν αὐτὸν παρά τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

Πρὸς οὖν ταῦτα φαμεν, ὡς πάνυ ἀνεπιστημονικῶς ἐπέσκηψε τοῖς συν τῇ σαρκὶ προσκυνεῖν ἓν ἐνὶ, καὶ ὃν αὐτὸν υἱὸν βουλομένοις, ὡς ἑτέρου υἱοῦ ὄντος τοῦδε ὅ, συν, τὸ μετά· ὅταν αὐτὸς ἔθηκεν, ὡς προείρηται, λέγων αὐτὸν μὴ σαρκὸς δεῖν προσκυνεῖν, ἀπαρνούμενον ὁ συμπροσκυνεῖν τῇ θεότητι τὴν σάρκα.

Reprehensio haretici.

Coadorari & conglorificari, vt de personis, aut de substantiis, aut de filiis duobus non dicimus, tanquam si carni aliter veneratio fiat, & Deo Verbo aliter, sed magis vnam venerationem, & cætera, vt vni filio offerimus, ita & quod positum est. Sicut etiam ipse in altero tomo dicit: *Cum consederet enim, vt Verbum, suo Patri, & ex ipso sit, & in ipso per naturam, audiebat tamen dicentem etiam cum carne*: Sede ad dexteram meam, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum; *ita etiam adorari ipsum dicimus, tam a nobis, quam a sanctis angelis.* Reprehendit Andreas Cyrillum, quod ea damnet quæ ipse dicat. *Homilia XVII. paschali.* *Psal.* 109. v. 1.

Ad hæc igitur dicimus, quod valde indocte, imperiteque objurgavit eos, qui cum carne adorari vnum eumdemque filium volunt, tanquam si longe diversa sint inter se συν & μετὰ, quod ipse ita posuit, vt supra memoratum est, dicens, *cum carne adorari oportere*; abnegans vero coadorari carnem cum deitate. Damnet vero propter impetitiam.

Απολογία Κυείλλου.

Νουνεχέστατοις ἡμᾶς ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἀποφαίνει, λέγων· Ἑαυτοὺς δοκιμάζετε, εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. νοῦς μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος ὑπὸ φιλαυτίας ἔσθ' ὅτε, κἂν εἰ ἔξω φέροιτο τῆς ἀληθείας ὁδοῦ, καὶ τῆς ἀληθείας δόγμασι ἀποφοιτῆσαν ἔχοι τὴν κίνησιν, τὴν ἰδίων ἐννοιῶν καταδείσας ὁ ἀπηχὴς ἀκυβέρνητος ἀεὶ, καὶ δέδιεν ἑαυτόν γε μὴν ἐπανορθώσεσθαι, καὶ μάλα ῥαδίως, νοῦς τῶν ἁγίων πατέρων πολυπραγμονήσας πόνους· οἱ καὶ ἐπ' ὀρθότητί τε, καὶ ἀκριβείᾳ δόγμασι διαβόητον ἔχουσι τοῦδε πάντων τὴν ἀφήμην, τότε τὴν οἰκείαν ἀτέχνως δοκιμάσει πίστιν.

Responsio orthodoxi.

Acutissimos nos divinus Paulus effecit, dicens: *Vosmetipsos probate, si estis in fide.* Humanus etenim sensus, etsi quadam jactantia, & amore sui extra rectam semitam feratur, & a veritatis dogmatibus abhorrentem habeat motum, suas novas ineptasque cogitationes ipse sentire formidat; se tamen facillime emendabit, sanctorum Patrum scrutatus labores & scripta, qui propter rectissimam dogmatum scientiam memorabiliter ab omnibus collaudantur, tumque suam fidem bene probabit. Respondet Cyrillus, se damnasse quod Patres damnant. 2. *Cor.* 13. v. 5.

Propositum est enim omnibus, qui mente sunt sana, sequi opiniones illorum; quandoquidem ipsi quoque suum sensum apostolicæ & evangelicæ traditionis implentes, & fidei rationem recte & irreprehensibiliter ex sacris literis concipientes, lumina erant in mundo verbum vitæ habentes, sicut scriptum est.

Philip. 2. v. 16.

σκοπὸς γὰρ ἅπασι τοῖς ὑγιαίνοις τὴν φρένα, τοῖς ἐκείνων ἕπεσθαι δόξαις· ὅτι καὶ αὐτοὶ τῆς τε ἀποστολικῆς, καὶ εὐαγγελικῆς παραδόσεως τὸ οἰκεῖον ἐμπλήσαντες νοῦν, καὶ * τὴν ὀρθὴν τῆς πίστεως λόγον ὀρθῶς τε, καὶ ἀμωμήτως ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων εὖ μάλα κατωρθωκότες, φωστῆρες ἦσαν ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, καθὼς γεγραμμένον.

* Ἴσ. τὴν ὀρθὴν τῆς πίστεως λόγον

Quod constat testimonio Athanasii. Lib. de incar. Verbi tom. 2.

Scribit igitur sempiternæ memoriæ Pater noster Episcopus Athanasius de omnium salvatore Christo: *Confitemur esse ipsum Filium Dei, & Deum secundum spiritum, & filium hominis secundum carnem; non duas naturas vnum filium, vnam adorandam, & alteram non adorandam; sed vnam naturam Verbi incarnatam, & adoratam cum carne ipsius, vna veneratione; neque duos filios, alium quidem Filium Dei verum & adorandum; alium autem ex Maria, hominem non adorandum, gratia Filium Dei factum, sicut homines.* Porro post alia: *Qui igitur ex Virgine Maria natus est, Filius Dei natura, & Deus vere, non gratia, nec participatu, secundum carnem natus est homo ex Maria; secundum spiritum vero, ipse Filius Dei & Deus. Siquis autem contra hæc, velut ex sacra scriptura, docet, alium dicens Filium Dei, & alium natum ex Maria, gratia filium factum, sicut nos; & quod sunt duo filii, vnus natura Filius Dei, ex Deo, & vnus gratia, homo ex Maria; aut siquis Domini nostri carnem desuper dicit, ac non ex Virgine Maria, aut conversam deitatem in carnem, aut confusam, aut commutatam, aut passibilem Domini deitatem, aut non adorandam Domini carnem, vt hominis, aut non adorandam, vt Domini & Dei carnem; eum anathematizat sancta & catholica Ecclesia, obtemperans divino Apostolo dicenti:* Siquis vobis evangelizaverit præter id, quod accepistis, anathema sit.

Gal. 1. v. 9.

Γράφει τοίνυν ὁ τῆς αἰδίου μνήμης πατὴρ ἡμῶν, καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος, περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, ὡς τοῖς περὶ τῆς σαρκώσεως· Ὁμολογοῦμεν καὶ εἶναι αὐτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ σάρκα· οὐ δύο φύσεις τὸ ἕνα υἱόν, μίαν προσκυνητέον, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει· οὐδὲ δύο υἱοὺς, ἄλλον μὲν υἱὸν Θεοῦ ἀληθινὸν, καὶ προσκυνούμενον, ἄλλον δὲ ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον, μὴ προσκυνούμενον, κατὰ χάριν δὲ υἱὸν Θεοῦ γενόμενον, ὡς καὶ ἄνθρωποι. Ὃ μὲν ἕτερα πάλιν· Ὁ τοίνυν γεννηθεὶς ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, υἱὸς Θεοῦ φύσει, καὶ Θεὸς ἀληθινὸς, ὃ οὐ χάριτι, καὶ μετουσίᾳ, κατὰ σάρκα μόνον τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπος, κατὰ δὲ πνεῦμα αὐτὸς υἱὸς Θεοῦ, καὶ Θεός. καὶ πάλιν· Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ἐκ τῶν θείων γραφῶν διδάσκει, ἕτερον λέγων υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον τὸν ἐκ Μαρίας κατὰ χάριν υἱοποιηθέντα, ὡς ἡμεῖς· ὡς εἶναι δύο υἱοὺς, ἕνα κατὰ φύσιν υἱὸν Θεοῦ, τὸν ἐκ Θεοῦ, καὶ ἕνα κατὰ χάριν τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον. ἢ Εἴτις τὸν τῶν κυρίου ἡμῶν σάρκα ἄνωθεν λέγει, ὃ μὴ ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, ἢ βαπτισθῆναι τὸν θεότητα εἰς σάρκα, ἢ συγχυθεῖσαν, ἢ ἀλλοιωθεῖσαν, ἢ παθητὸν τὸν τοῦ κυρίου θεότητα, ἢ ἀπροσκύνητον τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν σάρκα, ὡς ἀνθρώπου, καὶ μὴ προσκυνητὴν, ὡς κυρίου, καὶ Θεοῦ σάρκα· τοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία, καὶ καθολικὴ ἐκκλησία, πειθομένη τῷ θείῳ ἀποστόλῳ λέγοντι· Εἴτις ἡμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

Hæc ita illo sentiente & scribente nobis, gloriæ Christi hostis, atque rebellis Nestorius, effrænatamque in eum linguam solvens, ita ait: *Confiteamur eum, qui est in homine Deum. Colamus divina conjunctione cum Deo Verbo condorandum hominem.* Nonne plane hominem θεοφόρον nominat Christum? nonne conjunctionem tantum hominis factam esse dicit ad Deum,

Serm. 2. sub finem.

Ταῦτα φρονοῦντος, καὶ γράφοντος ἡμῖν τὸν ἀνδρὸς, ὁ τῆς Χριστοῦ δόξης πόλεμος ἠρκυῖος, καὶ ἀπύλωτον ἐπ' αὐτῷ τὴν γλῶσσαν ἀεὶς Νεστόριος, οὕτω πως πάλιν φησίν· Ὁμολογοῦμεν τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεόν· σεβόμεν τῇ θείᾳ συναφείᾳ τῷ Θεῷ λόγῳ συμπροσκυνούμενον ἄνθρωπον. ἆρ' οὐκ ἐναργῶς θεοφόρον ἄνθρωπον ὀνομάζει Χριστὸν, καὶ συνάφειαν ἁπλῶς ἀνθρώπου φησὶ γενέσθαι πρὸς Θεόν,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

κατ' ἐκεῖνο τὸ ῥῆμα τοῦ Παύλου φωνῆς· Ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι;

secundum illud, quod est Pauli voce memoratum, *Qui adhæret Domino, vnus Spiritus est?* 1. Cor. 6. v. 17.

* ὦ ὁ

Καίτοι, πῶς οὐκ δηλὸς, ὅτι μᾶλλον * ὁ αὐτὸς Θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἀνθρωπός τις ἀνὰ μέρος τε, καὶ ἰδικῶς νοούμενος, καὶ ἀρρήτῳ ἕνωσιν σωάφειαν πρὸς Θεόν; μὴ γὰρ τοι τῷ ἀφράστῳ ἕνωσιν, κἂν εἴπῃς λέγῃ Θεὸν τὸ Ἐμμανουὴλ εἰναι ἀνθρωπήσαντα, καὶ σεσαρκωμένον, τὸ τοῦ Θεοῦ λόγον νοῆσαι πρέπει, κἂν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ· ἀλλ' οἴδαμεν μετὰ πόνου καὶ λόγου ὄντα αὐτὸν τοῦ πατρός. ἔστι τοίνυν ἕτερον τὸ ἕνα λέγειν υἱὸν μὴ τῆς ἑνωτείσης αὐτῷ σαρκὸς τὸ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, καὶ ὁμοίως ἕτερον τὸ ἐν ἀνθρώπῳ λέγειν εἶναι Θεόν· καθάπερ ἀμφὶς καὶ ἐν προφήταις ἦν· ἤγουν καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Atqui illud est verum, Christum vnum eumdemque fuisse magis Deum simul & hominem, & non hominem nescio quem, separatim & seorsim intelligendum, & tantum conjunctione Deo adhærentem. Nam post illam ineffabilem adunationem, sive quis dixerit Deum Emmanuel, hominem factum & incarnatum Dei Verbum oportet accipere, sive quis hominem nominaverit; scimus tamen, cum hoc esse etiam Verbum Patris. Est igitur aliud, dicere filium Dei Patris Verbum vnum cum carne sibi conjuncta, & aliud dicere, in homine esse Deum, quemadmodum etiam in Prophetis fuit, sive in nobis ipsis per Spiritum sanctum. Qui refellitur.

Ἀκινδύνως δὲ, καὶ ἀληπτῶς, ὡς γε οἶμαι, φαίη τις ἂν ὅτι ὁ σαρκωθεὶς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὡς εἷς ὑπάρχων υἱὸς, οὐχὶ δίχα τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς, μὴ τούτῃς ὅ μᾶλλον ὄντος προσκυνητὸς· καθάπερ ἀμφὶς καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ μὴ τοῦ ἰδίου σώματος σώματος, καλοῦσ ὅ μία ὄν ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἓν ζῶον, σημαίνεται. ὅταν τοίνυν περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ τοιοῦτοι λόγοις πεῖσθαι προθυμούμενος, διέλῃς εἰς δύο τὸ ἕνα, καὶ ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ ἀνὰ μέρος νοούμενον ἀποφαίνῃς· εἶτα τοῦτον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν, καὶ συνονομαζόμενον Θεόν, ὡς ἑτέρῳ πρὸς αὐτὸν ὑπαρχοντι Χριστῷ, τοῦ ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν ὄντος, τολμήσῃς εἰπεῖν, τίς ὁ καρτερήσαι δυνάμενος, καὶ τοῦ οὕτω προφανῆ γλωσσαλγίαν κατ' αὐτὸ σιωπῇ παραβήσεται; εἴδε γὰρ μᾶλλον εἰπεῖν· Σέβομεν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον ἡνωμένον ἀνθρώπῳ, καὶ χρηματίζοντα Θεὸν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι προσκυνούμενον· ὅτι καὶ φύσει Θεός ἐστι, καὶ ἐκ Θεοῦ πέφυκε πατρός.

Sine periculo autem & irreprehensibiliter, vt opinor, hoc dixeris, quod incarnatum Dei Verbum, cum sit vnus filius, non sine propria carne, sed cum ipsa, est potius adorandum: quemadmodum etiam omnis anima in suo corpore honoratur, & appellatione vna, quod ex duobus est, vt vnum animal nominatur. Cum tu igitur de Christo omnium salvatore sermonem faciens, dividas eum; qui vnus est, in duos, & hominem seorsim & separatim intelligendum pronunties, deinde audeas dicere, eum coadorari oportere, & connuncupari Deum, tanquam si alius sit præter ipsum, Filius Dei; quis est, qui ferre possit, & tantam linguæ petulantiam silentio præterire? Oportuerat enim magis dicere: *Colamus Deum Verbum, quod factum est homo, & nuncupatur Deus, & in humanitate adoratur, quia & natura Deus est, & ex Deo Patre natus.* Quod dividat eum qui vnus est in duos

* ὅς γε

Ἀλλὰ γὰρ ναὶ φασιν οἱ δι' ἐναντίας· * ἀρά σοι πάντα ἂν αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ γράφοις, ὅτι συνήδρυσεν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ μὴ τὸν ἰδίας σαρκός; εἶτα πῶς ἐπιλαμβάνῃ τοῦ λέγοντος, ὅτι χρὴ συμπροσκυνεῖσθαι τὸν ἀνθρώπινον τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ συνονομαζόμενον Θεόν; τοῦτον γὰρ ἐστιν εἰπεῖν καὶ ὅ, σοῦ, καὶ ὅ, μετά. σκοπῶν ἠγνοηκότας ἐλέγχομεν τὸν εἰρημένων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν τῆς πραγμάτων ἐκ φύσεως φύσιν· ὅτιν μὴν γὰρ ἐφ' ἑνὸς προσώπου, καὶ φύσεως, ἤγουν ὑποστάσεως μιᾶς βασιλεύων ὁ λόγος τὰ ἐξ ὧν ἐστιν, ἤτοι σύγκειται) φυσικῶς, ἐπιφέρει τὸ,

Sed dixerint forte, qui ex adverso, tu quoque reus eris, scribens in epistola, *quod Filius Patri cum sua carne consederit*; & deinde reprehendens dicentem, *quod oporteat coadorari hominem cum Deo Verbo, & connuncupari Deum*: tantumdem est enim, & σοῦ dicere, & μετά. Redarguamus ipsos vim ignorantes dictorum, & naturam rerum minime intuentes: quoties enim in vna persona, & in natura vna, sive * substantia, sermo explanans ea, ex quibus sit composita naturaliter, adjicit sive τὸ Cyrillus occurrit objectioni ex homilia Paschali XVII. sumptæ. * ὑποστάσει

σὺν, sive τὸ μὴ, servat significationem vnitatis, & non in duas partes divisam esse definit. Quoties autem, * substantiis in duas partes ante divisis, ad significandam vtramque separatim & seorsim, τὸ σὺν dicitur, sive τὸ μὴ, tunc certe duorum aut plurium, & non vnius per compositionem, significatio est; vt si dixero, cohonorari cum suo: corpore hominis animam, cum honor delatus fuerit homini, qui est ex vtroque compositus; aut si quis dixerit, animam vnum esse animal cum suo corpore: non certe in duos homines vnum dividit; sed apparet magis, illum non ignorasse ea, ex quibus homo vel sit, vel compositus sit. Sin autem dixero: Petrus & Joannes connuncupantur homines; vel si dixero: Cum Petro Joannes ascendebat in templum; τὸ σὺν jam, sive τὸ μὴ, non vnius significationem habet, neque enim compositus est Petrus cum Joanne; sed nec pro vno homine ambo æstimantur.

* ὑποστάσεσι

σὺν, ἤτοι ὃ, μὴ, τετήρηκε τὴν σημαινομένην, καὶ οὕτω ὃ ἓν εἶ καὶ σὺν θεσιν, καὶ οὐκ εἰς δύο διηρημένως * δίχεις. ὅτεν δὲ * προδιηρημένων ὑποστάσεων εἰς δύο, καὶ πρὸς γε ὃ * προδιηρεῖν ἀνὰ μέρος ἑκάτερον νοῆσαι, καὶ ἰδικῶς ὃ, σὺν, * ἤγειν ὃ, μὴ λέγηται, τότε δυοῖν, ἢ * ἔτι καὶ ἔτι πλείονων αὐτὸ, καὶ οὐχ ἑνὸς κατὰ σύνθεσιν ποιεῖσθαι φαμὲν τὴν δήλωσιν· οἷον, εἰ λέγοιμεν τυχὸν, συνιμᾶσθαι τὴν ἰδίαν σῶμα τῷ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῇ· εἴ τις ἠρώτα * πρὸς αὐτὸν ἡμῖν πεῖ τὸ ἕνα ἄνθρωπον, ὃς ἐστιν ἐξ ἀμφοῖν· ἤγειν, εἴπις λέγοι ἓν ζῷον εἶ μετὰ τοῦ ἰδίου σώματος, οὐχὶ πάντως εἰς ἀνθρώπους δύο δίχεις τὸ ἕνα· φαίνεται δὲ μᾶλλον οὐκ ἠγνοηκὼς τὰ ἐξ ὧν ἐστιν, ἤτοι συνεστῶτα φυσικῶς. ὅτεν δὲ εἴπω· Πέτρος τε, καὶ Ἰωάννης συζηματίζονται ἄνθρωποι· ἤγειν, ὅτι μὴ Πέτρου καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινεν εἰς τὸ ἱερὸν, οὐκέτι τὸ, σὺν, ἤγειν ὃ; μὴ, τὴν ἑνὸς ποιεῖται δήλωσιν· οὐ γὰρ συνεστῶτα Πέτρος Ἰωάννης· ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἑνὸς ἀνθρώπου σύστασιν τελοῦσιν ἀμφότεροι.

* διαιρεῖ
* προδιηρημένων
* ἤτοι
* ἴσ. πρὸς τὸν

Cur igitur veritatem corrumpunt, vnum Christum in duos per imperitiam dividentes? Aut si putant, quod nos *consedere Patri* dicentes *Filium cum suo corpore*, duos intelligi dederimus filios, exquirant diligentius, an non, vnum dicentes filium, vno etiam confessu eum dicimus honorandum, non vero duobus; ita vt vnus quidem seorsim corpori destinetur, alter vero iterum verbo; sed numquam hoc probaverint; vnum enim cum sua carne Filium, Deum simul & hominem, eumdem vno confessu cum Patre asserimus honorandum. Cohonorari autem dicere, & connuncupari Deum; plane est confiteri duos esse cohonorandos, & connuncupandos; quod dementiæ plenum est, & a rectis veritatis dogmatibus alienum.

Τί τοίνυν σφίζονται τὴν ἀλήθειαν, δίχα εἰρωῶντες ἀμαθῶς εἰς δύο Χριστοὺς τὸν ἕνα; εἰ δὲ ὁμίζοιεν, ὅτι συνεδρεύειν λέγοντες τὸν πατεὶ τὸ υἱὸν μετὰ τοῦ ἰδίου σώματος, δύο νοῆσαι δεδώκαμεν υἱοὺς, ἐρευνάτωσαν, εἰ μὴ ἕνα λέγοντες υἱὸν, μιᾷ συνεδρεύσει τιμᾶσθαι φαμὲν, καὶ οὐ δυσὶ μᾶλλον· ὡς μίας μὲν, καὶ ἰδικῶς σκηνεμᾶσθαι τὸν σώματι, ἑτέρου δὲ πάλιν, καὶ ἰδικῶς τὸν λόγῳ. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν ἐπιδείξαι τοῦτο· πῶς γὰρ, ἢ πόθεν; ἕνα γὰρ ὄντα υἱὸν, μὴ τῆς ἰδίας σαρκὸς τὸν υἱὸν Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν, μιᾷ συνεδρεύσει τῷ πρὸς τὸν πατέρα προσκυνεῖν προσεβαιούμεθα. τὸ γε μὴν συμπροσκυνεῖν λέγειν ἄνθρωπον Θεῷ, καὶ συζηματίζειν Θεὸν, δύο που πάντως ὁμολογεῖν ἐστὶ τοὺς προσκυνουμένους, * ἢ καὶ ἀλλήλοις συζηματίζοντας. δεινῆς δὲ λίαν, καὶ τῶν εἰς ὀρθότητα, καὶ ἀληθῆ ἐννοιῶν ἀλλότριος πάντελῶς ὁ τοιόσδε λόγος.

* καὶ ἀλλήλοις

Cur conditus sit anathematismus.

Factus est igitur anathematismus in eos, qui vsquequaque & omnibus modis dividunt Emmanuel, seorsus in hominem, & seorsus in Deum Verbum: vnum etenim ipsum nobis divinarum rerum prædicavere doctores, & sincera atque incorrupta sacrarum scientia literarum.

Γέγονε τοίνυν ἀναθεματισμὸς κατὰ τῶν ὁλοσχέρως διχαζόντων τὸ Ἐμμανουὴλ εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ Θεὸν λόγον ἰδικῶς· ἕνα γὰρ ἡμῖν αὐτὸν ὁ τῶν θεηγόρων ἐκήρυξε λόγος, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἡ ἀκεραία γνῶσις.

Αναθεματισμὸς θ'.

Εἴτις φησὶ τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν * δεδόξασθαι παρὰ τοῦ πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει, τῇ * ἰδίᾳ αὐτοῦ χρώμενον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δυνάσθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα φησὶ, δι' οὗ καὶ ἐνήργησε τὰς θεοσημείας· ἀνάθεμα ἔστω.

* δεδοξάσθαι
* δι' αὐτοῦ

Anathematismus nonus.

SIQUIS dicat, vnum Dominum JESUM CHRISTUM glorificatum a Spiritu, virtute ipsius, quasi aliena, vti, & ab ipso accipere, vt possit operari adversus immundos spiritus, & implere in hominibus signa divina, ac non magis ipsius esse proprium Spiritum, per quem operatus est signa divina; anathema sit.

Ανέλεγξις τῶν αἱρετικῶν.

Αὖθις καλὸν τὰ πάλαι αὐτῷ εἰρημένα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ ἴσως ἐπιλελησμένον τοῦ αὐτοῦ ὑπομνῆσαι αὐτόν· οὐ γὰρ μόνον τὸν κύριον τὰ σημεῖα ἐν πνεύματι ποιῆν ἀπεφήνατο· ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸν τὸν τεθνεῶτα ζωοποιηθῆναι πνεύματι, ἐν οἷς φησιν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ· Εἰ οὖν οὐ πέπονθε τὸ τεθνάναι σαρκικῶς, κατὰ τὰς γραφὰς, οὐδὲ ἐζωοποιήθη πνεύματι. σκοπεῖν δὲ δεῖ τὸν ἑαυτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἐναντιότητα, ἐν μὲν τοῖς ἀναθεματισμοῖς αὐτοῦ ἀπαγορεύσαντος τὸν κύριον ἐν πνεύματι Θεοῦ δαίμονας ἐκβάλλειν, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα ποιεῖν, καὶ τὸν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις κειμένον ἔγγραφον τοῦ κυρίου φωνὸν ἀθετοῦντος, εἰπόντος· Εἰ δὲ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια.

Ἀλλ' ἡμεῖς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει, καὶ τῇ τοῦ πνεύματος ἐνεργείᾳ ἐπιτελέσαι τὰ σημεῖα ὁμολογοῦμεν. οὐ γὰρ ὡς οὐκ ἔχοντα τὸν ἰδίαν δύναμιν χρᾶσθαι τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Μὴ σιωπᾶν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀνόμημά ἐστιν, ὡς οἶμαι, τὰς θείας γραφάς· κἂν γάρ που ἡ θεία γραφὴ λέγῃ τὸν πατέρα ἐπιτελεῖν τὰ ἔργα τῶν θαυμάτων, δι' ὧν φησιν· Ο πατὴρ ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ. ὁ υἱός ἐστιν ὁ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα τοῦ πατρός· κἂν τὰ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα λέγῃ ποιεῖν, δι' ὧν φησιν· Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια. ὁ κύριός ἐστιν, ὁ ποιῶν ἐν πνεύματι· οὐ δὲ γὰρ ἀλλοτριόσταται ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, ἢ τοῦ πνεύματος· οὐ δὲ κεχωρισμένας, καὶ ἰδιάζουσαί που αἱ τῆς τριάδος ἐνέργειαι· ἀλλ' οἰκεία τῆς τριάδος ἡ ἐκείνης ὑποστάσεως ἐν τῇ γραφῇ λεγομένη ἐνέργεια· ὥσπερ καὶ πᾶσιν τοῖς κτίσιν ποτὲ μὲν λέγει ἡ γραφὴ τοῦ υἱοῦ ἔργον, λέγουσα·

Reprehensio hæreticorum.

RURSUS ea, quæ ipse ante dixit, in medium proferamus, & ipsum, suorum forsan oblitum, admoneamus: neque enim tantummodo Dominum signa in spiritu dixit implesse; verum etiam ipsum mortuum vivificatum esse per Spiritum; ait enim in primo tomo: *Si igitur non est passus, eo quod mortuus est carne, juxta Scripturas, neque vivificatus est spiritu.* Considerare autem oportet, quam contraria sibi ipse loquatur, in anathematismis suis negans, Dominum in Spiritu Dei dæmonia ejicere, & alia signa facere, & illam vocem Domini, quæ in Evangeliis posita est, falsam faciens dicentis: *Sin autem in Spiritu Dei ego dæmonia ejicio.*

Arguit iterum quasi sibi ipse pugnet.

Epist. ad Monachos. cap. 25.

Matth. 12. v. 28.

At nos Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, & propria virtute, & operatione Spiritus, implere mirabilia confitemur. Non quod non habeat ipse propriam virtutem, vt virtute Spiritus sancti indigeat.

Exponit sententiam Orientalium, quasi eadem foret cum ea Nestorii.

Qui vero non adesse dicit Spiritum Sanctum, negat sacras Scripturas; nam etsi alicubi dicat Scriptura divina, mirabilium opera Patrem implere, sicut ait: *Pater manens in me & ipse facit opera, quæ ego facio.* Attamen Filius est, qui facit, omnia enim quæ sunt Patris, Filii sunt; & si Spiritum dicat facere, sicut ait: *Sin autem ego in Spiritu Dei ejicio dæmonia.* Dominus est tamen, qui facit in Spiritu, neque enim alienus est Filius a Patre vel Spiritu; nec divisæ, nec seorsim positæ sunt Trinitatis operationes; sed propria Trinitatis est vnius cujusque substantiæ * operatio, quæ in Scriptura memorata est; sicut & omnem creaturam modo Filii opus fuisse Scriptura commemorat, dicens:

Ostenditque indivisam esse operationem Trinitatis.

Ioan. 14. v. 10.

Matth. 12. v. 28.

* ὑποστάσεως

Psal. 32. v. 6 *Verbo Domini cœli firmati sunt*; modo Spiritus sancti; adjicit enim: *& spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Sed non quia non possit Pater omnia facere, operatur & Filius; nec pariter quia infirmus sit Filius ad creandum, assumitur Spiritus: verum est enim, quod Ioan. 1. v. 3. *omnia per ipsum facta sunt*; sed vt Trinitatis eamdem substantiam, eumdem honorem, eamdemque virtutem, Scriptura nobis exprimeret, modo ait a Patre, modo a Filio, modo a sancto Spiritu esse facta: hoc enim modo ab vna quadam substantia divina pendere omnia intelligimus. Nam sicut Verbum ἐνούσιον & ὑνυπόστατον vnigenitum ex ipsa impassibiliter natum est; sic Spiritus ex ipsa exiit, qui est & ipse in sua* substantia; ita vt vna οὐσία in tribus substantiis * designetur, & nulla a sese, juxta rationem substantiæ, aliena esse noscatur; sed tantummodo proprietatibus demonstrantibus, sive discretionibus singulæ substantiæ declarentur. Quo igitur modo propria est operatio eorum, quorum substantia, & virtus, & voluntas communis est? Quibus enim ista communia sunt, eorum certe vna est operatio.

Ibid.

* ὑποστάσει

* ὑποστάσεσι

Τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν· ποτε μὲν τοῦ πνεύματος. δι' ὧν ἐπάγει· Καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. ἀλλ' οὐχ ὡς ἀδυνατοῦντος τοῦ πατρὸς τὰ πάντα ποιῆσαι, δημιουργεῖ καὶ ὁ υἱός· οὐδὲ αὖ πάλιν ὡς ἀσθενοῦντος τοῦ υἱοῦ εἰς τὴν δημιουργίαν, συμπαραλαμβάνεται τὸ πνεῦμα· ἀληθὲς γὰρ τὸ· Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο. ἀλλ' ἵνα τὸ τῆς τριάδος ὁμοούσιον, καὶ ὁμότιμον, καὶ ὁμοδύναμον ἡμῖν παραδείκνυσι, λέγει τὰ αὐτά ποτε μὲν ὑπὸ τοῦ πατρός, ποτε δὲ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ, ποτε δὲ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος γεγενῆσθαι· οὕτω γὰρ καὶ μιᾶς τινος οὐσίας θείας ἠρτῆσθαι πάντα νοοῦμεν· * ὡς γὰρ ἐνούσιος καὶ ὑνυπόστατος ὁ μονογενὴς ἐξ * αὐτοῦ ἀπαθῶς ἐγεννήθη· καὶ τὸ πνεῦμα δὲ καὶ αὐτὸ ἐξ * αὐτοῦ ἐκπορευόμενον, ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει τυγχάνει· ὥστε μίαν οὐσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι χαρακτηρίζεσθαι· καὶ μηδετέραν αὐτῶν παρ' τὴν οὐσίας λόγῳ ἀλλοτριωμένην θεωρεῖσθαι· μόναις δὲ ἰδιότησι χαρακτηριστικαῖς, εἴτ' οὖν διακριτικαῖς ἀλλήλων νοεῖσθαι. πῶς οὖν ἰδιάζουσαι ἐνέργειαι, ὧν μία καὶ ἡ οὐσία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ βούλησις; ὧν γὰρ ταῦτα κοινά, μία πάντως ἐνέργεια.

* ὡς γὰρ λόγῳ

* αὐτῆς

* αὐτῆς

Responsio orthodoxi.

Απολογία Κυρίλλου.

Conqueritur Cyrillus se calumniam pati.

OPUSNE mihi erit testium vocibus, ad probandum, adversarios frivolas ineptasque velle fabulas exercere, & inconsiderate nos maledictis lacerare? At id opinor, sola ipsorum verba posse monstrare.

Ab iis qui sua verba pervertunt.

In proposito anathematismo affirmavimus, plane proprium esse Filii Spiritum sanctum, & per ipsum implere Filium signa divina; adversarii vero, qui tam frequenter meorum memetipsum oblivisci commemorant, intantum ipsi stoliditatis ac dementiæ ceciderunt, vt existimarent, me dicere, non per Spiritum ejicere dæmonia Filium. Nonne igitur hæc aperta calumnia est? Nam si non dignantur confiteri, ejectionem dæmoniorum ad signa referri divina, dicant sane quæcumque ipsi voluerint, & me modis omnibus criminentur, quasi non dixerim, hæc non esse signa divina. Sin vero inter cætera mirabilia ejectio etiam dæmoniorum annumeranda est; cur, tanquam grande aliquid damnum, veritatem vitantes, loquacitatis suæ morbum in honore maxime ponunt, nec aspernantur potius rem, & apud Deum,

In quos praviter invehitur.

Αρά μοι μαρτύρων δεῖσθαι φωνῆς πρὸς τὸ ἀποφῆναι, τινὰς δι' εὐκαιρίας ἐξαμολόγησις ἐπλεκτάς, καὶ τοῖς καθ' ἡμῶν δυσφημίαις ἀπεριστάτως χρωμένους; ἀλλ' οἶμαι τοῦτο, καὶ μόνος ὁ πρὸς αὐτῶν παραδείξαι λόγος.

Εν μὲν γὰρ τῷ προκειμένῳ ἀναθεματισμῷ διεσεσταλμένα ἐφαμεν, ἴδιον εἶναι τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ μέν, ὅτι δι' αὐτοῦ τετέλεκε τὰς θεοσημείας· οἱ δ', καίτοι πολλάκις ὑπεμνήσμονά με τῶν ἐμαυτοῦ λόγων· ἠρέμας διαμελιζόμενοι, προσήκουσιν εἰς τοσαύτην ἀνοίας μέν, καὶ ἀβελτηρίας, ὡς οἴεσθαί με λέγειν, τὸν ἐκβάλλειν τὸν Ιησοῦν τὰ δαιμόνια. ἆρ' οὐκ ἐναργὴς συκοφαντία τοῦτο γε. εἰ μὴ γὰρ οὐκ ἀξιοῦσιν ὁμολογεῖν θεοσημείας εἶναι (τοῦπον τὸ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, λεγόντων ἀ βούλοιντο) ποιείτωσαν καθ' ἐμοῦ τὸ χρῆμα γραφέω· ἐγκαλείτωσαν, ὅτι μὴ τοῦτο ἔφην ἐναργῶς, σιωπήσας τὰς θεοσημείας· εἰ δὲ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, τοῦπος δοῦ εἴη, καὶ οὐκ ἀθαύματος, τῶν θεοσημείας, τί δὴ ποτε μεθέντες ὡς ἀκερδὲς τὸ θέειν μᾶλλον θύτομεν, καὶ τὸ χρῆναι λόγον τῆς ἀληθείας, ὡς ἔοικεν, παραιτούμενοι τῶν καθ' ἡμῶν ἀθυεστομίας τεπμήκασι χρῆμα· καὶ οὐκ ἐν μικρῷ πεποίηται λόγῳ τὸ ὅτι κατεψεγμένον παρὰ τε θεῷ,

ἐν ἀνθρώποις; ἐπιλήσθαι δέ μοι δοκοῦσι λέγοντος τοῦ Χριστοῦ· Πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ. ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε ἐμβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

& apud homines odiosam? obliti autem mihi videntur Christi dicentis: *Quomodo dicis fratri tuo: Frater, sine ejiciam festucam ex oculo tuo, & ecce trabem in oculo tuo. ὑποκριτά, ejice primum trabem ex oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Matth. 7. v. 3. 4. & 5.

Ὅτι μὲν γὰρ ὁμοούσιός τε ἐστιν ἡ ἁγία τριάς, ἰσοδυνάμός τε, καὶ ἰσουργός, οὐ διὰ γε τοῦ πρὸς ὑμᾶς ἐγκαλεῖν λόγου· πεπληροφορήθημεν δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. ὅτι δὴ κατ' οὐδένα τρόπον τοῖς τῆς ὀρθῆς πίστεως διαλυμαίνεται λόγοις, οὐδὲν δὴ μᾶλλον ὁ προσκείμενος ἀναθεματισμὸς, ἀπαλείπτωσιν ἰδεῖν. τοὺς γὰρ τοι διαιρεῖσθαι τὲ ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, μερίζοντάς τε αὐτὸν, ὡς ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν, εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ εἰς Θεὸν λόγον ἰδικῶς, ὡς δύο νοεῖσθαι πρόσωπά τε, καὶ ὑποστάσεις διῃρημένας ἀπ' ἀλλήλων, τοῦτο δρᾶν οὐκ ἐᾷ· οὔτε μὴν ἐφίησι λέγειν, ὡς ἕνα κοινὸν ἄνθρωπον, συνῃρῆσθαι πρὸς τοῦ πνεύματος τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς γε τὸ δυνάσθαι κατορθοῦν τὰς θεοσημείας. ἐπεὶ κατ' οὐδένα δηλονότι τρόπον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἢ προφητῶν, οἱ διὰ τῆς δόσεως ἠμεφότητος τῶν θείων χαρισμάτων ἀναπιμπλάμενοι, φαῖεν ἂν * εἰκότως· Χάρις Θεοῦ ἐσμὲν ὅ ἐσμεν. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀνθρώποις, οἷς ἡ τῶν τοιούτων Θεοῦ χαρισμάτων ἐμπαρέπει διανομὴ, ἁρμόσειεν ἂν εἰκότως ἡ τοιάδε φωνὴ, Χριστῷ δὴ σύνεστι· ἴδιον γὰρ αὐτοῦ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ἅγιον. καθάπερ ἀμφὶς καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ πατρὸς, ἐνεργεῖ δὴ ὥσπερ ὁ πατὴρ διὰ τοῦ πνεύματος, οὕτω καὶ αὐτός. καὶ γοῦν, καίτοι λέγων Ἰουδαίοις· Πολλὰ καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἔργα παρὰ τοῦ πατρός μου. καὶ· Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ, ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτός. ἔφη δέ που πάλιν· Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια· τοῦ δηλονότι τοῦ * πατρὸς ἐνεργοῦντος αὐτοῦ τε, καὶ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ πνεύματος τῆς οὐσίας. καὶ πολλοὶ αὐτῷ ἠνοίοντο, καὶ μακρὸς ὁ περὶ τούτων * διεξιόντα, λόγον, * δῶ, εἶμαι, χρεὼν τοῦ κεκτήκοντος τοῖς ἐθέλοντι * κατευθύνειν αὐτόν.

Quod quidem divina trinitas vna substantia sit, pari virtute & operatione, non ex vestra oratione comperimus; sed id ita esse, ex divina magis scriptura credimus. Quod vero fidei rectæ nihil obsit, sed prosit magis anathematismus propositus, videre nullus est labor: eis enim, qui dividunt vnum Dominum JESUM CHRISTUM, & separant, vt sæpe diximus, seorsus in hominem, & seorsus in Deum Verbum, vt duæ scilicet intelligantur esse personæ, & duæ *substantiæ inter se divisæ, id facere non permittit; nec concedit dicere, velut vnum hominem communem, spiritus operatione adjutum fuisse Filium, vt mirabilia posset implere. Nam si ita est, nihil differt a sanctis Apostolis, vel Prophetis, qui per Dei benignitatem donationibus divinis oppleti, dixerunt videlicet: *Gratia sumus id quod sumus.* Sed sanctis quidem viris, in quibus divinarum donationum distributio enitescit, vox ista recte conveniat; Christo autem minime: proprius etenim ipsius est Spiritus sanctus, sicut & Dei Patris; & sicut Pater per Spiritum, ita etiam ipse per Spiritum operatur. Denique dicens Judæis: *Multa opera bona vobis ostendi a Patre meo;* &: *Non ex me loquor; Pater autem qui manet in me, facit opera;* ipse dicebat rursus: *Si autem ego in spiritu Dei ejicio dæmonia;* operationem per Spiritum sibi ascribens & Patri, propter eamdem substantiam. Et ingens quidem, longissimusque tractatus super his fieri possit, sed esset aptioris temporis hæc latius propagare.

Probat vtilitatem anathematismi.

* ὑποστάσεις

Christumque operatum virtute Spiritus sancti, non vt aliena, sed vt propria.

1. Cor. 15. v. 10.

Ioan. 10. v. 32.

Ioan. 14. v. 28.

Matth. 12. v. 28.

Οὐκοῦν οὐχ ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει τῇ διὰ πνεύματος ἐνεργεῖσθαι φαμὲν τὸν Ἐμμανουὴλ, ἀποχρεωστοῦντα μᾶλλον αὐτῷ δεικνύναι, καὶ ἰδίαν ἔχειν τὸν τοῦ ὁμοουσίου πνεύματος δυνάμιν. οἱ μὲν γὰρ μαθηταὶ τὰ σημεῖα ποιοῦντες, ἔλεγον· Ἄνδρες, τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει,

Igitur, non vt aliena virtute, dicimus Emmanuel adjutum esse per Spiritum; sed vsum esse magis, vt sua divine, & propriam habere virtutem consubstantialis spiritus; beati enim discipuli signa facientes dicebant: *Viri fratres, quid nos intuemini, quasi nostra virtute,*

Alioque longe modo quam Apostol.

Act. 3. v. 12.

aut potestate fecerimus ambulare ad speciosam portam sedentem claudum? Christi vero proprius est spiritus suus.

Verum illis, qui nostra vituperare festinant, hoc dicam: si non videtur horrendum menti ipsorum, dividi individuum Filium, & vt communem hominem, dici JESUM adjuvari per spiritum, nos ab ita credentibus abhorrere. Sin vero Christum vnum, & Filium, & Dominum confitentur, eumdemque esse Deum simul & hominem, credant nobiscum, quod non adjuvetur, quasi aliena præter ipsum & meliore virtute spiritus; sed ipse magis operetur signa divina per suum spiritum, in quo etiam omnium nascentium virtus est. Hoc enim modo desinent aliquando nobis sine causa detrahere, & dentibus contra nos livoris infrendere.

ἢ δύσεβεία πεποιηκόσι τῶ θεοπατεῖν τὴν τῆς εὐρείας πύλης * θεοείζησαμεν χωλόν; ἴδιον δὲ Χριστοῦ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

* θεοσεβεῖν, ἢ εἰζεωτα

Τοῖς γε μὴν καταισχυνεῖν ἐθέλουσι τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐκεῖνό φαιμὶ· Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀπαδεῖ τῆς αὐτῶν ἀφροσύνης τὸ μερίζεσθαι τὸ ἀμέριστον, καὶ ὡς κοινὸν ἀνθρωπον, ἐνεργεῖσθαι λέγειν διὰ τῶ πνεύματος τοῦ Ἰησοῦ, * πολὺς τῶν οὕτω διαχειμένων ὁ λόγος. Εἰ δὲ Χριστὸν ἕνα, καὶ υἱὸν, καὶ κύριον * ὁμολογοῦντων ὑπαρχὸν, τὸν αὐτὸν ὄντα Θεόν τε ὁμοῦ, καὶ ἀνθρωπον· πιστεύετωσαν μετ' ἡμῶν, ὡς οὐκ * ἐνεργεῖται μᾶλλον ὡς κρείττονι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀλλοτρία δυνάμει τῆ διὰ τοῦ πνεύματος· * ἐνεργεῖ δὴ μᾶλλον αὐτὸς τὰς θεοσημείας, ὡς δι' ἰδίου πνεύματος ἐν ᾧ καὶ πᾶσα τῶν * γιγνομένων ἡ δυνάμις. πεπαύσονται γὰρ οὕτω διαλοιδορούμενοι ἡμῖν, καὶ τοῖς τῆς βασκανίας ὀδόντας ἡμῖν * ὀπισθοβρύζοντες.

* πολλοὶ

* ὁμολογοῦντες

* ἐνεργεῖται

* ἐνεργεῖ δὴ μᾶλλον αὐτὸς τὰς θεοσημείας, ὡς αὐτοῦ τοῦ

* γιγνομένων

* ὀπισθοβρύζοντες

Anathematismus decimus.

PONTIFICEM & apostolum confessionis nostræ factum esse Christum, divina scriptura commemorat, obtulisse etiam seipse pro nobis, in odorem suavitatis, Deo & Patri. Siquis igitur dicat, pontificem & apostolum nostrum non esse factum ipsum Verbum Dei, tunc scilicet cum est caro factum, & homo juxta nos; sed vt alium præter ipsum seorsum hominem ex muliere; aut siquis dicat pro se obtulisse ipsum oblationes, ac non magis pro nobis tantummodo, neque enim eguit sacrificio, qui peccatum non noverat; anathema sit.

Αναθεμαπομός ἰ.

Αρχιερέα, καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστὸν, ἡ θεία λέγει γραφή· προσκεκομικέναι τὸν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, τῶ Θεῶ καὶ πατρί. Εἴ τις οὖν ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαι φήσειν οὐκ αὐτὸν τὸν τοῦ Θεοῦ παῦτα λόγον, * ὅτε γέγονως σὰρξ, καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον πρὸς αὐτὸν ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικός· ἢ εἴ τις λέγοι * ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεγκεῖν αὐτὸν τὰ προσφορὰ, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν, οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς, ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν· ἀνάθεμα ἔστω.

* ὅτι

* ὑπὲρ αὐτοῦ

Reprehensio hæreticorum.

Reprehendit acriter hanc propositionē, *Deus est pontifex.*

Heb. 4. v. 15.

Auctoritate Apostoli.

Ibid. 5. v. 4.

SI pontifex est Deus Verbum, cui Deo suo, vel quale sacrificium offert? Sed oblitus est beati Pauli dicentis: *Neque enim habemus pontificem, qui non possit condolere infirmitatibus nostris; tentatum in omnibus absque peccato.* Quis igitur tentatus est? Deus Verbum, an natura magis humana, semen David? Et rursus: *Non sibi quisque sumit honorem, sed qui vocatus est a Deo, quemadmodum Aaron: sic etiam Christus se pontificatu noluit clarificare.* Quis est ergo, qui cum Aaron comparatur in sacerdotii dignitate, & cum eo, qui non sibi honorem sumit, sed vocatus a Deo, & cum eo, qui in sacerdotii gradum ascendit? Divina ne natura, quæ est coæterna cum Patre, quæ

Αντίρρησις τῶν ἀναθεμάτων.

Εἰ ἀρχιερεὺς Θεὸς λόγος, τίνι Θεῶ αὐτῶ, ἢ τίνα τῶ θεραπείας προσφέρει; ἀλλ' * ἐπιλέλησθε τοῦ μακαρίου Παύλου εἰπόντος· Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. τίς οὖν ἐστιν ὁ πεπειρασμένος; ὁ Θεὸς λόγος, ἢ ἡ ἀνθρωπεία φύσις, ὁ τοῦ Δαβὶδ σπέρμα; καὶ πάλιν· * Οὐχ ἑαυτῶ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, * ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ, καθάπερ * Ἀαρών· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενέσθαι ἀρχιερέα. τίς οὖν ὁ ὡς Ἀαρὼν κατὰ τὴν ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ ὡς μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ * λαμβάνων λαμβάνοντι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ * καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης ἀναβαίνοντι συγκεινούμενος; ἡ θεία φύσις, ἡ ὡς πατρὶ συναΐδιος,

* ἐπιλέλεπται

* ἀλλ' ὁ

* καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ

* καὶ λαμβάνων

* καλούμενος

ἡ

ἡ πόλυτα τὰ τῆς πατρὸς ἴδια ἔχουσα; Εἰς ποῖον ἀξίωμα μεῖζον ἑαυτῆς ἀνέβαινε; καὶ * φήσομεν τὴν ἱερωσύνην ἀξιωτέραν τῆς θείας φύσεως ὑπαρχὴν· πρὸς τί, οὐκ ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατ' * αὐτὴν ἀνέβαινε, καὶ δι' αὐτῆς ἐδοξάζετο; ἢ οὐκ σπέρματος Δαβὶδ ἡ γενομένη, καὶ ὀφειλομένη; * ἢ καὶ ὡς ὤμοσεν ὁ Θεὸς τῷ ψαλμῳδῷ, δώσων εἰς τὸν αἰῶνα τὸ τῆς ἱερωσύνης; Ὤμοσε γὰρ, φησὶ, κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἢ θεότης τοῦ μισοθέου ἐνωμότους ὑποχρεοῦς πρὸς τὸν Θεοῦ ἐλάμβανε, λήψεως τὴν ἱερωσύνην εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ * περὶ αὐτῆς δοξασθήσεται;

quæ omnia, quæ sunt Patris, propria habet. Et in quam dignitatem, quæ se ipsa esset altior, ascendebat? Sacerdotiumne dicamus divinæ natura esse gloriosius, in quod, non per se, sed vocatus a Deo, vt ille ascendebat, & per id glorificabatur? An magis illa natura, quæ ex semine David facta, & præfinita est? cui etiam juravit Deus secundum Psalmistam, daturum se in æternum sacerdotium: *Iuravit* enim, inquit, *Dominus, & non pœnitebit eum; tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Divinitasne Unigeniti pollicitationes cum jurejurando accipiebat a Deo, se in æternum sacerdotium accepturam, & per id se gloriosam futuram? Psal. 109. v. 4.

Καὶ τίς ἡμῶν * ἀνάσχοιτο τοῦτο λεγόντων, ἢ νοούντων, καὶ * οὐκ ἀτελοῦσι ἡμᾶς, Θεὸν εἰσαγόντας χρεστομούμενον ἀρχιερέα, καὶ * ἐνωμότους ὑποχρεοῦς λαμβάνοντα, καλεῖσθαί τε εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, καὶ οὐχ ἑαυτῷ λαμβάνοντα τὴν τιμὴν, ἀλλ' εἰς τοῦτον καλούμενον, καὶ συγκεκινημένον ὑπὸ τοῦ ἱερωσύνην λαβόντος, καὶ πάλιν φησί· Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. καὶ τίς πάλιν κατὰ τὴν ἱερωσύνην Μελχισεδὲκ ἀπείκασται; ἆρα ὅσον τὸν Θεὸν ὑπολαμβάνει, ἢ τὸ ἐξ ἡμῶν ληφθεῖσαν σάρκα, τὸ ἑνωθεῖσαν ἀχωρίστως ἅμα, καὶ ἀσυγχύτως συγκεκραμένον; καὶ πάλιν φησί· Ος ἐν τοῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε, καὶ * ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων. ἆρα ὁ Θεὸς λόγος δεήσεις, * καὶ ἱκετηρίας, καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς πρὸς τινα δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν πρεσφέρων, εἰσηκούσθη ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καὶ ἔμαθεν, ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν; εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς λόγος ἀρχιερεὺς, καὶ ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν αὐτὸς, καὶ ἐτελειώθη.

Et ratione.

Ecquis nos ferat, vel sentientes ista, vel dicentes, ac non magis culpet memorantes, Deum ordinari pontificem, & promissiones cum jurejurando accipere, & vocari in sacerdotii dignitatem, ac non per se honorem accipere; sed in eum vocari, & comparari cum eo, qui sacerdotium primus acceperit? Et porro: *Sicut & alibi inquit dictum est: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Quis porro est, qui Melchisedech sacerdotio assimilatus est? Idne postulat ratio pietatis, vt Deum Verbum existimemus; an magis carnem, quæ ex nobis assumpta est, quæ ipsi inseparabiliter & inconfuse conjuncta est? Et porro inquit: *Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum, qui potens est eum suscitare a morte, cum clamore valido & lacrymis, offerens exauditus est*, &c. Deusne Verbum preces supplicationesque cum clamore ad alium quemdam: *Qui potens est ipsum servare, offerens exauditus est pietate, & didicit ex iis, quæ ipse passus est, & consummatus est?* Si igitur Deus Verbum est pontifex, didicit certe ex iis, quæ in se passus est, atque etiam consummatus est. Heb. 5. v. 7.

Αλλὰ μὴ ταραττέσθω ὑμῶν ἡ διάνοια περὶ τοῦ παθόντος ἀκούσασα· Καίτοι ὢν υἱός. οὐ γὰρ δύο υἱοὺς φαμὲν, τόν τε παθόντα, καὶ τὸν ἀπαθῆ μείναντα· οὐ γὰρ κεχωρισμένως, καὶ ἰδιαζόντως τῆς θεότητος ὁ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ υἱὸς ὠνόμαζε· ὡς οὐδὲ ἡ θεότης μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀπὸ τῆς φαινομένης σαρκὸς υἱὸς προσηγόρευται. Ὁ γὰρ τῆς υἱότητος μετὰ τὴν ἕνωσιν ἑκατέρας τῶν φύσεων ἦν, οὐ κεχωρισμέναις ἀλλήλων· οὐ γὰρ μετὰ τὴν ἕνωσιν χωρισμὸς ἐπεγένετο· μένει γὰρ αἰώνιος ἡ ἕνωσις. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἀχώριστος, ἀπαθὴς μένουσα,

Neque ex inficiatione hujusce propositionis, si qui, vt duo, ponantur filii.

Sed ne mens vestra terreatur audiens de eo, qui passus est: *Et quidem cum esset Filius.* Non enim duos Filios ponimus, eum qui passus est, & eum, qui impassibilis mansit: neque enim separatim & seorsus illud, quod est ex semine David, filius nominatum est; sicut nec divinitas post vnitatem, sine carne visibili, filius appellata est. Filietas enim post ἕνωσιν communis est vtrisque naturis, quippe non separandis a se: neque enim post ἕνωσιν vlla est sejunctio, manet autem illa ἕνωσις sempiterna. Similiter in passionibus etiam carnis, deitas erat inseparata, sed impassibilis remanebat,

& per carnem implebat signa divina : vnde vnum, eumdemque filium confitemur, inconfusis manentibus naturis, non alium & alium, absit, sed vnum eumdemque dicentes, Pontificem quidem nostrum & apostolum factum esse Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, secundum divinas scripturas, nemo est qui non confiteatur; non sejunctum tamen seorsus ex muliere hominem a Dei Patris Verbo, ita vt id, quod ex semine David factum est, conjunctum inconfuse inseparabiliterque cum Deo Verbo, esset pontifex tentatus in omnibus absque peccato; edoctus ex iis, quæ passus est, obedientiam; offerens autem non pro se, sed tantummodo pro nobis, propriam carnem Deo & Patri: neque enim Pater vnigeniti deitatis Deus est, sed Pater.

καὶ τὰ θεοπρεπῆ λαβὼν τῆς σαρκὸς ἐπετέλεσε. ὅθεν ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν ὁμολογοῦμεν, ἀσυγχύτων τῶν φύσεων μενουσῶν· οὐκ ἄλλον, καὶ ἄλλον λέγοντες, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἕνα, καὶ τὸν αὐτόν. ἀρχιερέα ὄντα, καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γενηθῆναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὰς θείας γραφὰς, οὐδεὶς ἂν οὐχ ὁμολογήσειεν· οὐ κεχωρισμένον μὲν τοι ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικὸς τοῦ Θεοῦ παιδὸς λόγου, ὡς εἴ τι καὶ σπέρματος Δαβὶδ γεγενημένον ἀσυγχύτως, ἀφεστῶς, καὶ ἀχωρίστως τῷ ἐκ παιδὸς λόγῳ, ἀρχιερέα πεπειρασμένον κατὰ πάντα, χωρὶς ἁμαρτίας, καὶ μαθόντα, ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοὴν προσκεκομικότα τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν μόνων τὴν * ἰδίαν σάρκα· οὐ γὰρ ἀμαθῶς φήσομεν τὸν Θεὸν λόγον ἀρχιερέα, καὶ προσκεκομικέναι ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, καὶ πατρί· οὐ γὰρ τοῦ μονογενοῦς θεότητος Θεὸς ὁ πατὴρ, ἀλλὰ πατήρ.

* ἰδίαν

Responsio orthodoxi.

Ἀπολογία Κυρίλλου.

Respondet quoque Cyrillus acriter.

3. Reg. 18. v. 21.

RURSUS adversariis opportune dicatur a nobis: Quousque claudicabitis vtroque pede? Oportet enim vos ad Scripturæ scientiam sanum & rectum afferre sensum, & non tanquam duplici anima claudicantem, ac animis invalidum, rectisque vti vestigiis recusantem. *Omnes enim bilingues, inconstantesque viis suis omnibus inquietantur, nec quicquam a Domino impetrabunt.*

Isa. 1. v. 8.

Cur adversarii anathematismum adeo vehementer vexent.

Heb. 3. v. 1.

Isai. 7. v. 9.

Id autem dico, adversarios nimium admiratus, hunc etiam anathematismum tam impudenter, petulanterque increpare; quippe id faciunt, nolentes Verbum Dei & Patris nominari a nobis *apostolum & pontificem confessionis nostræ*, quantumcumque homo sit factum. Qui enim generationi ipsius secundum carnem calumniari conantur, quique audent, quasi novam, eam repudiare, fugiuntque sanctam Virginem dicere Θεοτόκον, quomodo non facile negent dispensationis rationem? Audiant igitur vocem Esaiæ: *Nisi credideritis, non intelligetis.*

Quia verba Joannis: *Verbum caro factum est* figurate volunt accipi.

Joan. 1. v. 14.

Gal. 3. v. 13.

Divinus quidem Joannes Evangelista magnum aliquid & præcipuum exclamavit in orbem terrarum, *Verbum* dicens *carnem esse factum*. Hi autem, qui vim veritatis suffurantur, ita ipsum dicunt carnem factum, vt factum dicitur & maledictio & peccatum: & de his quidem satis jam ante diximus,

Επὶ κεφαλῆς δὴ πάλιν εἰρήσθω πρὸς ἡμῶν τοῖς δι' ἀναυτίας· Ἕως ποτὲ χωλαίνετε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; χρὴ γὰρ ὑμᾶς * ὑγιῆ, ὑγιῆ, καὶ ἀρτίως ἔχοντα πρὸς εἴδησιν ἀκριβῆ τῆς θείας τῆς δόξης ἔχειν τὸν νοῦν· οὐ πᾶς δίψυχος χωλεύοντα, καὶ πολὺ νοσοῦντα τὸ αἴσθημα, καὶ ὀρθὰ βαίνειν οὐκ ἀνεχόμενον· Ἀκαταστατος γὰρ ὁ δίψυχος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀν ἁλοῖ παρὰ τοῦ κυρίου.

* ὑγιῆ,

Καὶ ταῦτά φημι, τεθαυμακὼς ἄγαν τοὺς δι' ἀναυτίας ἀναίδην οὕτω καὶ προπηλακίζοντας ὅπερ πλήρες ἐθελοντὰς ὦ προσκειμένῳ καὶ νῦν ἀναθεματισμῷ· καὶ ὁ ἀπειρικὸς οὐδὲν, εἰ μὴ βούλοιντο τὴν ἐκ Θεοῦ παιδὸς λόγον ὀνομάζεσθαι πρὸς ἡμῶν ἀπόστολον, καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ὅστε γέγονεν ἄνθρωπος. οἱ γὰρ ὅλως τὴν κατὰ σάρκα γένεσιν αὐτοῦ συκοφαντεῖν πειρώμενοι, καὶ ἀπόβλητον, ὡς οὐκ οἰκεῖαν, ποιοῦσαι τολμήσαντες, οὐκ ἀνεχόμενοί τε Θεοτόκον εἰπεῖν τὴν ἁγίαν παρθένον, πῶς οὐ παραιτήσονται τῆς οἰκονομίας τοὺς τρόπους; ἀκουέτωσαν τοίνυν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου· Ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ οὐ μὴ συνῆτε.

Ὁ μὲν γὰρ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μέγα τι, καὶ ὀξαίσιον κατεβόησε τοῖς κατ' οὐρανὸν, σάρκα λέγων γεγενῆσθαι τὸν λόγον. οἱ δὲ τὴν ἀληθείας τὴν δύναμιν ὑποκλέπτοντες, οὕτω σάρκα γενέσθαι φασὶν αὐτὸν, ὡς ἂν νοοῖτο γενέσθαι κατάρα, καὶ ἁμαρτία. καθὰ μὲν τούτων ἤδη φθάσαντες εἰπο-

μθν, ἀπὸ τοῦ εἰκὸς, ἔωλον αὐτοῖς ἀποφαίνειν διὰ τοῦ τὸν ἐν γε τοῦτοις λόγον.

Πρὸς δὲ γε τοὺς φιλαιτίους εἰς τὸ πρὸν ἐκβοᾶν φαμεθα· Μάθετε ἀκούειν τετοχωρεσυμμένοι· καταδέξασθαι τὸν Χριστὸν μυστικοῦ τὸν γεμθνιον, τὸν οἰκονομίας τὰς πρόσθεν ἀρχὰς· καὶ αὐτὸν, ἵν' οὕτως εἴπω, τὸν εἰσδολὸν· πιστεύσατε μθ' ἡμῶν, μᾶλλον δὲ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, δότε δὴ, δότε τὸν δικηθείας τὸν ψῆφον, ὁμολογοθντες, ὅτι αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ ἐν κόλποις ὢν τοῦ πατρὸς, ὁ δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα, γέγονε σὰρξ· οὐ τροπὴν, οὐ φυρμὸν ὑπομείνας, ἀλλ' ὢν ἀεὶ τοῦτο καὶ φύσιν, ὅπερ ἦν τε, καὶ ἐστι, καὶ ἔσται. γέγονε δὲ σὰρξ, λύπησιν ὑπομείνας ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, καὶ κατὰ σάρκα φημὶ, καὶ κεχρημάτικεν υἱὸς ἀνθρώπου· Καὶ τῷ ἁπλοῦν ἡμῖν μετέχειν αἵματος, καὶ σαρκός. οὕτω δεδιδαγμένοις, καὶ τοῦ οὕτω πιστεύειν, καὶ ἀληθεστάτην πίστιν εἰσδεξαμένοις, πάντα φανεῖται σοι ἐφεξῆς βάσιμα τε, καὶ ἐπιπολαῖα, καὶ σόδον ἄδηλα· καὶ βαχύ· γεγραπται γὰρ ὅτι πάντα εὐθεῖα τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εἰδοτοσι γνῶσιν.

Χρῆναι δὲ οἶμαι, καὶ νῦν ἡμᾶς τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν αἰτίαν γέγονεν ὁ ἀναθεματισμός. ὁ γὰρ τὰ πάντα δεικνύσας, ἄνω τε, καὶ κάτω τὰ πάντα συγχέας Νεστόριος, ἔφη τοιοῦτόν περὶ τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ· Ἀπεσταλὴν κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, ὅστις ὁ πιστὸς τῷ Θεῷ πεποιημένος ἀρχιερεύς· ἐλθὼν γὰρ οὗτος, οὐκ ἀίδιος ἦν. οὗτος ὁ καὶ μικρὸν εἰς ἀρχιερέως, αἱρετικὲ, προκόψας ἀξίωμα. ἕτερα δὲ τούτοις ἀδελφὰ ὠδίνοντα τὴν ἀσέβειαν προσεπαγε πολλά. τίς οὖν ἄρα τοῦ οὕτως αἰχρεῶν ἀπακούσας λέγων, καὶ πάντα δὴ ἔλοιτο παθεῖν, ἢ τὸν τῷ Θεῷ κατεστοιχημένον ἀγαπήσας σιγῶ; ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, αἰσχύνης καταφρονήσας· σταυρὸν ὑπέμεινε, καὶ τὸν σάρκα θάνατον· εἶτα ἡμεῖς σόδον πᾶς εἰς λόγους θύνοιας ἀμειψόμεθα τὸν ὑπερέτην, ἀλλ' ἡσυχῇ καθεδοθμεθα, τὴν οὕτως ἐκ τόπων δυσφημιῶν ἀκροώμενοι, καὶ τάχα που καὶ μετεχόμενοι τῆς κατ' αὐτὸν γλωσσαλγίας τὰ ἐγκλήματα;

Τί φῆς, ὦ σοῦ· Προέκοψεν εἰς ἀρχιερέα καταβεβαχύ; κἄτοι κεκένωκεν ἑαυτὸν Θεὸς ὢν ὁ λόγος· ἔλαβε δοῦλου μορφὴν ὁ ἀδθεος τὴν φύσιν· ταπεινόκεν ἑαυτὸν ὁ πάντων ἐπέκεινα ὑψηνὴν, καὶ τοῖς τὴν θεότητος ἐπαυχῶν ὑψώμασιν· εἰ δὲ προέκοψε, τὴν τίνα κεκένωθ ἦν τρόπον, καὶ πῶς ἑαυτὸν καθῆκεν εἰς ταπείνωσιν; ὑμῖν ἄρα, καὶ δόξης

quæ probare possent, hunc ipsorum de his infirmissimum esse sermonem.

Ad objurgatores vero hoc in præsentia dicimus: Discite audire præ angustia gementes: percipite mysterii, quod secundum Christum, fundamentum, dispensationisque principes causas, & ipsum, vt ita dicam, ejus superventum, credite nobiscum; imo potius sacris literis date suffragium veritatis, confitentes, quod vnigenitum Dei Verbum, quod est in sinu Patris, per quod sunt, & in quo omnia, factum sit caro, non conversionem, aut confusionem passum, sed magis manens per naturam semper id, quod erat, & est, & erit. Factum est autem caro, generationem passum a sancta Virgine, (secundum carnem dico) & nuncupatum est Filius hominis: *Et similiter ac nos communicavit carni & sanguini.* Id ita credentibus, & venerabilem verissimamque fidem tenentibus, omnia quæ insequuntur, erunt planissima, & nihil ex his videbitur arduum, nec obscurum; scriptum est enim: *Plana omnia sunt intelligentibus, & recta invenientibus cognitionem.*

Ea vero primum credenda, vt cætera postmodum intelligantur.

Heb. 2. v. 14.

Prov. 8. v. 8.

Oportere autem existimo, causas, ob quas anathematismus sit factus, exponere: qui enim ima summis miscuit, qui & omnia confudit, Nestorius tale quiddam alicubi dixit de Christo omnium salvatore: *Missus est denuntiare captivis remissionem is, qui fidelis Deo factus est pontifex; factus est enim hic, non semper erat. Hic qui paulatim, & gratia, o hæretice, proficiebat in pontificis dignitatem.* Huic & alia multa eamdem ejus impietatem & germanam audaciam indicantia intulit. Quis igitur, cum ejusmodi verba audiret, non omnia magis perpetienda sibi duceret, quam in his rebus invisum Deo tenere silentium? Mortuus est pro nobis Christus, injuria omni contempta, patibulum, & secundum carnem mortem sustinuit; nos autem salvatori nostro vicem, ne verborum quidem remuneratione, solvemus, sed alto silentio dormiemus, tam nefandas blasphemias audientes? An non magis hujusmodi criminum erimus nos quoque participes?

Causa condili anathematismi.

Serm. 6. qui 3. in Tractum.

Quid ais: *In pontificem paulatim proficiebat?* Atqui cum Deus esset, exinanivit se, servique formam, qui est natura liber, accepit; humiliavit se, qui omne creatum transscendit, & deitatis fastigiis gloriatur. Si proficiebat quando exinanitus est, quomodo seipsum humiliavit? Honorisne ei & gloriæ

Refellitur Nestorius.

exinanitatem causam fuisse dicamus? Deinde quomodo jam exinanitas esse possit?

Respondetur ejus objectioni.

Si ipsum, inquit, Dei Patris Verbum factum est pontifex, quisnam est major ipso, & quis obsequio sacerdotii honorandus? Ergo dicam porro: Crede, quod cum sit Deus natura, & in forma Patris Filius, non rapinam arbitratus est, vt esset similis Deo, sed exinanivit se, formam servi accipiens; sic factus est homo, & sic servi formam accepit, non arbitratus vile esse, & dispensationi incongruum, etiam apostolum se, & pontificem nuncupari. Hic qui non sprevit humanitatis nostræ mensuram, quonammodo humana spernat?

Refellitur & Andreas suis ipsiusmet primum verbis.

Non est quidem nobis arduum, nec difficile, verbis pluribus progredi, & hujus rei argumenta ponere prolixiore tractatione: verum, hoc interim omisso, proponam verba, quæ ipsi fecerunt. Scripserunt enim hoc modo: *Sed nec mens vestra interim terreatur, de eo audiens, qui passus est:* ET QUIDEM CUM ESSET FILIUS. *Non enim duos Filios dicimus, eum qui passus est, & eum qui impassibilis mansit: non enim separatim seorsus a divinitate illud, quod est ex semine David, quodque Filius nominatum est, sicut nec divinitas post ἕνωσιν, sine carne visibili, Filius appellata est.* Porro autem: *Unde vnum eumdemque filium confitemur inconfusis manentibus naturis, non alium & alium dicentes, absit; sed vnum eundemque. Pontificem quidem & apostolum nostrum factum esse Dominum nostrum* JESUM CHRISTUM, *secundum divinas scripturas nemo est, qui non confiteatur; non sejunctum tamen seorsum hominem ex muliere a Dei Patris Verbo.*

Tum ratione.

Si igitur vnum dicunt Filium non dividentes in duos eum, qui ex semine David, & eum qui Dei Patris Verbum, quomodo non lædunt mysterium, dividentes dispensationem, inter Deum & hominem? Cur non magis vnum eumdemque & Deum esse dicunt, & hominem, vt omnia sint ipsius, & divina pariter & humana? Nam si quod divinum, de divinitate ipsius dicatur, id verissimum esse omnino credimus: novimus enim eum Deum esse, etsi humanum quod est, dictum fuerit. Huic item assentiemus: confitemur enim Deum esse in carne & sanguine, & humanitatis mensuram per humana cog-

αὐτῷ προμνήστριαν ᾠήθεσθαι φαίη ἢ ἀν τὴν κένωσιν; εἶπα πῶς ἔτι κένωσις * προσχρημάτισται; * πρόσχημα

Ἀλλά, καί, φησίν, εἰ αὐτὸς ὁ ἐκ Θεοῦ παῖς λόγος γέγονεν ἀρχιερεύς, τίς ἄρα ἐστὶν ὁ μείζων αὐτοῦ, καὶ τὴν ἱερουργίας λειτουργίαν θεραπεύομενος; σκόπει ἐρῶ δὴ σοι πάλιν· Πίστευσον ὅτι καίτοι θεὸς κατὰ φύσιν ὑπαρχων, καὶ ἐν μορφῇ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο εἶναι ἴσα θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. εἰ δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, ἔλαβε δὲ καὶ δούλου μορφὴν, πῶς ἡγήσεται μικρὸν, καὶ τοῖς τῆς οἰκονομίας λόγοις ἀναρμόστον, τὸ χρηματίσαι καὶ ἀπόστολος, καὶ ἀρχιερεύς; καὶ ὁ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος τὸ μέτρον οὐκ ἀπεμάσας, πῶς ἂν ἀπόλοιτο ποιῆσαι τὰ ἀνθρώπινα;

Καὶ ἴσως μὲν ἴσως χαλεπὸν οὐδὲν, καὶ λόγῳ πλείονι ἐπὶ λόγων ἰέναι, καὶ μακροτέραν εἰς τοῦτο κατατείναι τὴν ἀφήγησιν. μθεὶς δὲ τοῦτο πρὸς ὃ πρὸν, τοὺς περὶ αὐτῶν γεγενῆσθαι παρεστῶν λόγους. γεγράφασι γὰρ οὕτω· Ἀλλὰ μὴ ταραττέσθω ὑμῶν ἡ διάνοια, περὶ τοῦ παθόντος ἀκούουσα· Καίτοι ὢν υἱὸς. οὐ γὰρ δύο υἱοὺς φαμὲν, τόν τε παθόντα, καὶ τὸν ἀπαθῆ μείναντα· οὐ γὰρ κεχωρισμένως, καὶ ἰδιαζόντως τὸ θεότητος ὂν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ υἱὸς ὠνόμασται· ὡς οὐδὲ ἡ θεότης μετὰ τὴν ἕνωσιν αὖθις τὸ φαινομένης σαρκὸς υἱὸς προσηγορεύθη. καὶ πάλιν· Ὅθεν ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν ὁμολογοῦμεν, ἀσυγχύτων τῶν φύσεων μενουσῶν, οὐκ ἄλλον, καὶ ἄλλον λέγοντες, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἕνα, καὶ τὸν αὐτόν. ἀρχιερέα οὖν, καὶ ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὰς θείας γραφὰς, οὐδεὶς δὴ οὐχ ὁμολογήσειν· οὐ χωριζόμενον μέντοι ἰδικῶς ἀνθρωπον ἐκ γυναικὸς τοῦ ἐκ Θεοῦ παιδὸς λόγου.

Οὐκοῦν εἰ ἕνα φασὶν υἱὸν, κατ' οὐδένα τρόπον διαιρεῖτε εἰς δύο, τόν τε ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ τὸν ἐκ Θεοῦ παῖδα λόγου, πῶς οὐκ ἀδικοῦσι τὸ μυστήριον, μερίζοντες τὴν οἰκονομίαν Θεῷ, καὶ ἀνθρώπῳ; καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν, καὶ Θεὸν εἶναι φασι, καὶ ἄνθρωπον, ὡς εἴ πόθεν αὐτοῦ, τά τε θεοπρεπῆ, καὶ τὰ ἀνθρώπινα; ὅπερ γὰρ καὶ τῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεστάτων λεγομένων περὶ αὐτοῦ, τοῦτο δὴ πάντως καὶ ἀληθὲς εἶναι φαμὲν· Θεὸν γὰρ ἴσμεν αὐτὸν, κἂν ἀνθρώπινον τι τὸ λαλούμενον ᾖ, καὶ οὕτω συνθησόμεθα· ὁμολογοῦμεν γὰρ, ὅτι Θεός ἐστιν ἐν σαρκὶ, καὶ αἵματι. καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολο-

νάσκομεν· χίλιαι μὲν γὰρ χιλιάδες ἁγίων ἀγγέλων λειτουργοῦσιν αὐτῷ, καὶ τὸν θεῶν αὐτὸν θεόν * παρεστᾶσι γὰρ Σεραφίμ. ὅθεν ὁ γέγονεν ἀνθρωπος, κεχρημάτικε καὶ ἀρχιερεύς. οὐχ ὡς μείζονι Θεῷ προσκομίζων τὴν ἱερουργίαν, ἀλλ' ἑαυτῷ τε καὶ τῷ πατρὶ τῆς πίστεως ἡμῶν τὴν ὁμολογίαν παραματτόμενος. ἐρωθρίας ἀκούων, ὅτι κεχρημάτικεν ἱερεύς, ἀφῶ ὁ ἀνθρωπινον; εἶπε πῶς οὐ τεθαύμακας, ὅτι μὴ κατὰ τὸν ἱερέων ἔθος ἑτέρῳ * ποιῆται τῆς ἱερουργίας τὴν θύσιν, ἑαυτῷ ὁ μᾶλλον, ὡς ἔφην, καὶ τῷ πατρί; ὅτεν εἴπῃς, οὐκ ἄξιον εἶ τὸν Θεοῦ τὸ ἱερουργεῖν, συμφημι κἀγώ· ἀλλ' εἰ μόνος ἦν, καὶ δίχα σαρκὸς ὁ λόγος, ἔφης αὐ ὀρθῶς. ὅθεν ὁ γέγονεν ἀνθρωπος, ὅρα καὶ ἱερουργοῦντα ἀφῶ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἐν τῇς ὑπὲρ κτίσιν ἀξιώμασιν, ὡς Θεόν· συνεδρεύοντα γὰρ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ ὅρα τίνων ἱερατευόντα μὴ αὐτὸν καθὰ τὸ ἀνθρώπινον, συνεδρεύοντα ὁ, ὡς Θεόν. τί γὰρ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος; τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. εἰδότες τοίνυν, ὅτι Θεὸς ὢν, γέγονεν ἄνθρωπος, (ἔστι δὲ εἷς, ὁ αὐτὸς υἱός) αὐτῷ πάντα προσνεμοῦμεν, ὡς ἑνὶ, καὶ τοῦ τῆς οἰκονομίας τόπου * ἐνοικοῦσιν ὄντες, τὴν τῆς ἐνοικοῦν δυνάμεν διὰ τέχνης, καὶ ἐμφρόνως ἀεὶ προσφέροντες εἰς τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ.

* ἱε. θελῆσαι

* ποιεῖται

* ἐγνοήσομεν

noſcimus : mille enim millia angelorum miniſtrant ipſi, & divinam ipſius ſedem circumſtant Seraphim. Sed quando factus eſt homo, etiam pontifex nuncupatus eſt; non vt ſacrificium majori domino offerat, ſed ſibi, & Patri, fideique noſtræ confeſſionem procuret. Si dixeris, non eſſe Deo dignum ſacerdotio miniſtrare, aio ego quoque, idque, ſi ſolum & abſque carne eſſet Verbum, diceres recte: ſed quando homo factum eſt, attende ipſum & miniſtrantem propter humanitatem, & in dignitatibus ſuper creaturam, vt Deum: conſidet enim cum Deo & Patre. Itaque vide ipſum ſacrificantem, vt hominem; & conſidentem, vt Deum. Quid enim ait beatus Paulus: *Talem habemus pontificem, qui ſedit ad dexteram ſedis magnitudinis in excelſis.* Scientes igitur, quia cum ſit Deus, factus eſt caro, (eſt autem vnus atque idem) ipſi, vt vni, omnia tribuemus, & diſpenſationis nun ignorabimus modos, vim ſententiarum ſapienter & artificioſe ad ipſius ſemper obedientiam referentes.

Monui ſæpius totam de Deo pontifice quæſtionem ex homilia panegyrica Procli natam eſſe: ipſius enim dictum, quod veterus Virginis fuerit templum, in quo Deus factus ſit ſacerdos, tam impatienter tulit Neſtorius, vt continuo extemporali oratione palam argueret, & ſermone integro poſtea vehementer damnaret. Proclum Cyrillus, licet tacito nomine, animoſe defendit, tum in lib. contradictionum, tum in epiſtola ſynodica, & in defenſione anathematiſmi 10. Ea porro quæſtio, vt erat orta ex particulari quorumdam ſtudio, in publicam aut communem potius, non evaſit, ſed ab aliis diſputatoribus deteſtata eſt. Cur autem tanto ſtudio Neſtorius Procli verbum impugnaverit, Cyrillus propugnaverit, non alia cauſa extitit, quam affectus animi, ſive Neſtorii averſantis, ſive Cyrilli diligentis Proclum. Hunc enim Neſtorius, velut profeſſum inimicum, Cyrillus tanquam fidei vindicem, & cleri Conſtantinopolitani catholici ducem ſpectabat.

Ἀναθεματισμὸς ιά'.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς πρὸς αὐτὸν, συνημμένην μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς μόνην θείαν οἰκοίκησιν ἐσχηκότος· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ λόγου τοῦ τὰ πάντα ζωογονοῦν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα ἔστω.

Anathematiſmus undecimus.

Siquis non confitetur, carnem Domini vivificam eſſe, & ipſius Dei Verbi propriam, & non alterius cujuſpiam, præter ipſum; conjuncti tamen cum ipſo, ſive per dignitatem, ſive per ſolam divinam habitationem; ac non magis eſſe vivificam, vt ante dixi, eo quod fuerit propria Verbi, quod omnia vivificare poteſt; anathema ſit.

Ἀνάῤῥησις τῶν ἀπολινάριον.

Ἰδίαν ἠρνήθαμεν τὴν τοῦ ἀπολινάριου σάρκα

Reprehenſio hæreticorum.

Propriam fuiſſe Verbi carnem

Carpit Andreas hæc verba: *Et non alterius cujuspiam præter ipsum*; velut suspecta.

dominicam, per ἕνωσιν, confitendum est; sciendum tamen, ex nobis eam fuisse assumptam. Supervacuum est autem inferre: *Et non alterius cujuspiam præter ipsum*; nisi forte neget, eam ex nobis fuisse assumptam: tam enim frequenter propriam dicere, negantis est, dominicam carnem esse nostræ naturæ. Et vbi gloriatio nostra? Per quem dicit

Eph. 2. v. 6.

Paulus: *Conresuscitavit nos simul, & consedere fecit?* Cui enim homini sua caro alterius est? Nonne vnusquisque nostrum communem quidem cum altero quocumque habet carnem, similis substantiæ ratione; propriam vero eo quod vniuscujusque caro non sit alterius, sed illius, cujus est? Quid igitur vult propriam dicens, quasi non vnum aliquid dicens? nam si intelligit, dominicam carnem ex nostra carne fuisse assumptam, & intelligit, quod vniuscujusque caro ejus est propria, cujus est, non alterius, quid quasi novum dicens, propriam fuisse commemorat? An scilicet per obtentum negat, eam ex nostra natura fuisse assumptam, sicut in

Homil. XVII.

secundo suo tomo evidentius dicit? *Et puer*, inquit, *erat, non juxta nos, id est, non in nuda, nec in sola nostri similitudine, sed in humanitate quidem propter carnem; divinus vero, quasi supra nos, & de cælo.* Et item in altero tomo ait: *Corpus enim erat, non alterius juxta nos; sed proprium magis ipsius Dei Verbi, quod erat natum ex ipsa.*

Epistola ad monachos.

Vel inepte posita.

Quis enim dixit vnquam, cujuspiam hominum propriam carnem fuisse dominicam, aut Abel, aut Noë, aut Eliæ, vel alterius nescio cujus superiorum? Neque solum dominicam carnem dicimus, non fuisse cujuspiam alterius superiorum hominum, sed ipsius magis Domini propriam, atque inconfuse, & inseparabiliter cum Deo Verbo conjunctam. Verum nec vniuscujusque nostrum caro facta est vnquam, vt supra diximus, cujuspiam alterius, nisi ejus cujus fit caro. Cum hoc igitur Ecclesiæ traditione comprobetur, quare tam crebro propriam dicit, nisi forte neget, esse eam nostræ naturæ.

Arguit, quod Cyrillus sibi contradicat.

Quare autem vetat id proferre: *Conjunctam ipsi secundum dignitatem & auctoritatem*; cum ipse in secundo tomo dicat: *Ita enim paupertate ipsius di-*

Hom. XVII.

vites facti sumus, cum natura humana in ipso sublata sit in divinam naturam? At nos etiam contraria sibi ponenti dicamus. Si naturæ manent inconfusæ, manet autem ἕνωσις; dicimus vero, & venera-

τοῦ λόγου ἀφὸ τῆς ἑνώσεως, ὁμολογεῖαζ καλὸν, νοοῦντας μόνοι ἐξ ἡμῶν αὐτὴν προσελήφθαι. παρέλκον ἦ ὃ ἐπάγει· Καὶ οὐχ ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν· Εἰ μὴ ἄρα ἐξαιρεῖ αὐτὴν τοῦ ἐξ ἡμῶν εἰλῆφθαι. Ὃ γὰρ συνεχῶς λέγειν αὐτὸν ἰδίαν, ἐξαιρετῶτός ἐστι τὴν δεσποτικὴν σάρκα εἶναι τῆς ἡμετέρας φύσεως· καὶ ποῦ ὃ καύχημα ἡμῶν; ἀφὸ τίνος λέγει ὁ Παῦλος· Συνήγειρεν ἡμᾶς, καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς; Τίνος γὰρ τὴν ἀνθρώπων ἑτέρου ἡ ἑκάστου σάρξ; οὐχὶ ἕκαστος μὲν ἡμῶν κοινὴν ἔχει σάρκα ἑκάστῳ τῷ τοῦ ὁμοουσίου λόγῳ· ἰδίαν τε τῷ τινὶ ἑκάστου μὴ εἶναι ἑτέρου, ἢ μόνου, οὗ ἐστι σάρξ; τί οὖν αὐτὴν βούλεται τὴν ἰδίαν, ὡς ἕτερόν τι λέγοντι; Εἰ γὰρ νοεῖ τὴν δεσποτικὴν σάρκα ἐκ τῆς ἡμετέρας εἰλῆφθαι, νοεῖ ἦ ὡς ἡ ἑκάστου σάρξ ἐκείνη ἐστὶν ἰδία, οὗ ἐστι σάρξ, καὶ οὐχ ἑτέρου· τί * ὡς οὐ ξένου, λέγει αὐτὴν ἰδίαν εἶναι; ἢ δῆλον ὅτι δι' ὑπεκαλύμματος οὐ λέγει αὐτὴν ἐκ τῆς ἡμετέρας φύσεως εἰλῆφθαι, ὡς σαφέστερον λέγει ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ τόμῳ· Καὶ ὃ βρέφος, φησὶν, ἦν * οὗ καθ' ἡμᾶς· τοῦτ' ἔστιν, οὐκ ἐν φυλῇ, καὶ μόνῃ τῇ πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητι, ἀλλ' ἐν ἀνθρωπότητι μὲν, ἀφὸ τῆς σαρκὸς, θεῖον ἦ, ὡς ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ ἐξ οὐρανοῦ; καὶ πάλιν ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ, καθά φησι· Σῶμα γὰρ ἦν οὐχ ἑτέρου τινὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς· ἴδιον ἦ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ ἐκ πατρὸς ὄντος λόγου ὃ γεννηθὲν ἐξ αὐτῆς.

* ὡς ξένου

* ἴσ. οὐ καθ'

Τίς γὰρ εἶπέ ποτε, ὅτι ἑτέρου τινὸς τοῦ ἀπ' αἰῶνος γέγονεν ἀνθρώπων ἡ δεσποτικὴ σάρξ, τυχὸν, ἢ τοῦ Ἄβελ, ἢ Νῶε, ἢ Ἠλία, ἢ τινὸς τοῦ ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων; οὐ μόνον ἦ περὶ τῆς δεσποτικῆς σαρκὸς ἀποφαινόμεθα, ὡς οὐ γέγονεν ἑτέρου τινὸς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων· ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἰδία, καὶ μόνη, ἢ ἀσυγχύτως, καὶ ἀχωρίστως ἑνωθεῖσα τῷ Θεῷ λόγῳ· ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν σὰρξ γέγονέ ποτε, ὡς ἔφαμεν, ἑτέρου τινὸς, πλὴν ἐκείνου, οὗ ἐστι σάρξ. Τούτου τοίνυν τοῦδε πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας ὁμολογουμένου, τί αὐτὴν βούλεται τὸ συνεχῶς ἰδίαν αὐτὴν λέγων· Εἰ μὴ ἄρα ἐξαιρεῖ αὐτὴν τοῦ εἶναι τῆς ἡμετέρας φύσεως;

Πῶς ἦ καὶ ἀναγορεύει μὴ δεῖν λέγειν συνημμένην αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, καὶ αὐθεντίαν, αὐτὸς λέγων ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ· Οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πεπλουτήκαμεν· ἀνακομιζόμενοι ἐν αὐτῷ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως εἰς ἀξίωμα θεωρεπές; ἀλλ' ἡμεῖς εἴπωμεν αὐτῷ ἐναντιουμένῳ καὶ ἑαυτῷ. Εἰ τοίνυν αἱ φύσεις μένουσιν ἀσύγχυτοι, μένει ἦ καὶ ἡ ἕνωσις· φαμὲν ἦ πάντες τῆς προσκυ-

νήσεως, καὶ δυνάμεως, καὶ ἀξίας, καὶ αὐθεντίας, ὡς ἑνὶ υἱῷ προσφέρεσθαι ἄξιον, μενουσῶν τῶν φύσεων ἐν τῇ ἑνώσει ἀσυγχύτων· τί ὑπολείπεται ἕτερον, * ἢ ἀκριβέστερον τὴν ἕνωσιν χαρακτηρίζῃ, καὶ δώσομεν, καὶ συνθησόμεθα, ἐκτὸς τῆς τῶν φύσεων συγχύσεως. ἀλλὰ πρόδηλον, ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἐξαρκεῖ εἰς ὃ τῆς ἑνώσεως ἄκρον, μὴ τὰς φύσεις συγχέοντι. ἀλλ' ἡμεῖς τὰς μὲν φύσεις οὔσας ἀσυγχύτους φυλάξομεν· καὶ τὴν ἕνωσιν ἄκρον, καὶ θείαν, καὶ ἡμῖν ἀκαταλήπτον ὁμολογήσομεν, πάντα εἰς δοξολογίαν ὡς Θεῷ, καὶ ἑνὶ υἱῷ προσφέροντες· καὶ λέγοντες αὐτῷ τὴν τοῦ μακαρίου Πέτρου φωνήν· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

tionem, & virtutem, & dignitatem, & auctoritatem vni Filio offerri debere, naturis ἐν τῇ ἑνώσει manentibus inconfusis: ostende, quid aliud desit, quod possit ἕνωσιν comprobare, & assentiemus, & dabimus, sine tamen confusione naturarum. Sed scilicet, ad probationem summæ ἑνώσεως, nihil ei satis est, quod non confundat naturas: at nos naturas quidem inconfusas servamus, & summam divinamque, & nobis inintelligibilem ἕνωσιν confitemur, omnia ad ipsius glorificationem, vt Deo & vni Filio, offerentes, dicentesque ad eum beati Petri voce: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Matth. 16. v. 16.

* ὁ ἀκριβέστερον τῶν

Απολογία Κυρίλλου.

Responsio orthodoxi.

Κατεδήγοντο ποτὲ πρὸς αἰσχίστοις ὀργὰς οἱ * τῶν Ιουδαίων δῆμοι, τοῖς τοῦ φθόνου βέλεσι τὴν νοῦν κατηκοντισμένοι. ὅπερ ὁ πρὸς τοῦτο καὶ τὰς βεβήλους ἐπέφερον χεῖρας τῶν πάντων ἡμῶν σωτῆρι Χριστῷ, τῶν τοιούτων αὐτοῖς τολμημάτων τὰς αἰτίας εἰπεῖν διεκελεύετο, λέγων· Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου, δι' ὃ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; οἱ δὲ ἦκον εἰς τοσοῦτο δυσβουλίας τε ὁμοῦ, καὶ αἰσχιστότητος ἐννοιῶν, ὥστε καὶ τοῖς τῆς δυσφημίας ἐγκλήμασι προσεβάλλειν * ἐπιχειρῶν. ἔφασκον γὰρ· Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἔφη δέ που πρὸς αὐτοὺς ὁ Σωτήρ· Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· Ἐγὼ εἶπα· Θεοί ἐστε; Εἰ ἐκείνους εἶπε θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δυνατὸν λυθῆναι ἡ γραφή, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· Υἱὸς Θεοῦ εἰμι;

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμεῖς τὸν τάδε λεγόμενον ἀπόστολον τὸν τρόπον, ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων τὸν ὅθεν τε δὲ γνῶσιν ἐρευνῶμεν. ἔφη τινὶ αὐτὸς διὰ φωνῆς Ἡσαΐου· Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με. εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με. κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. ἀπεσταλμένον δὲ φαμὲν τὸν υἱὸν παρὰ τοῦ πατρὸς, γενόμενον ἄνθρωπον· πρέπει γὰρ δὴ, καὶ μάλα ὀρθῶς, τοῖς τῆς κενώσεως μέτρῳ τὸν τῆς ἀποστολῆς ὄνομά τε, καὶ χρῆμα. ἀπεσταλμένον γὰρ, ὡς ἔφην, οὐ γυμνὸν, καὶ ἄσαρκος ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος· γενόμενον γὰρ μᾶλλον ὑπομείνας τὴν κατὰ σάρκα, ἤτοι σῶμα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου· τοῦτό τε ἀφράστως, καὶ ἀσυγχύτως ἑνώσας ἑαυτῷ,

Instigabantur aliquando in furores impios miserrimi Judæi, telis invidiæ animo sauciati; sed cum ad hoc manus etiam sceleratas inferrent Christo omnium salvatori, tantæ eorum audaciæ & facinorum causas ipsos reddere jubebat, dicens: *Multa bona opera facio vobis a Patre meo, ob quod eorum factum, me lapidatis?* At ii ad tantam temeritatem & impietatem cogitationum venerunt, vt illi etiam blasphemiarum crimina objicere conarentur dicentes: *De bono facto non lapidamus te, sed de blasphemia, quod tu, cum sis homo, facis te Deum.* Ait autem ad ipsos salvator: *Nonne est scriptum in lege vestra:* Ego dixi: Dii estis? *Si illos dixit deos, ad quos verbum Dei factum est, & non potest solvi Scriptura; quem Pater sanctificavit, & misit in hunc mundum, vos dicitis, quod blasphemas, quia dixi: Filius Dei sum.*

Respondet Cyrillus, exemplo Christi primum se defendens.

Ioan. 10. v. 32.

Ibid. v. 38.

Ibid. v. 34.

Psal. 81. v. 6.

* πάλαιοι Ιουδαῖοι, τοῖς

* ὀπχειρῶν

Nos vero inquirentes apostolatus modum, per quem ad nos venisse dicitur, ex sacris literis cognitionem captamus. Dixit enim ipse per vocem Isaiæ: *Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me, evangelizare pauperibus misit me, denuntiare captivis remissionem, & cæcis receptionem oculorum.* Missum autem dicimus Filium a Deo & Patre factum hominem: convenit enim rectissime exinanitatis mensuræ ratio apostolatus & nomen. Missum itaque est, vt ante dixi, non nudum, & sine carne, Dei Patris Verbum, sed generationem passum secundum carnem, sive ex sancta Maria corpus accipiens, idque ineffabiliter & inconfuse sibi adjungens,

Tum exponit, quomodo Christus dicatur apostolus occasione verbi ἀπέσταλκε Isai. 61. v. 1.

Psal. 117. v. 26. vt sæpissime dictum est: *Illuxit nobis Deus Dominus, juxta Scripturas.*

Postea docet, qua ratione corpus Christi sit proprium Verbi.

Proprium ergo Verbi fuisse corpus dicimus, non hominis nescio cujus specialiter & seorsum alterius, qui præter ipsum intelligatur Christus & Filius; quemadmodum autem vniuscujusque nostrum corpus, ejus specialiter esse dicitur, cujus est; sic etiam de vnius Christi corpore intelligendum est: nam licet sit nostris corporibus consimile, & cognatum, quippe factum ex muliere; attamen ipsius proprium, vt ante diximus, & intelligitur, & vocatur. Sed quandoquidem vita est naturaliter Dei Patris Verbum, vivificam suam carnem effecit, hocque modo facta est nobis vivifica benedictio, ideoque dicebat Christus: *Amen, amen dico vobis: Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi, &* *Ioan. 6. v. 38.* *vitam dans mundo.* Et porro: *Siquis* *Ibidem v. 33.* *manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in ipso.* Attende, quomodo vbique corpus ex mulliere suum nominat, propter summam ἕνωσιν.

Et arguit Nestorium. Serm. 9.

Cum ita se habeat mysterii ratio, rursus in suo tractatu Nestorius: *Audite,* inquit, *& scripta diligenter attendite:* Qui manducat carnem meam. *Memento quod de carne sit, quod dicitur, & non a me fingatur nomen carnis, ne videar illis, aliud pro alio interpretari:* Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum. *Numquid dicit: Qui manducat deitatem meam, & bibit deitatem meam?* Sed qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in ipso. *Mementote, quod de carne est, quod dicitur:* Sicut misit me vivus Pater; *me qui apparco. Sed forte aliud pro alio interpretor. Audiamus, quid sequitur:* Sicut misit me vivus Pater. *Ille deitatem dixit, ego dico humanitatem. Videamus quis sit prævus interpres:* Sicut misit me vivus Pater. *Dicit hæreticus, quod deitatem hic dicat, id est: Misit me Deum Verbum vivus Pater, juxta illos, & ego vivo Deus Verbum propter Patrem; deinde infert:* Qui manducat *me, & ille vivet.* Quid manducamus? Deitatem an carnem? At de his quidem, quæ tam flagitiose petulanterque dixit, longiorem habuimus certe sermonem. Quid vero sit quod velit intelligere, *non Deum Verbum missum esse*, dicens, *incarnatum & hominem factum*, seponens in parte, & seorsus, vt ipse ait, *eum qui apparet*, videre non possum, imo perspicuum est magis, patensque commentum, rationem

καθὰ πολλάκις εἰρήκαμεν· Ἐπέφανεν ἡμῖν ὁ Θεὸς κύριος, κατὰ τὰς γραφάς.

Ἰδίον οὖν τὸ σῶμα φαμὲν γενέσθαι τοῦ λόγου, καὶ οὐκ ἀνθρώπου τινὸς ἰδικῶς, καὶ κεχωρισμένως ἑτέρου παρ' αὐτὸν νοουμένου Χριστοῦ, καὶ υἱοῦ. ὥσπερ γὰρ ἴδιον ἡμῶν ἑκάστου λέγεται σῶμα τὸ ἰδικῶς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὅπερ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ νοητέον. καίτοι γὲ ὑπάρχον τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ὁμοιόμορφες, ἤγουν ὁμοούσιον, γεγένηται γὲ οὐκ γυναικὸς, ἴδιον αὐτοῦ, ὡς ἔφην, νοεῖται, καὶ λέγεται. ὅπερ γὲ ζωὴ κατὰ φύσιν ἐστὶν ὁ τοῦ Θεοῦ πατρὸς λόγος, ζωοποιὸν ἀπέφηνε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, τοῦτο γὲ γέγονεν ἡμῖν εὐλογία ζωοποιός. καὶ γοῦν ἔφασκεν ὁ Χριστός· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. καὶ πάλιν· Καὶ ὁ ἄρτος γὲ, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μοῦ ἐστιν, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. καὶ πάλιν· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἀνθρὶ δὴ οὖν, ὅπως πανταχοῦ ἑαυτοῦ σῶμα τὸ ἐκ γυναικὸς ὀνομάζει διὰ τὴν εἰς ἄκρον ἕνωσιν.

Τοῦτον ἔχοντος τοῦ μυστηρίου τὸν λόγον, ἐν ἐξηγήσει πάλιν ἰδίᾳ φησὶν ὁ Νεστόριος· Ἀκούσατε γίνεται, προσέχοντες τοῖς ῥηθεῖσι· Ὁ τρώγων μου, φησὶ, τὴν σάρκα· μνημονεύετε ὅτι περὶ τῆς σαρκός ἐστι τὸ λεγόμενον· καὶ ὅτι οὐ παρ' ἐμοῦ προστέθεται τὸ τῆς σαρκὸς ὄνομα. ὥστε μὴ δοκεῖν ἑκείνοις παρεμπλεκόμενον· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα. μὴ εἴπεν· Ὁ τρώγων μου τὴν θεότητα, καὶ πίνων μου τὴν θεότητα. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. μνημονεύετε, ὅτι περὶ τῆς σαρκὸς τὸ λεγόμενον. ἀλλ' οἷόν τι παρεμπλεκόμενον. ἀκούσωμεν οὖν τῆς ἐφεξῆς· Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ. ἐκεῖνος λέγει τὴν θεότητα· ἐγὼ τὴν ἀνθρωπότητα. ἴδωμεν τίς ὁ παρεμπλεκόμενος· Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ. λέγει οὗτος ὁ αἱρετικὸς τὴν θεότητα· μὴ λέγει, ὅτι ἀπέστειλεν ἐμὲ τὸν Θεὸν λόγον ὁ ζῶν πατήρ· κατ' ἑκείνους, κἀγὼ ζῶ ὁ Θεὸς λόγος διὰ τὸν πατέρα. εἶτα μετὰ τοῦτο, καὶ πάλιν· Ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται; τίνα ἐσθίομεν, τὴν θεότητα, ἢ τὴν σάρκα; περὶ μὲν οὖν τοῦ οὕτως ἐκπόνων, καὶ ἀτημελῶς αὐτοῦ πεφλυαρηκότος, μακρὸς ἤδη πρὸς ἡμᾶς πεποίηται λόγος. τί δὲ δὴ βούλοιτο νοῆν, οὐ τὸν Θεὸν λόγον ἀπεσταλθαι λέγων, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· ἡμεῖς γὲ πάλιν ἰδίᾳ τε, καὶ διὰ μέρους, ὡς αὖθις φησὶ, τὸ φαινόμενον, οὐκ ἔγω λέγειν· μᾶλλον γὲ καὶ σαφὲς ἤδη τὸ σόφισμα, τὸν

τὸν γὰρ τῆς ἑνώσεως τρόπον, ἵνα κοινὸν θεόσκηται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, οὐκέτι τὸ ἴδιον ἀληθῶς τοῦ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος.

rationem enim labefactat ἑνώσεως, vt Christi corpus commune videatur; non vero proprium ejus, qui omnia vivificare potens est.

LONGIOR ille sermo est liber quartus Contradictionum, in cujus capite quarto hæc ipsa verba Nestorii referuntur, & copiose tractantur. Unde apertum est opus Contradictionum elaboratum prius fuisse, quam Orientalibus Cyrillus responderet; atque inde lucem accipit, quod in Præfatione dictum est pagina XXII.

Μικρὰ μὲν ὁμολογουμένως ὅτι τῷ Θεοῦ λόγῳ πάντα τὰ ἀνθρώπινα. ὅπερ ὁ κατηξίωσε δι' ἡμᾶς τὸν τῷ κόσμῳ σωτήριον ὑπομεῖναι κένωσιν, καὶ ἀπεστάλθαι λέγεται κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀναβλέψιν· δοξάζεται μᾶλλον, ὡς ἐπινεύσαντα τὸν μὴ σαρκὸς οἰκονομίας τὸ ταπεινόν. καὶ οὐκ ἂν, οἶμαι, τις ἀξιομεμψήσειν τὸν ἀθρόον φρονοῦντα, ὅτι κενώσας ἑαυτὸν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς.

Parvula quidem videntur, & perexigua Deo Verbo omnia humana. Post quam vero dignatum est nostra causa exinanitatem mundo saluberrimam sustinere, etiamsi dicatur missum esse *denuntiare captivis remissionem, cæcis receptionem oculorum*; in hoc tamen glorificatur, quasi perpessum carnalis dispensationis humilitatem. Nec quisquam sapientum reprehendat, sustinuisse ipsum nostra propter nos.

Deinde ostendit, incarnatione facta, nihil humile, quod sit hominis, a Verbo sperni.

Ἀρ' οὖν, ὡς ἕτερόν τινα υἱὸν, καὶ Χριστὸν τοῦτον τὸν οὐκ Θεοῦ λόγον, τὸν φανόμενον εἶναι ἀληθεύουσιν· ᾧ καὶ μόνῳ τὸ τῆς ἀποστολῆς πεπιστευμένον ἐπέμνηκε χρῆμα, οὐκ ἀνθρωποφανίαν ἡμῖν ἀποφαίνει τὸ μυστήριον, πρίσας ἀνοσίως εἰς εὐχίτηλοις ἐννοίαις τῶν πιστευσάντων τὸν νοῦν καὶ λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ὑποφέρων ὑπηχθρᾶν, ἀ μόνως καὶ ἀζητήτῳ πίστει προσλαμβάνει· οὐ γὰρ ἐπειδὴ θεὸς οὐκ ἐαθήσεται θεότητος φύσις, ἀφ' τοῦτο κοινὸν εἶναι φαίη τις ἂν τὸ ἅγιον σῶμα Χριστοῦ.

Ostendit quoque, si ille qui paret, sic alius a Verbo, Eucharistiam esse puram ἀνθρωποφανίαν.

Εἰδέναι δὲ ἀναγκαῖον, ὅτι, καθὰ φθάσαμεν εἰπόντες, ἴδιόν ἐστι σῶμα τοῦ τὰ πάντα ζωοποιοῦντος λόγου. ὅπερ δὲ ἐστι σῶμα ζωῆς, ζωοποιόν ἐστι· ἀφ' τοῦτο γὰρ τοῖς θνητοῖς ἡμῖν σώμασιν εἰσπέμπει τὴν ζωήν· ὡς καὶ καταργεῖ τὸν θανάτου τὸ κράτος. ζωοποιεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ τὸν ἴσον τρόπον καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, καὶ τὴν αὐτοῦ τὴν φωνήν.

Scire autem necesse est, vt sæpe diximus, corpus esse proprium Verbi omnia vivificantis. Quoniam vero corpus est vitæ, vivificum est: per illud etenim mortalibus nostris corporibus immittit Filius vitam, & destruit mortis imperium; vivificat autem nos simili modo etiam sanctus Spiritus Christi: *Spiritus enim est, qui vivificat*, juxta ipsius Salvatoris vocem.

Quomodo Christi corpus corpora nostra vivificat.

Ioan. 6. v. 64.

Λυπεῖ δὲ οὐδὲν, ὑπόταν γε τὸ μὴ δοκεῖν ἐμέ τε, τὸ μόνον, ἴδιον ὀνομάζειν τὸ σῶμα τοῦ λόγου, καὶ τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων παραθεῖναι χρήσεις, ἵν' ἴδοιεν οἱ δι' ἀναιδείας, ὡς μάτην ἡμῖν κατεκεκράγασιν, ἐπιπλήττοντες πανταχοῦ τοῖς ἐκείνων φωναῖς. ἔφη γοῦν ὁ πανεύφημος ἡμῖν πατὴρ, καὶ ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ τῆς τριάδος λόγῳ· Καὶ ἐδείκνυτο, ὅτι μὴ φανταστικὰ, ἀλλὰ ἀληθῶς ἔχων ἰδίῳ σῶμα· ἔπρεπε γὰρ τὸν κύριον ἐνδυσκόμενον ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ, ταύτῃ μὴ τῶν ἰδίων παθῶν αὐτῆς ὅλῃ ἐνδύσασθαι· ἵν' ὥσπερ ἴδιον αὐτοῦ λέγομεν εἶναι τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος πάθη ἴδια μόνου αὐτοῦ λέγοιεν, εἰ καὶ μὴ πάθοιτο καὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ. καὶ πάλιν· Ταῦτα ἀναγκαίως προεξηπατήμεν,

Nihil autem impedit, quominus, ne solus videar corpus Verbi proprium dicere, etiam sanctorum Patrum in medium exempla proferantur, vt cognoscant adversarii, se sine causa in nos inclamasse, qui vbique sequimur voces Patrum. Ait igitur memoratissimus Pater noster & Episcopus Athanasius, in libro de sancta Trinitate: *Et ostendebatur, quod non per phantasiam, sed vere habeat corpus: decuerat autem Dominum induentem carnem humanam, totam cum passionibus suis induere; vt quemadmodum ipsius proprium fuisse dicimus corpus, sic etiam corporis passiones propriæ ipsius esse dicantur, & propter deitatem ipsum non tangerent passiones.* Et rursus: *Hæc necessario ante tractavimus,*

Probat auctoritate, corpus esse proprium Verbi.

Athanasii Alexandrini.

vt si videamus ipsum, per suum corpus tanquam per instrumentum, divine facientem, vel dicentem, cognoscamus, quod, vt Deus, hæc operetur. Et hæc quidem beatus Pater noster Athanasius.

ἵνα ἐὰν ἴδωμεν αὐτὸν, ὡς δι' ὀργάνου τοῦ ἰδίου σώματος θείως τοιοῦντα, ἢ λέγοντα, γινώσκωμεν, ὅτι Θεὸς ὢν ταῦτα ἐργάζεται. καὶ ταῦτα μὲν ὁ μακάριος πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος.

Etsi corpus est Verbi, non desinit esse sumptum ex muliere. 1. *Cor.* 15. *v.* 47. *Ioan.* 3. *v.* 13.

Cæterum etsi proprium corpus Verbi dicatur, attamen est ex muliere, eo quod esse intelligitur caro. Beatus quidem Paulus: *Primus homo*, inquit, *de terra, de limo; secundus de cælo.* Ipse autem Christus: *Nemo ascendit in cælum*, inquit, *nisi qui de cælo descendit Filius hominis.* Dicimus autem, quod non de cælo corpus conjunctum sibi deferens Verbum hæc dicat; sed quod desursum existens & de cælo, corpus sibi adjunctum fecerit ineffabiliter, inæstimabiliter, inconvertibiliter, inconfuse; ideoque de cælo ait se esse, etiam tunc, cum factum est Filius hominis.

Πλὴν, κἂν ἴδιον λέγηται τοῦ λόγου τὸ σῶμα, ἀλλ' ὅθεν ἐστὶν ἐκ γυναικὸς, καὶ τοῖς ἡμετέροις συζῆμες, καθὸ νοεῖται σάρξ. καὶ ὁ μὲν μακάριος Παῦλος· Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, φησὶ, χοϊκός· ὁ δεύτερος ἐξ οὐρανοῦ. αὐτὸς δὴ ὁ Χριστός· Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, φησὶν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. φαμὲν δὲ, ὅτι οὐκ ἐξ οὐρανοῦ τὸ σῶμα τὸ ἑνωθὲν αὐτῷ κατενεγκὼν ὁ λόγος, τοιαῦτα φησὶν· ὅπερ δὴ καὶ ἀνωθεν ὢν αὐτὸς, καὶ ἐξ οὐρανοῦ, ἴδιον ἐποιήσατο τὸ ἑνωθὲν αὐτῷ σῶμα ἀφράστως τε, καὶ ἀκαθενοήτως, ἀτρέπτως τε, καὶ ἀσυγχύτως· ταῦτα τοι καὶ ἐξ οὐρανοῦ φησιν ἑαυτὸν, καὶ ὅτε γέγονεν υἱὸς ἀνθρώπου.

Quomodo Christus dicatur esse supra nos.

Cum igitur recte, & procul omni culpa, habita sit nostra oratio, quæ objurgatoribus maledicendi fuit occasio, si anathematismus quorumdam blasphemiis adversetur, opponens mendacio veritatem; opinor autem, me nulla in re deliquisse, si Christum esse dixerim, *supra nos natum.* Nam etsi Deus Verbum sit factus homo, est tamen sic quoque non tantummodo supra nos, sed etiam supra omnem creaturam: neque enim homo tantum intelligitur esse juxta nos, sed idem etiam desursum & de cælo.

Ὀρθῶς τοιγαροῦν, καὶ ἀμωμήτως ἔχοντος ἡμῖν τοῦ λόγου, ποία τις ἄρα τοῖς φιλοψογεῖν ἐθελοῦσιν εὑρεσιλογίας τὸ καθ' ἡμῶν ἡ προσφάτος, εἰ μάχεται τοῖς τινὰν δυσφημίαις ὁ ἀναθεματισμὸς, ὃν ψεύδει τὸ ἀληθὲς ἀντεξάγων· οἶμαι δὴ ἔγωγε κατ' οὐδένα τρόπον ἡμαρτηκέναι τοῦ πρέποντος, εἰ Χριστὸν ἔφην ὑπὲρ ἡμᾶς. εἰ γὰρ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀλλ' ἔστι καὶ οὕτως, οὐχ ὑπὲρ γε μόνους ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν κτίσιν· οὐ γὰρ μόνον ἄνθρωπος νοεῖται, καὶ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν Θεὸς ἄνωθεν, καὶ ἐξ οὐρανοῦ.

Anathematismus duodecimus.

Siquis non confiteatur, quod Dei Verbum passum sit carne, & crucifixum carne, & mortem gustaverit carne, & factum primogenitum ex mortuis, eo quod sit vt Deus, & vita, & vivificans; anathema sit.

Ἀναθεματισμὸς ιβ'.

Εἴπις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον παθόντα σαρκὶ, καὶ ἐσταυρωμένον σαρκὶ, καὶ θανάτου γεύσάμενον σαρκὶ, γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, καθὸ ζωή ἐστι, καὶ ζωοποιὸς ὡς Θεός· ἀνάθεμα ἔστω.

Reprehensio hæreticorum.

Arguitur Cyrillus quasi alias aliter quam in anathematismo senserit. *In epist. ad monac.*

Rursus ipsum suorum nunc quoque admonemus, quod impassibilem omnino dixerit divinam naturam in primo tomo. Ait enim ita: *Unus ergo, qui est omnibus dignior, præstantiorque, suam pro omnibus animam posuit, & dispensatorie parumper carnem deprimi morte concessit, & mortem, vtpote vita, destruxit; non sustinens contra naturam suam aliquid pati.* Dicamus igitur ipsi dicenti sibi contraria: Quomodo is, qui carnem parumper deprimi morte concedit, & qui mortem destruit,

Ἀντίρρησις τῶν ἀναθεμάτων.

Πάλιν ἐνταῦθα τῶν αὐτοῦ λόγων αὐτὸν ὑπομιμνήσκομεν, ὡς πάντα ἀπαθῆ τὴν θείαν φύσιν λέγει ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ, φάσκων οὕτως· Εἷς οὖν ὁ πάντων ἀξιώτερος τὴν ἰδίαν ὑπὲρ πάντων τέθεικε ψυχὴν, καὶ συγχωρῶν οἰκονομικῶς καταβιβάζεσθαι πρὸς βραχὺ τὸν θανάτῳ τὴν σάρκα, κατήργηκε δὴ πάλιν αὐτὸν, ὡς ζωὴ· παθὼν οὐκ ἀναχρόμενος τὸ παρὰ φύσιν ἴδιον. Εἴποιμεν οὖν αὐτῷ ἐναντιολογοῦντι· Πῶς οὖν ὁ τὴν σάρκα συγχωρῶν πρὸς βραχὺ τῷ θανάτῳ καταβιβάζεσθαι, καὶ καταργῶν τὸν θάνατον,

ὡς ζωή, οὐκ ἀνεχόμενος παθεῖν ὃ παρὰ φύσιν ἰδίαν, νῦν καθ' ἑαυτὸν πάσχει ἡ σαρκός;

Ἀλλ' οὐκ ἔπαθεν ὁ Θεὸς τῇ σαρκὶ συνημμένος· ἀλλ' ἡ σὰρξ ἡνωμένη τῷ Θεῷ λόγῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν συγχωρήσιν τὰ οἰκεῖα ἐπάσχεν. οὐ γὰρ μὴ αὐτὸν συγχωρήσαντος, πάθος, ἢ θάνατος ἐπέλθοιτο· εἰ γὰρ ψυχῆς παρούσης οὐκ ἐπιγίνεται θάνατος, πῶς ἂν Θεοῦ παρόντος, καὶ οὐ μόνον παρόντος ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ συνημμένου κατ' ἄκραν τινὰ ἕνωσιν, καὶ αὐτῷ μόνῳ καταληπτῇ, ἡνωμένῳ τῷ οἰκείῳ ναῷ, μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ, ἢ πάθος, ἢ θάνατος; ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἡ θεότης τῇ σαρκὶ συνημμένη ἔπαθεν, ἀλλ' ἡ σὰρξ, συγχωρούσης αὐτῆς, τὰ οἰκεῖα ἐπάσχεν.

Ἀλλ' ὅτι κακούργως αὐτῷ κεῖται, ὃ ἔπαθε σαρκὶ, πρὸς πλάνην τῶν ἀφρονεστέρων, προδήλον αὐθέν· οὐ γὰρ ἐφύλαξε ὁ ἀπαθὲς τῆς θείας φύσεως, ὁ εἰπὼν, ἔπαθε σαρκὶ, οὐδὲν ἕτερον ἔφη, ἢ μετὰ σαρκὸς παθεῖν. κἂν οὖν μετὰ τῆς σαρκὸς ἔπαθε, παθητὸς ὡμολόγηται. ἢ γὰρ κατὰ φύσιν ἔχων ὁ παθεῖν, ἢ παρὰ φύσιν. καὶ εἰ μὲν κατὰ φύσιν ἔπαθεν, ἔσται καὶ ὁ πατὴρ παθητὸς, ὁμοούσιος ὢν τῷ υἱῷ· ἀνάγκη γὰρ, πρεσβεῖναι πάντως τῷ γεννηκότι, ὅσα τῷ γεννηθέντι πρέσεστιν. ἢ ὁμολογοῦμεν, αὐτὸν μὴ πεπονθέναι, ὑπιτηδείως ἔχοντα πρὸς τὸ πάθος, ἢ τὸν πατέρα παθεῖν μὴ ὑπιδέχεσθαι. ἀλλ' οὕτω λέγοντες, συναινέσομεν αἱρετικοῖς, λέγουσι τὸν θεότητα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ παθητὸν, τὸν δὲ τοῦ πατρὸς μὴ ὑπιδέχεσθαι πάθος· ὅθεν καὶ τὸ ἑτεροούσιον λέγουσιν.

Εἰ δὲ φήσουσι παρὰ φύσιν αὐτὸν πεπονθέναι, ἐρούμεν· Καὶ ποῖον πάθος ἰσχυρότερον τῆς θείας φύσεως, ὥστε εἰς τὸ παρὰ φύσιν πάθος ἐλκύσαι τὴν κατὰ φύσιν ἀπαθῆ; ἀλλὰ, φησὶν, αὐτοῦ βούλησις. ἀλλὰ φαμεν· Ἡ αὐτοῦ βούλησις ἀπαθής. ζητοῦμεν δὲ πάθος τὸ τὴν ἀπαθῆ φύσιν εἰς τὸν αὐτοῦ ἐμπάθειαν μετενεγκεῖν· ἄλλως τε, καὶ ἡ θεία βούλησις σκοπὸν θέλει, τὰ αὐτῇ πρέποντα.

Καὶ τί, φησὶ, πρεπωδέστερον τοῦ σῶσαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος; καὶ πῶς ἤθελε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος προσώζεσθαι, αὐτὸ εἰς ἀπάθειαν μεταβαίνον, ἢ τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ φύσιν εἰς πάθος καταπαύσασα; πάντως γὰρ ὡς ἰσχυροτέρα εἰς τὸ ἑαυτῆς ἐμπαθὲς μετέθησε τὸ ἀπαθές· καὶ τί ὄνησις τῷ παθητῷ, εἰ καὶ τὸ ἀπαθὲς παθητὸν γένοιτο; βοήθεια δὲ τῷ παθητῷ οὐχὶ ἡ τοῦ ἀπαθοῦς πρὸς αὐτὸ ὁμοῦ τοῦ πάθους κοινωνία.

vtpote vita, non sustinens contra naturam suam aliquid pati; nunc, vt ipse ais, patitur carne?

At vero non passus est Deus carni conjunctus; sed caro magis, quæ erat Deo Verbo conjuncta, concessu ipsius, patiebatur ea, quæ sua sunt. Nequaquam enim, ipso non concedente, aut mors, aut passio accidisset: nam si præsente anima, mors intervenire non possit, quomodo, Deo præsente, nec præsente tantum simpliciter, sed conjuncto, summa quadam, & ipsi soli nota conjunctione, inquietare ipsius templum poterat, aut mors, aut passio, nisi ipsius concessu? Non deitas passa est carni conjuncta, sed, deitatis concessu, caro patiebatur, quæ sua sunt. Reprehenditur etiam quod dixerit *Verbum Dei carne passum.*

Quod vero malitiose posuerit, CARNE PASSUM, & ad simpliciorum deceptionem, hinc potest intelligi: neque enim servaverit impassibilitatem divinæ naturæ is, qui dixerit, CARNE PASSUM; qui enim ait, CARNE PASSUM, id scilicet dicit ipsum passum fuisse cum carne. Licet ergo cum carne sit passus, passibilis tamen demonstratur. Aut enim cum pati posset, per naturam suam passus est, aut contra naturam; si per naturam passus est, erit & Pater passibilis, qui est similis Filii: necesse est namque, omnia inesse genitori, quæ insunt ei, qui natus est. Aut confitebimur ipsum quidem passum esse, habentem patiendi naturam; Patrem vero pati non posse. At si ita dixerimus, eadem cum hæreticis sentiemus dicentibus, Unigeniti deitatem esse passibilem; Patrem vero pati non posse: vnde etiam ἑτεροούσιον aiunt, id est, alterius substantiæ. Probatur, quod id ille maligne dixerit.

Si vero contra naturam passum esse dicat, dicemus: Ecquæ passio divina natura possit esse validior, vt in se deprimeret eum, qui est impassibilis per naturam? Dicet ille: Hoc ipsius voluntatis est. Dicemus: Ipsius voluntas impassibilis est. Quærimus autem passibile quiddam, quod impassibilem naturam in suam passibilitatem transtuleritⁱ; alioquin & voluntas divina vult, quæ ipsam deceant.

Et quid decentius, inquit, quam servare hominum genus? Sed quomodo servari hominum genus posset, ipsum ad impassibilitatem transferens, quæ divinam etiam, impassibilemque naturam, in passionem transtulerit? Certe enim, vt validior, in suum passibile transtulit id, quod erat impassibile. Et quod erit emolumentum passibili, si id quod impassibile est, fuerit etiam passibile?

hæc enim adjectio magis est mali, quam interemptio; nam res nulla tollitur, cum est simili addita, sed augetur.

Quæ igitur salus est passibilis naturæ, vt diximus? Non certe impassibilis cum passibili communio; sed passibilis ad impassibilem migratio. Quod fecit etiam Dominus Christus, qui non ipse secundum deitatem in passionem deductus est; sed & humanitatem omnem, per carnem sanctam, in altitudinem sublevavit, & humi jacentem erexit ad cælum, & obnoxiam ante servituti in adoptionem conferre dignatus est. Quis vero propter inobedientiam, mortem debebat? Humana sane natura, non divina. Quam igitur reddere oportebat seu persolvere inobedientiæ mortem?

τοῦτο γὰρ μᾶλλον αὔξησις τοῦ κακοῦ, οὐκ αἵρεσις· πῶς γὰρ ὁμοίῳ ὃ ἕτερον οὐκ αἴρεται, ἀλλὰ αὐξάνεται.

Τίς οὖν ἡ σωτηρία τοῦ παθητοῦ, ὡς ἔφημεν; οὐχ ἡ τοῦ ἀπαθοῦς πρὸς αὐτὸ κοινωνία, ἀλλ' ἡ αὐτοῦ πρὸς ὃ ἀπαθὲς μετάστασις. ὃ δὲ πεποίηκεν ὁ δεσπότης Χριστός, οὐκ αὐτὸς κατὰ τὴν θεότητα εἰς πάθος καταβιβασθεὶς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα πᾶσαν σὺν τῇ ἁγίᾳ σαρκὶ εἰς ὕψος ἐγείρας, καὶ τὴν χαμαὶ κειμένην εἰς οὐρανοὺς ἀνελκύσας, καὶ τὴν ἀπρόσπτωτον προσέτι, υἱοθεσίας ἀξιώσας. τίς δὲ ἐχρεώστει πάντως τὸν τῆς παρακοῆς θάνατον; ἡ φύσις πάντως ἡ ἀνθρωπία, οὐχ ἡ θεία. τίνα οὖν ἀκόλουθον ἦν ἀποδοῦναι τὸν τῆς παρακοῆς θάνατον;

Responsio orthodoxi.

Respondet Cyrillus actum agi ab Andrea, vt qui fateatur ipse a Cyrillo admitti, quod probare nititur.

MAGNAM certe mirabilemque vim veritatis, quam experientia ipsa testatur. Neque enim mihi opus erit longiore sermone, qui satisfacere possit eis, qui decepti sunt, & opinati, nos dixisse divinam naturam Verbi esse passibilem; cum ipsi adversarii sponte concesserint, & planissime confessi sint, nos ab hujusmodi criminibus longissime esse submotos. Sed quoniam rem sine vllo argumento, per dementiam, vt ipsis libuerit, proponentes, & acribus sensuum vtentes inventis, sagacitatem suam, acrimoniamque probare contendunt; agunt autem satis argute, impassibile secundum suam naturam Dei Verbum esse dicentes; audiant a nobis, quod sine causa depugnent, & auras verberent, cum nemo contra e diversa parte nitatur, nec sentiat contraria, nec diversa. Quid ergo frustra desudant? Quid sine causa contendunt? Quis adeo stupidus est, quis ita attonitus, vt excellentissimam omnium naturam dicat esse passibilem, eamque audeat ponere inter infirmitates creaturæ, quæ incorporalis est, & omni superior creatura?

Passiones carnis sunt Verbi, licet ipsum sit impassibile.

Sed quandoquidem mysterii ratio hominem factum esse cognoscit dispensatorie vnigenitum Dei Filium, & proprium ipsius esse affirmamus assumptum ex beata Maria sanctum corpus; ideo recte, propter proprietatem dispensatoriam, carnis passiones ipsius esse dicimus, servantes tamen vbique naturæ ipsius impassibilitatem: Deus est enim, qui de Deo natus est.

Απολογία Κυρίλλου.

Αξιάγαστος ὡς ἀληθῶς τῆς ἀληθείας ἡ δυνάμις, καὶ μάρτυς ἡ πεῖρα· οὐ γὰρ μοι μακροῦ δεήσει λόγου πρὸς ἀπολογίαν· ἤρκεσε δυναπείθειν * οἴονται τοῖς ἠπατημένοις, οἰομένοις, ὅτι παθητὸν εἶναι φαμὲν τὸν θεῖον τοῦ λόγου φύσιν, ἅπαξ τῆς δι' ἐναντίας κατεβεβηκότων, αὐτόθεν διωμολογηκότων καὶ μάλα σαφῶς, ὡς ἀλλότριον, καὶ ἔξω που τῆς ὅλης γε τούτοις κατεσήκαμεν ἐγκλημάτων. ὅπερ δὲ δύσπόθητον λῆμμα κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν προσθέντες ἀβουλήτως, πικροῖς ἐννοιῶν εὑρήμασι χρώμενοι, πειρᾶνται δεικνύειν τὴν ἑαυτῶν αὐτοῖς ἀξιοπιστίας τὸν δεινωσιν· κατασκευάζοντες δὲ καὶ μάλα χαριέντως, ἀποφαίνοντες, ἀπαθῆ κατ' ἰδίαν φύσιν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἀκυρόπωσαν μηδενὸς αὐτοῖς ἀντεξάγοντος, πρὸς ἡμᾶς, ὅτι πυκτεύοντες μάτην, καὶ δέρτοντες πρὸς ἀέρα εἰς τοῦτο, μήτε μὴν φρονοῦντος τὰ ἐναντία. τί τοίνυν ἱδρῶσι μάτην, καὶ διατείνονται τεκτῆνα; τίς οὕτως ἐμβροντητος, ὡς τὴν ἀνωτάτω πασῶν οὐσίας ὃ ἐμπαθὲς καθορίζειν, καὶ εἰς τὴν τῶν παθημάτων ἀσθένειαν κατασείειν ἀποτολμᾶν ὃ πάντος ἐπέκεινα νοητοῦ, καὶ ἀσώματον;

Επειδὴ δὲ ὁ τῆς μυστηρίου λόγος ἀνθρωπον οἶδε γενόμενον οἰκονομικῶς τὸν γνωρικὸς τοῦ Θεοῦ καὶ φύσιν ἴδιον μονογενῆ, ἴδιόν τε ὑπάρχειν αὐτοῦ διαβεβαιούμεθα ὃ τὸν τῆς μακαρίας παρθένου ληφθὲν ἅγιον σῶμα· τοῦτο γοῦν καὶ μάλα ὀρθῶς καὶ οἰκείως οἰκονομικῶς αὐτοῦ λέγεσθαι φαμὲν τὰ τῆς σαρκὸς πάθη, τετηρηκότες πάντως τὴν αὐτοῦ φύσιν ὃ ἀπαθές· Θεὸς γὰρ ὅστιν ὁ τοῦ Θεοῦ.

*Ier. xlii 11

Ὅτὰν τοίνυν σαρκὶ λέγηται παθεῖν, οὐκ αὐτὸς εἰς ἰδίαν φύσιν νοῆται παθών, καθὸ θεός ἐστιν. ἰδιοποιούμενος ὁ μᾶλλον τὸ πάθος· αὐτοῦ γὰρ γέγονε τὸ ἐνωθὲν αὐτῷ σῶμα, καθάπερ ἔφην ἄρτιος. Διὰ τοῦτο τοίνυν ὁ θεοπάτωρ Παῦλος, αὐτὸν τὸν δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ πατήρ, πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν * γενέσθαι φησί. γράφει δ' οὕτως· Εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα· εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται. καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων· ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικῆσαι σωματικῶς· καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν· εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Quoties igitur passus esse dicitur, carne, non natura, intelligitur passus; sed suas magis faciens passiones carnis, ipsius enim factum est corpus, quod est ipsi conjunctum, vt dudum dixi; ideoque divinus Paulus ipsum *per quem, & in quo* omnia fecit Pater, primogenitum ex mortuis dicit fuisse, cum ita scripsit: *Gratias agimus Patri, quidignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum, qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ, quia in ipso condita sunt vniversa in cœlis & in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus. Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & ipse ante omnes, & omnia in ipso constant; & ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse principatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem habitare, & per ipsum reconciliare omnia, in ipsum pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris, sive quæ in cælo sunt.*

Unde intelligitur carne passum, non natura.

Quod probatur testimonio Apostoli Pauli.

Col. 1. v. 12.

Ἀφῆ δὴ δῶ, ὅπως δι' αὐτοῦ τὰ πάντα πεποίηται λέγων, ὁρατὰ, καὶ ἀόρατα, θρόνους τε, καὶ ἐξουσίας, αὐτὸν δεδόξῃ φησὶ τῇ ἐκκλησίᾳ κεφαλῇ, ἐν πρωτότοκον ἐκ νεκρῶν * γενέσθαι διῳκείωται· ἀποκαταλλαττόμενά τε τὰ πάντα δι' αὐτοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ εἰρηνεύσαι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· εἶπα τίς ἀνδιάζων καὶ μὴ τοῦτο ἔστι, καὶ δεδικαίωται εἰκῇ, μὴ ἄρα πως παθητὸν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὁ τοῦ μυστηρίου λόγος ἀποφαίνῃ, ὅτὰν λέγῃται σαρκὶ παθεῖν; ἰδιοποιεῖται γὰρ, ὡς ἔφην, τὰ τοῦ ἰδίου σώματος πάθη.

Attende, quemadmodum per eum omnia facta esse commemoret, visibilia & invisibilia, thronos & principatus; ipsum datum esse dicat caput Ecclesiæ, & primogenitum ex mortuis fuisse affirmet; conciliata esse omnia per ipsum, pacificasse per sanguinem crucis ipsius, sive quæ in terris, sive quæ in cælis. Quis ergo est, qui possit vlterius dubitare? aut quis vereatur, ne forte passibilem filii naturam mysterii ratio ostendat, si carne passus esse dicatur? Passiones enim corporis sui, vt ante dixi, suas existimat passiones.

Τοῦτο φρονεῖν ἐδόκει τῷ θεοπάτορι Πέτρῳ λέγοντι· Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί. ἕτερον μὲν τὸ σαρκὶ παθεῖν λέγειν, καὶ ἕτερον ὁμοίως τὸ παθεῖν λέγειν τῇ τῆς θεότητος φύσει· ὅπερ γὰρ ἐστὶν ὁ αὐτὸς θεός τε ὁμοῦ, καὶ ἀνθρωπος, ἀπαθὴς μὲν, τό γε θεῖον τῆς τῆς θεότητος φύσιν, παθητὸς δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τί τὸ ἄτοπον, εἰ τοῦ παθεῖν πεφυκότος λεχθῇ παθεῖν, τῷ παθεῖν οὐκ εἰδότι μεμενηκὼς ἀπαθής;

Hoc ita sentire beato Petro placebat dicenti: *Christo ergo passo pro nobis carne.* Aliud autem est a nobis dici, carne passum; & aliud dici passum deitatis natura: quando enim idem est & homo simul & Deus, impassibilis quidem, quantum est ad deitatis naturam; passibilis vero, humanitate. Quid mali vel novi est, si ea parte passus dicatur, quæ pati posset, cum ea, quæ pati non posset, impassibilis permansisset?

Atque etiam Petri. 1. Pet. 4. v. 1.

Et sanctorum Patrum.

Quod vero hujusmodi fide beatorum Patrum enituerit chorus, ex his iterum cognoscemus, quæ ipsi scripserunt; Salvatoris secuti mandatum; meminerant enim cum dixisse: *Gratis accepistis, gratis date.*

Matth. 10. v. 8.

Οἷς δὲ τοιάδε πίστει καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων διέπρεψε χορός, ἐξ αὐτῶν ἐσόμεθα, ἂν γεγράφασιν αὐτοί, τὴν τῶν Σωτῆρος τηρήσαντες ἐντολήν· διεμεμνῆτο γὰρ λέγοντος· Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

Gregorii beatissimi Episcopi Nyssæ.

Γρηγορίου ὁσιωτάτου Νύσσης.

Hoc, *inquit*, sentite in vobis, quod etiam in Christo Jesu, qui cum esset in forma Dei, non rapinam arbitratus est, esse æqualis Deo; sed exinanivit seipsum, formam servi accipiens. *Quid in Deo servi forma pauperius? quid in rege humilius, quam ad participatum nostræ naturæ pauperrimæ voluntarie devenisse? Rex regnantium, & dominus dominantium tributum persitat; Dominus creaturæ deducitur in speluncam; qui omnia comprehendit, cenaculi non invenit locum, sed in præsepe mutorum animalium projicitur; mundus & sincerus humanæ naturæ patitur sordem, & per omnem nostram gradiens paupertatem, usque ad experimentum pervenit mortis. Videtis modum voluntariæ paupertatis; vita mortem gustare dignatur; judex adducitur in judicium vitæ; omnium dominus subiit suffragium judicantis; rex cælestium principatuum manus carnificum non repellit.*

Philip. 2. v. 5.

Τοῦτο γὰρ φρονείσθω, φησὶν, ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· τί πτωχότερον ὅλου Θεοῦ τῆς δούλου μορφῆς; τί ταπεινότερον ὅλου τοῦ βασιλέως τῶν ὅλων, τὸ εἰς κοινωνίαν τῆς πτωχῆς ἡμῶν φύσεως ἑκουσίως ἐλθεῖν; ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ ὁ κύριος τῶν κυριευόντων, τὴν τῶν δούλου μορφὴν ὑποδύεται· ὁ κτίστης τοῦ παντὸς ὑποφέρεται τοῖς δωναστεύουσι γῆς· ὁ τῆς κτίσεως κύριος ἐν σπηλαίῳ καταγεται· ὁ τοῦ παντὸς περιδεδραγμένος οὐχ οἰκείαν τόπον ἐν τῷ καταλύματι, ἀλλ' ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων τοῦ φρυττεται· ὁ καθαρὸς, καὶ ἀκήρατος, τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καταδέχεται ῥύπον, καὶ διὰ πάσης τῆς πτωχείας ἡμῶν διεξιὼν, μέχρι τῆς τοῦ θανάτου πείρας. ὁρᾶτε τῆς ἑκουσίου πτωχείας τὸ μέτρον· ἡ ζωὴ θανάτου γεύεται· ὁ κριτὴς εἰς κριτήριον ἄγεται· ὁ τῆς ζωῆς τῶν ὅλων κύριος ὑπὲρ τῆς ἡμῶν τοῦ δικαζόντος ἄγεται· ὁ πάσης τῆς ὑπουρανίου δυνάμεως βασιλεὺς τὰς τῶν δημίων οὐκ ἀπωθεῖται χεῖρας. πρὸς τοῦτο γὰρ φησι τὸ ὑπόδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης βλεπέτω τὸ μέτρον.

Basilii sanctissimi Episcopi Cæsareæ.

Βασιλείου ὁσιωτάτου Καισαρείας.

Neque *tantum cælum, & terra, & æquorum altitudo, & quæ in aquis vivunt, nec terrestria animalia, nec stellæ, nec arbores, nec aer, nec horæ temporum, & elementorum varia diversaque ordinatio, virtutis ipsius majestatem probare possunt, quantum quod potuerit Deus, qui capi non potest, impassibilis conjungi per carnem cum morte, ut nobis passione sua impassibilitatem donaret.*

Οὐ γὰρ τοσοῦτον οὐρανὸς, καὶ γῆ, καὶ τὰ μεγέθη τῶν πελαγῶν, καὶ τὰ ἐν ὕδασι διαιτώμενα, καὶ τὰ χερσαῖα τῶν ζώων, καὶ φυτὰ, καὶ ἀστέρες καὶ ἀὴρ, καὶ ὧραι, καὶ ἡ ποικίλη τοῦ παντὸς διακόσμησις, ὅ ὑπέρτερον τῆς ἰσχύος σημήνειν, ὅσον τὸ δυνηθεῖναι τὸν Θεὸν τὸν ἀχώρητον ἀπαθῶς διὰ σαρκὸς συμπλακεῖναι τῷ θανάτῳ· ἵνα ἡμῖν τῷ ἰδίῳ πάθει τὴν ἀπάθειαν χαρίσηται.

Athanasii beatissimi Episcopi Alexandriæ.

Αθανασίου ὁσιωτάτου Αλεξανδρείας.

Et *ostendebatur, quod non per phantasiam, sed vere habebat corpus; consentaneum autem erat Dominum induentem carnem humanam, eam totam cum passionibus suis induere, ut quemadmodum ipsius proprium dicimus corpus,*

Καὶ ἐδείκνυτο, ὅτι μὴ φαντασίᾳ, ἀλλὰ ἀληθῶς ἔχων ἦν τὸ σῶμα. ἔπρεπε γὰρ τὸν κύριον ἐνδυσκόμενον τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα, ταύτην, μετὰ τῶν ἰδίων παθῶν ὅλην αὐτὴν ἐνδύσασθαι· ἵν' ὥσπερ ἴδιον αὐτὴν λέγομεν εἶναι τὸ σῶμα,

οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος πάθη ἴδια μόνον αὐτοῦ λέγηται, εἰ καὶ μὴ ἔπεστι κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ. Εἰ μὲν ἕτερον τὸ σῶμα, ἐκείνου μὲν λέγοιτο καὶ τὰ πάθη· εἰ δὲ τοῦ λόγου ἡ σὰρξ· Ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο· ἀνάγκη καὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη λέγεσθαι αὐτοῦ, οὗ καὶ ἡ σὰρξ ἐστιν. οὐ γὰρ λέγομεν τὰ πάθη, οἷά ἐστι μάλιστα τὸ καπακεύεσθαι, τὸ μαστιγοῦσθαι, τὸ διψᾶν, καὶ ὁ πόνος, καὶ ὁ θάνατος, καὶ αἱ ἄλλαι τοῦ σώματος ἀνάγκαι, τούτου καὶ τὸ κατόρθωμα, καὶ ἡ χάρις ἐστί. Διὰ τοῦτο τοίνυν ἀκολούθως, καὶ πρεπόντως οὐκ ἄλλου, ἀλλὰ τοῦ κυρίου λέγομεν τὰ τοιαῦτα πάθη, ἵνα τε ἡ χάρις περὶ αὐτοῦ εἴη· καὶ μὴ εἰδωλολατρείαν * νενομίκαμεν, ἀλλὰ ἀληθῶς θεοσεβῆς, ὅτι μηδένα τῶν * ἡνωμένων, μὴ ὁ κοινὸν ἕνα ἀνθρωπον, ἀλλὰ τὸν ἐκ Θεοῦ φύσει, καὶ ἀληθινὸν υἱόν, τοῦτον ἡνωμένον ἀνθρωπον, σωτῆρα ἴδιον κύριον αὐτὸν, τε Θεὸν, τε σωτῆρα ὑπικαλούμεθα.

sic etiam corporis passiones propriæ ipsius esse dicantur, etsi propter divinitatem eum non tangerent passiones. Quod si corpus alterius est, alterius dicatur & passio; sin autem Verbi est caro: *Verbum enim caro factum est*; necesse est vt carnis passiones ejus esse dicantur, cujus sit etiam caro: cujus namque passiones sunt, damnatio, flagellatio, sitis, patibulum, mors, & cæteræ corporis passiones, ejus etiam sunt victoria, & gratia. Est igitur recte & decenter, vt non alterius, sed ipsius Domini, tales passiones esse dicantur, vt ipsius sit etiam gratia, & ne alium colere pro alio videamur, sed vera religione cultores: quippe cum non communem hominem, sed vere naturaque Dei Filium, & hunc factum hominem; nihilominus tamen & Deum salvatorem precemur.

Joan. 1. v. 14.

Ἀπόχρη τοίνυν εἰς πληροφορίαν, ὡς γε οἶμαι, τοῖς ἀρτίφρασι τὰ προειρημένα ῥητά, τοῦ θείου νόμου διαρρήδην λέγοντος· Ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ τριῶν, σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. Εἰ δὲ καὶ τις βούλοιτο τε μετὰ τοῦτο ἔτι φιλονεικεῖν, ἀκουέτω προς ἡμῶν· Ἴθι τὴν σεαυτοῦ. ἡμεῖς δὲ τοῖς ὀρθοῖς γράμμασι, τε τῆς τῶν ἁγίων πατέρων, * ὁμολογοῦμεν πίστει· * κατεδεξάμεθα γὰρ οὕτω τὴν ἄνω κλήσεως * τὸ βραβεῖον ἐν Χριστῷ· δι' οὗ, καὶ μεθ' οὗ τῷ Θεῷ, καὶ πατρὶ ἡ δόξα σὺν ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

Epilogus totius responsionis.

Satis igitur ad satisfactionem opinor esse prudentibus dicta, quæ addita sunt, cum præsertim lex divina aperte commemoret: *In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.* Siquis igitur est qui velit vltra contendere, audiat a nobis ipse: Perge tuum iter. At nos, qui sumus dediti veritati, sacras literas & sanctorum Patrum fidem sequemur: ita enim supernæ vocationis palmam consequemur in Christo, per quem, & cum quo Deo & Patri gloria, cum sancto Spiritu, in sæcula sæculorum, Amen.

Matth. 18. v. 16.

Dum hæc prælo subjiciuntur, incidi forte in librum Anastasii Sinaitæ, qui dux viæ dicitur, & aliud quærenti occurrit caput vigesimum secundum, in quo Andreæ Samosatensis mentio fit, & mediocre quoddam fragmentum, ex opere ad anathematismos pertinente, exscribitur. Illud ego conferendum putavi hunc in locum, sive propter cognationem argumenti, sive auctoris causa, cujus inde major aliqua notitia, quam ex præcedenti opere, haberi potest. Cum igitur Anastasius multa subinde sanctis Patribus supposita probare vellet, multa quæ pie dixerint, ab hæreticis detorqueri falsos in sensus, & quod mirabilius, a variis in oppositos, exemplum ponit in Andrea Samosateno, qui, rem plane stupendam! conficere nititur, sanctum Cyrillum Nestorio patrocinari, verbaque profert, quibus in Christo vt duas naturas, ita duas hypostases fateri videatur, cum Eutychiani Nestorianis penitus contrarii, suas illum in partes traherent. Sic ergo Anastasius.

ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ἄνω καὶ κάτω τὸν ἅγιον Κύριλλον Γαϊανιτῶν τε καὶ Θεοδοσιανῶν, καὶ Εὐτυχιανιστῶν, ἃς μίαν φύσιν λέγοντα τοῦ Χριστοῦ, ὁ Σαμοσατεὺς Ἀνδρέας, διηνεκίζεται ἐν τῇ ἑαυτοῦ συγγραφῇ, ὅτι μᾶλλον τῷ Νεστορίῳ συνηγορεῖ Κύριλλος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, φησὶ, λέληθεν ἑαυτὸν, εἰς ὃν φοβερὸν βρόχον, εἰς ἀυτὸν ἀγρευθεὶς. ἐν οἷς προσηγαγὼν οὐδὲ ἐκ προοιμίων τὸ πέμπτον κεφάλαιον τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Κυρίλλου, τὸ λέγον· Εἴ τις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι διαιρεῖ τὸν Χριστὸν, ἀνάθεμα ἔστω.

Καὶ πρὸς τάδε φησὶν ὁ Ἀνδρέας. Εὖγε ὄντως τῆς ὀρθῆς κρίσεως. καὶ ἐπαινεῖται τῆς εὐσεβοῦς περὶ δογμάτων Κυρίλλου ἐκθέσεως. ἰδοὺ γὰρ παγκοῖνος, καὶ μάλα

GAIANITIS & Theodosianis, atque Eutychianistis sursum & deorsum objicientibus Cyrillum, quasi vnam in Christo naturam dicat, Andreas Samosatenus in scripto suo contendit, Cyrillum potius Nestorio patrocinari, etiam si ignorans id faciat, & laqueo, quem ipse tetendit, capitur; hoc ipso, quod ex principio quarti capiatuli a beato Cyrillo conscripti hæc citat: *Siquis duabus personis sive hypostasibus Christum dividit, anathema sit.*

Ad hæc ita respondet Andreas: *Quam præclarum judicium! Quam pia est hæc Cyrilli de dogmatibus explanatio! Ecce, Patrum, & ma-*

ximе Synodorum more, hypostases tradit esse personas, secutus Patres Nicani Concilii, qui aiunt, tres esse hypostases sive personas in sanctissima & consubstantiali Trinitate. Si igitur recte asseverat hypostases esse personas, qua ratione in omnibus propemodum lucubrationibus suis appellat ipse naturas hypostases? Nam quando naturas vocat hypostases, hypostases vero personas, quid aliud profitetur, nisi diversas in Christo personas? vt cum ait, naturas, sive hypostases mansisse inconfusas.

Cujus hypostases, o eximie Cyrille? Clarum, quod Christi, siquidem tu ita hypostases definis. Quod si definitio hæc, personas esse hypostases, a te non est profecta, potuisset fortasse quis tui defendendi gratia dicere, Cyrillum nomine hypostaseon non intelligere personas, sed subsistentias quasdam rerum substantialium. Sed cum tu adversus te ipsum definitionem illam attuleris, nullus de cætero defensionis locus tibi relinquitur. Quare quando dicis, Christi naturas, sive hypostases mansisse inconfusas, nihil aliud dicis, quam mansisse inconfusas hypostases sive personas.

Vnde ex hac a te lata lege, nimirum, naturas esse hypostases sive personas, sequitur tres esse naturas in tribus sanctissima Trinitatis personis, vt Ariani contendunt; duas vero personas in duabus vnigeniti Filii naturis. Itaque cum ais tractatu de adoratione in spiritu, duarum Christi naturarum sive hypostaseon arcam fuisse figuram; & alibi his ipsis verbis, ex duabus naturis, sive hypostasibus, sive personis constitui Christum; obscurum non est, te fateri Christi corpus in vtero Virginis prius existitisse ac formatum esse, & postea demum cum persona Verbi divini conjunctum. Quod & in tertio capitulo affirmas hunc in modum: Siquis post ineffabilem vnionem dividit hypostases. Cumque infinitis aliis locis naturas nuncupes hypostases, in libris ad Hermiam tibi ipse adversaris, & a te dissentis, asserens aliud esse naturam, & aliud hypostasim, sive personam.

Et quomodo, cum Theodoretus duodecim capitulatua refutare aggressus esset, nunquam defendisti id, quod de hujusmodi hypostasibus in tertio capitulo asseveras? Quamobrem inconstans tibi ipse repugnas, & tua vincta cadis; aliquando quidem vnam Christi naturam asserens, aliquando duas personas.

Etenim in scholiis quoque tuis interpretans staterem, quem reperit Petrus in ore piscis, ita scribis: Igitur verus stater est Christus. Ipse enim est geminus character, magnæ gratiæ disertissimo Cyrillo, qui vbique diversos in Christo characteres ac hypostases confitetur.

Audistis, fratres, draconis nequissimi Andreæ convicia, quæ ex pectore Nestoriani veneni plenissimo adversus sapientissimum doctorem Cyrillum eructavit, eo quod dixerit, naturas esse hypostases.

συνοδικῶς, πρόσωπα εἶναι τὰς ὑποστάσεις ὁρίζεται, τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίοις πατρᾶσιν ἐπόμενος τοῖς λέγουσιν, τρεῖς ὑποστάσεις, ἤτοι πρόσωπα δηλονότι τῆς ἁγίας, καὶ ὁμοουσίου τριάδος. εἰ οὖν πρόσωπα εἶναι τὰς ὑποστάσεις καλῶς διωρίζεται, πῶς ἐν πᾶσιν ἀυτοῦ σχεδὸν τοῖς συγγράμμασι, τὰς φύσεις ὑποστάσεις εἶναι ὀνομάζει; λέγων γὰρ τὰς φύσεις ὑποστάσεις, τὰς δὲ ὑποστάσεις πρόσωπα, τί ἄλλο ὁμολογῶν ὑρεθήσεται, ἀλλ' ἢ διαφορὰς ἐν Χριστῷ πρόσωπα, ἃς ὅτ' αὖ λέγει· ἀσύγχυτοι μεμένηκασιν αἱ φύσεις, ἤγουν αἱ ὑποστάσεις;

Αἱ ὑποστάσεις τίνος, ὦ γλυκύτατα Κύριλλε; πρόδηλον αἱ τοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ὅλως ὑποστάσεις ὁρίζῃ. εἰ γὰρ μὴ σὺ τὴν τοιαύτην ὅρον δίδωκας, τάχ' ἂν τις εἴη πρόφασιν τὰς ὑποστάσεις εἶναι, τάχα αὖ ἠδύνατο τις ὑπὲρ σοῦ ἀπολογούμενος λέγειν, ὅτι οὐ πρόσωπα Κύριλλος ποιεῖ τὰς ὑποστάσεις, ἀλλ' ὑπαρξίας τινὰς πραγμάτων ἐνυπόστων. σὺ δὲ καθ' ἑαυτοῦ τὴν τοιαύτην ὀξυνεύκοντος ὑπέρ, ἀπεκλείσθαί σοι λοιπὸν πᾶσα πρὸς τοῦτο ἀπολογία. ὅτ' οὖν ὅτι λέγῃς· ἀσύγχυτοι μεμένηκασιν αἱ Χριστοῦ φύσεις, ἤγουν αἱ ὑποστάσεις, οὐδὲν ἕτερον λέγῃς, ἀλλ' ἢ, ὅτι ἀσύγχυτοι μεμένηκασιν αἱ Χριστοῦ ὑποστάσεις, ἤτοι τὰ πρόσωπα.

Ὅθεν κατὰ τὸν σὸν τῆς ὅρου, καὶ νόμον τῆς φάσκοντα, τὴν φύσιν ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον εἶναι, ὑρεθήσεται τρεῖς μὲν φύσεις λέγων Ἀρειανικῶς ἐν τρισὶ θεοῖς τῶν ἁγίας τριάδος· δύο δὲ πρόσωπα δηλονότι τῶν δύο, ὧν ὁμολογεῖς φύσεων Χριστοῦ. ὡς ὅταν λέγῃς ἐν τοῖς ἐν πνεύματι λατρείας, ὅτι τύπος ἡμῖν ἔστι ἡ κιβωτὸς τῶν Χριστοῦ φύσεων, ἤγουν ὑποστάσεων. καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ φάσκεις ὅτι ξηρᾷ τῇ φωνῇ, ἐκ δύο φύσεων, ἤγουν ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων προσεδρεύεις εἶναι Χριστόν· δῆλον, ὅτι προϋπῆρχε ἢ μορφωθὲν ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου λέγῃς τὸ σῶμα Χριστοῦ. ἢ εἰ δ' ἅπαξ ἐνωθὲν ἐν αὐτῷ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου. καθὰ πάλιν, ἢ ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν δώδεκα φάσκεις· Εἴ τις μετὰ τὴν ἄφραστον ἕνωσιν σκαρεῖ τὰς ὑποστάσεις, καὶ ἐν ἄλλοις δὲ μυρίοις τόποις τὰς φύσεις ὑποστάσεις προσαγορεύων. ἐν τοῖς πρὸς Ἑρμείαν ἑαυτῷ ἐναντιούμενος, ἢ θεωρήσεις, ἕτερον λέγων εἶναι τὴν φύσιν, ἢ ἕτερον τὴν ὑπόστασιν, ἤτοι τὸ πρόσωπον.

Πῶς δὴ ἐπιλαβόμενος Θεοδωρήτου τῶν δώδεκά σου κεφαλαίων, ἐν τῇ σῇς ἀπολογίᾳ οὐδὲν ἀπελογήσω περὶ τῶν τοιούτων ὑποστάσεων, ὧν ἐν Χριστῷ εἴρηκας ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ. τοίνυν παλίμβολος ὢν ἑαυτῷ ἐναντιούμενος, καὶ περιπίπτῃς. ποτὲ μὲν μίαν τὴν Χριστὸν λέγων φύσιν· ποτὲ δὲ δύο πρόσωπα.

Καὶ γὰρ ἐν τοῖς γεγραμμένοις σχολίοις ἑρμηνεύων τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ στατῆρα, ὃν εὑρεν ὁ Πέτρος ἐν τῷ στόματι τοῦ ἰχθύος, οὕτω λέγῃς. Οὐκοῦν ὁ στατὴρ ὁ ἀληθινὸς ὑπάρχει Χριστός. αὐτὸς γὰρ ὢν ὁ ἁπλοῦς χαρακτὴρ. πολλὴν τοίνυν χάριν τῷ λογογράφῳ Κυρίλλῳ, ὅλως καθ' ὅσον δήποτε τρόπον ὁμολογοῦντι ἐν Χριστῷ, χαρακτῆρας, καὶ ὑποστάσεις διαφόρους.

Ἠκούσατε, ἀδελφοί, τοῦ πονηροῦ δρακόντος Ἀνδρέου, ὁποῖα ἐρεύξατο ἐκ τοῦ ἰοῦ τῆς Νεστορίου καρδίας, καὶ τοῦ παντόφρου διδασκάλου Κυρίλλου, ὀξὺ τῆς φωνῆς τῆς λεγούσης, τὰς φύσεις ὑποστάσεις.

Hoc

Hoc ex fragmento intelligere licet, I. Andream ſtudioſiſſimum fuiſſe Neſtorii: ideo enim, & execrandus ab Anaſtaſio, & draco nequiſſimus vocatur.

II. Oppugnata fuiſſe ab eo capitula ſcripto libro, qui ab objectionibus diverſus ſit: totum enim hoc fragmentum in objectionibus non reperitur, neque vero fuit vnquam. nam quomodo ad objecta ſane gravia Cyrillus non reſpondiſſet, qui minutiora quæque diluit?

III. Librum hunc ſcriptum fuiſſe, poſt reprehenſiones Theodoreti a Cyrillo confutatas, atque adeo poſt reſponſionem ad objectiones Orientalium: ſit enim & confutationis, in parte IV. fragmenti, & reſponſionis ad objecta, mentio in confutationis proœmio.

IV. Videri ſcriptum ab Andrea librum, vel ſub finem concilii Epheſini, poſt acceptas a Theodoreto literas de ſtatu rerum Neſtorii, vel poſt ſolutum concilium, cum regreſſi in Orientem ſchiſmatici depoſitionis ſententiam in Cyrillum latam confirmarunt in ſynodo, cujus meminit Liberatus: tunc enim nihil non licuit Orientalibus adverſus capitula duodecim, quæ ne omnibus quidem catholicis probabantur; nihil non auſi ſunt Neſtorii fautores, præ impatientia afflictæ cauſæ, quæ ſuos adhuc habebat in aula patronos.

V. Scholia de incarnatione Unigeniti edita eſſe a Cyrillo ante concilium Epheſinum, ſi vera ſint quæ ſcribit Andreas: de ipſis enim loquitur, vt de pervulgato jam dudum opere; quamquam id quod affert de ſtatere, non reperitur in ſcholiis cujuſmodi nunc habentur. Unde oportet, aut Anaſtaſium memoria lapſum, Scholiorum nomine aliud opus appellaſſe, aut ipſis deeſſe, quæ de ſtatere ſcripta erant.

VI. Denique vexari toto iſto fragmento dictum Cyrilli anath. III. *Siquis in vno Chriſto poſt vnionem dividit hypoſtaſes, ipſaſque tantum conjunctione inter ſe connectit, quæ ſecundum dignitatem eſt*, &c. videntur enim hypoſtaſes poſitæ pro naturis: ſolæ enim naturæ connectuntur, quæ ſi naturæ duæ ſint, duas ſequitur a Cyrillo dici hypoſtaſes in Chriſto, quod Neſtorianum; ſin minus autem duæ ſint, ſequitur alteram tranſiiſſe in alteram, quod Arianum. Verum fallitur ratione ſua Andreas, aliud enim nihil Cyrillus vult, quam vnitis inconfuſe & inconvertibiliter naturis, jam non duæ admitti debeant hypoſtaſes, (hoc enim eſt διαιρεῖν τὴν ὑπόστασιν) quæ ſola φυσικῇ vnione copulentur.